△ *V Praze 9. ledna*

Bože, to ten čas utíká! Teprv tyhle dny slavili jsme svoje jubileum, své čtvrtstoletí, a už píšu zase fejeton nový, a sotvaže takových napíšu dva až tři tisíce, bude tu čtvrtstoletí nové, a pak třetí, čtvrté — nežli se člověk naděje, je mu věru dvě stě let a už pak přestává skoro všechno psaní! Nu — co dělat, vydávejme tedy čtvrtstoletá slavnostní čísla. Ale dejme si na nich hodně záležet, kvůli kolegům ze staročeských listů. Naše pětadvacetileté číslo se jim nějak nelíbilo — bojím se, že se jim naše padesátileté bude líbit ještě míň, — pozor!

Ale hezké bylo to jubileum přece. Zvláště když přicházely přejné deputace zmíněných staročeských listů — v deputaci vždycky celá redakce, žádný nechtěl zůstat doma! Nožičky jim nedočkavostí jenjen hrály — čím blíž k Mariánské ulici, tím více spěchali — pak už zrovna letěli po schodech vzhůru — vrazili do dveří — a tu jsme stáli naproti sobě. Dobráci nemohli pohnutím ani promluvit — prsty jim hrály za kravatlí — pak vyhrkli: „Teď nemůžeme — my vám to řekneme až ve svém listu zítra!“ A den nato nám to vskutku řekli.

Nejdojemnější okamžik nastal ale bez odporu, když z řad staročeských gratulantů vystoupil dr. Rieger a měl k nám řeč „jakožto jeden z nejstarších členů Národních listů. Když vřele uznal, že jsme listu svému dali směr jedině pravý; když nám hluboce pohnut děkoval za všechna „slova káravá“, za všechny „rady otcovské“, jichž jsme mu během let byli udělili. A pak se uchopil mé ruky: „Tato pravice je ta, která — — tato pravice je ta, která —,“ ale nemohl dál, oči se mu zalily slzami — a takž se snad už jaktěživ ani nedovím, jakáže je tedy ta má „pravice, kte-

rá —". Padli jsme si kolem krku a stáli jsme tak dlouho — dlouho — až fotograf řekl: „Už děkuju, pánové, — má úcta!" A teď nás budou prodávat, dohromady za 1 zl 20 kr (kabinetní formát).

Bylo to hezké, je ale přece jen dobře, že už je po všem. A kdybychom raděj už byli o několik hned neděl dál! Sotvaže jsme totiž oslavili své „pětadvacetileté panování", už kde kdo panuje právě teď pětadvacet let, oslavuje taky — a to přec *není* příjemné. Vždyť i sám král Vilém honem si teď zajubiloval po nás! No — nechám každému jeho radost, uznám třeba, že Gravelotty, Sedany a podobné věci jsou konečně něco; ale něčím naprosto jiným je přece jenom: prát se se staročechy *po 25 let* — ehe, to běží po těle mráz!

Je dobře, že už je po všem, ale nejen po jubileu, nýbrž i po celých těch čtrnáctidenních svátcích, po těch červených dnech atd. Ne snad kvůli hostinám, kvůli stálému, věčnému jídlu — ach ne, to se odbývá u mne náramně prostě, to má u mne svůj pořádek a jde po celý rok jako na šňůrce! Nemohuť vystát, když služebný lid je týrán, když kuchařka od bílého rána lomí rukama — „Co budu dnes vařit — co budu dnes vařit!" Napsal jsem proto sám kalendář, ten visí v kuchyni hned vedle toho chronometru, dle něhož u mne vaří se vejce naměkko, a je na něm udáno přesně pro všechny dny v roce, jakýže bude tedy oběd. Například třeba 9. ledna:

Polívka à la reine
Pečený candát s cerelem
Hovězí dušené se salátem
Mladá kapusta* s uzeným jazykem
Rýžový nákyp s burgundským vínem
Dezert

To si kuchařka tedy hned ráno přečte a nemá pak už pražádnou jinou starost, než kde vezme peníze na to.

Je to nápad, co? Ó já jsem náramně chytrý! Samý nápad, samá myšlénka, samý vynález — ale o tom jsem vlastně

* Marokánský kadeřák, kilo za 25 zl. Výborný, odporučuju!

nechtěl ještě mluvit, já chtěl vlastně zatím jen říci, že na ty svátky nejsem rozezlen snad tedy jen kvůli *jídlu*. Jeť věru na vánocích tolik starých, každému obtížných návyků, tolik dosud neuprosných, všem lidem protivných forem, tolik nutností a požadavků, že je již nejvyšší čas, aby se stala nějaká náprava, nějaký obrat, pokrok. Jakpak přijdu například já k tomu, abych zrovna dne 24. prosince, a to dopoledne i odpoledne, přijímal od celého světa dary!? Mám za to plat? Jako například tedy o *tenhleten* Štědrý den. Cinkilink! to zaznělo, sotvaže jsem byl po snídani. Premovaný sluha z klenotnického závodu pana ... Že prý tam byl nějaký pán, který nechce být jmenován, vybral tam a zaplatil nejpěknější brillantový prsten a posílá mi jej tady se snažnou prosbou, abych přijal jej co dárek štědrovečerní s onou laskavostí, kterou jevívám naproti každé prosbě uctivé, atd. „Musí to být čistý pán," bručím, „když se stydí za svoje jmeno," a hodil jsem prsten do šuplete. Cinkilink! — premovaný sluha ze Živnostenské banky. Že prý kroužek pražských dám, náramných mých ctitelek, posílá tadyhle ebenovou skříňku a v ní tisíc dukátů nových. „Ty se tuze mýlejí," bručím zase, „myslí-li si, že jim za to nechám turnýry jejich na pokoji!" a postavil jsem skříňku pod stůl. Cinkilink! — premovaný sluha z Hypoteční banky. Že prý mi kněžna ***, unešena krásou mého románu Piráti vltavští, posílá tady v kuvertu desítitisícůzlatovou obligaci. Husa, ta kněžna! Nemohla poslat už před desíti lety, když ty obligace nesly ještě pět procent? Cinkilink! — „Že nejsem doma — rozumíte, už pro *nikoho* doma! A když vám někdo něco dá, hoďte to do šestého pokoje, třeba na zem — až budou delší dny, srovnáme to jednou!"

Přímo děsné! Musí se stát náprava. Učinil jsem také už vynález, tuze pěkný! Myšlenka mne na něj projela jako blesk, když jsem byl před několika nedělmi návštěvou u přítele — no já ho nebudu jmenovat, stačí, řeknu-li, že má krásnou ženušku blondýnku a roztomilého kluka Ferdáčka — pánbůhví kde toho hezkého Ferdáčka sebral! Mluvilo se tedy to a ono a mluvilo se také o nastávajících

svátcích. S *bázní* se mluvilo o nich, co prý nadělají nepohodlí a co prý budou stát peněz a k čemu prý to všechno vlastně je. A tu mne to projelo.

„Poslouchej," povídám, „tedy je neslav!"

„Hm — to přece nejde!"

„A jednou za rok se musí přece něco jiného vařit," dodala paní.

„Ale děti! Tedy je slavte pro letošek o tři neděle dřív: Štědrý večer slavte hned teď o svatou Barboru a Boží hod, kdy je vám libo, třeba tedy hned ten den nato. Ferdáčkovi je to jedno, kdy dostane beránka na kolečkách, který bečí jako živý — odporučuju ti, příteli, toho beránka pro Ferdáčka —, milostpaní vezme od tebe štědrovečerní dárek také hned 4. prosince, je-li pravda?"

„△ má pravdu, ženo! A napřesrok nemusíme už slavit pak vůbec!"

„A kdyby i — račte jen povážit, milostivá paní, oč teď dostanete laciněji například ryby — co ušetříte na potravinách, než jim přirazí —"

„Pravda!"

Ujednáno. Myšlenka moje s jásotem přijata.

A když nadešel večer Štědrý, vzpomínal jsem si se zálibou na svého přítele, neboť jsem věděl, že myslejí také na mne, vesele, vděčně. A když nadešel Boží hod, řekl jsem doma: „Dnes vařte jenom pro sebe — já jdu kamsi dát se pozvat." Proč bych se také nepozval u přítele na oběd, když je u něho dnes jen jakoby v den všední!

Právě dostával Ferdáček výprask, když jsem vcházel do kuchyně. „Už tě melu dnes potřetí — nedáš pokoje, ty rasův kluku jeden!" řičela blondýnka matka.

„Ale Ferdáčku," domlouvám klukovi, „takový hezký hošík — a má takové hezké ‚bé' — kdepak má to svoje ‚bé'?"

„To rozbil už před čtrnácti dny — a že dostal sousedovic Pepek včera Štědrého večera čáko a šavli, chce teď také zas takového něco!"

„Inu děti — děti! Zato má milostivá paní zajisté všechno, co dostala 4. prosince Štědrého večera."

„Co jsem dostala? Vždyť já nic — ach ano, dostala jsem zimní plášť — nu ten ovšem ještě nosím —"

„A kdepak je můj přítel —"

„Zrovna před chvilkou bouch dveřmi a šel. Je celý dopálen, že jsem včera zase vařila, co se na Štědrý večer sluší a patří, a že jsem také nakoupila na Boží hod. Ptal se mne, zdali myslím, že krade, když strojím svátky dvakráte za měsíc, — a pak vzal klobouk a šel do vinárny."

„A — do které prosím?"

„I vždyť vy ho najdete někde! A zase mu tam namluvte nějakou takovou svou myšlenku novou!"

Šel jsem. Nečekal jsem ani, zdali mne pozve k obědu. Taková ženská!

Snad ten můj vynález není konečně ještě zcela dokonalý — snad potřebuje ještě zde onde nějakou opravu a propravu malou, ale znamenitý vynález je to přec! Předkládám jej celému světu — ať svět soudí! — Copak taková ženská!

NÁRODNÍ LISTY 10. ledna 1886

△ *V Praze 16. ledna*

Máme bazary, při nichž dámy i páni účinkují v národním kroji, máme v národním kroji plesy a věnečky, ba měli jsme na podzim v české Praze už i české(!) posvícení — ptám se zde veřejně a slavně: proč jsme neměli a nemáme v Praze už také *české, národní svatby?* — Postavte se do řady, vy ženichové a nevěsty, a odpovězte! Odpovězte, povídám — poslouchejte, co se k vám mluví, netlačte se k sobě, nedržte se za ruce, nedívejte se jeden pořád jen na druhého — odpověď! — Ech jděte — s vámi jaktěživa nebyla, není a nebude řeč žádná!

Ptám se tedy vás, vy čtenářové a čtenářky ještě nebo už zase rozumní: nebylo by to pěkné, kdyby se v Praze strojily svatby *zcela* po zvyku českém? Byl by to pak poprask po Praze, například takhle v masopustě, co?

Na týden před svatbou chodil by už plampač s mládencem ulicemi a zvali by hosty. Poznali bychom je podle rozmarýny na rukávě, dověděli bychom se od nich, kde a kdy bude svatba, a věděli už týden napřed, kam půjdeme „na čuměnou". Ovšem by pak také naše časopisy mohly v „Denním oznamovateli" přinášet: „Dnes lze jíti na čuměnou k ..." — Bohatší rodiny mohly by mít ale plampače basistu, vycvičeného zpěváka, který by uměl podle Prodané po ulicích o nevěstě zpívat, že „má dukáty", kterouže „a chalupu a chalupu dostane od táty" atd., jako druhdy policajti vybubnovávali po nárožích licitace.

Dobře. V úterý, jako na venkově, by byly tedy svatby. Všechny svatby v *jeden* den, aby se diváci trochu po městě rozdělili a my čumilové abychom se alespoň někde trochu najedli. Ráno šli by nejprv mládenci s hudbou pro družičky, pro každou zvlášť, a uvedli je do domu nevěstina. Pak

by šli pro ženicha, zase s hudbou. A teď by byla národní snídaně: jitrnicová polívka s kroupami a pečená jelita.

Mezitím by nevěsta seděla plačíc, pořád plačíc v komoře, obklopena všemi přítomnými paničkami, „svatbími", a ženich by stál přede dveřmi a prosil o ni. Vydá se mu. Pláč teď všeobecný. Žehnání rodičů. Pochod do kostela, *pěší* pochod. Napřed plampač, nesoucí v mošně šátek, kytku a živou slepici — dar panu faráři, jenž bude oddávat. Pak hudba. Za ní nevěsta s družbou, družička s ženichem a pak ostatní svatebčané, mužští napřed a ženy za nimi. „Nevěsta po celé cestě pláče a ženy zpívají." Vždyť pak nevěstě, když je to před celým městem, už ta věc konečně přece stojí za pláč! A co se týká toho zpěvu žen, — povídám vám, ten je vskutku dojemný! Pamatuju se, když mně bylo asi šest let, že jsem byl v Zásmukách také na nějaké svatbě, jenom ale co ctěný divák. A když ženy vycházely z bytu nevěstina a spustily:

Můj zlatej Honzíčku,
vem ty si mě,
bude ze mne dobrá
hospodyně —

domníval jsem se, že míní „Honzíčka" mne, a dal se do ukrutného řvaní. Vidíte — bylo mi teprve šest let a už jsem byl tak citliv!

Tak tedy pořád ještě dobře! Po oddavkách oběd (jahelná kaše s medem, hrách s perníkem — viz ostatně svatební jídelní lístek u Erbena na str. 307). Po obědě v některé šenkovní místnosti tanec. O půlnoci uvádění nevěsty do svatební komory — s náramným rámusem, až by byla vzhůru celá čtvrť. — Ráno „budění" s hudbou. A teď — abychom svatbě učinili přec také nějaký konec a nenechali ji po venkovsku trvat celé tři dny — teď převážení nevěsty a jejího „roucha" (věna) do ženichova bytu, s hudbou, za vejskání a zpěvu, za střelby z bambitek, revolverů atd., což vše by zajisté nemálo přispělo k oživení pražských našich ulic. Středem průvodu by byly velké čtyry žebřinové vozy: na

prvním muzika, na druhém hosté, házející po celou cestu mezi nás diváky „metačky“ (koláčky), na třetím „roucho“, na čtvrtém nevěsta s družičkami. Ženich, mládenci a jiný mladý lid jel by koňmo, mezi nimi plampač na herce nejmizernější, „sedě pozpátku, směšně jsa oblečen i provozuje všeliké šprýmy“, — svrchované nebe, to bychom se smáli — to by bylo juxu!

Že by to bylo *příliš* rozpustilé pro velké město? *Příliš* veselé pro takovou věc, jakou je svatba? No, víte, vždyť já nejsem hloupý, já ženění se nepovažuju také za žádné veselí — ale to je takhle: „Ze všech věcí opravdových je manželství věc ještě nejšpásovitější,“ řekl Beaumarchais, stylista, jak vidíte, náramně elegantní, a jeho se držím. A pak, vždyť se mně jedná o slovanskost, a my Slované tančíme, jak známo, i o funuse, ba tančíme a zpíváme, i když pochovávají už nás samy — —

Takto, to se rozumí, souhlasil bych úplně s tím klidným, skoro pohřebním rázem, jaký mají svatby tedy u nás v Praze. Jen že jsem člověk rozhodný, že nepřeju polovičatosti, že bych chtěl, aby se to ještě opravdověji, ještě smutněji vedlo. Pročpak například místo těch zvědavých paniček a slečinek, které při každé svatbě zcela nezvány plní kostel, nestojí tam vycvičený sbor „starořímských plaček“, který by vřeštěl a kvílel? Nebo, pročpak to zpěvácké kvarteto, které z přátelství k ženichovi leze na kůr, nepoužije ještě poslední příležitosti a nespustí napomínavou:

Kampak to, Jeníčku,
kampak to rejduješ —

nebo tak něco?

Což — nám divákům je hej! My, když kolem nás jede průvod už z kostela, když kočové bijou do koní a kočáry letí a skáčou, jen aby přehlušily výčitky svědomí všech těch tam uvnitř, my stojíme někde u rohu a ještě se smějem! Ale nemělo by to být, vždyť ženich je konečně také člověk a měl by vidět, že kolem něho žijí přece ještě vřelá srdce lidská! Jen se podívejte do prvního vozu, kde sedí ona a on,

— krev vám ustydne v žilách! Nevěsta, kulatý bílý oblak, plní skoro celý vůz; její obličej je klidný, neuprosný, kamenný, ona slaví vítězství a bude se ode dneška hrdě podepisovat podle svého přemožence, jako se vojvůdcové podepisují dle vítězných svých bojišť — vévoda z Waterloo, Dibič Zabalkánský aj. A ženich, ten nebohý otec „jedenácti ještě nenarozených dětí", ten panovník, který nebude smít od nynějška nic jiného dělat, než co mu dovolí jeho „parlament", choulí se v koutku, bledý, celý rozechvěný. Snad si rozmýšlí, že od nynějška bude tu skladbu svého života hrát vždycky už jen „čtyrručně" a že dostane vždycky přes prsty, nebude-li se přísně držet dle manželčiny noty. Snad se dívá na ten obrovský buket v nevěstiných rukou: krásné květy, ale bez listí, bez šťopek, jen tak na drátkách — „Tak jako tyto květy už zítra budou zvadly, budou i květy mého života — —" Ach, je mně tě do duše líto, ty dobrý hochu bledý!

To je to: nejhorší chyba při manželství je, že trvá *příliš dlouho!* V té věci bude se musit ovšem tedy stát mnohá a důkladná oprava, a snadže se také vskutku už stane. Nejprv najisto v Německu, odkudž reforma pak přijde k nám, jako vůbec všechno dobré. Ruce tam spínají teď novináři nad hlavou, jakže se mezi Němci rozmnožily rozvody manželské, víc než kdekoli jinde ve světě! Inu nejspíš asi jen proto, že velebená „německá žena" („das deutsche Weib") a ještě výtečnější „německý muž" („der deutsche Mann") nemohou spolu vyjít pro příliš velkou „německou věrnost" („die deutsche Treue"), pro příliš hluboký „německý cit" („das deutsche Gemüt") a ještě pro jiné staré německé věci, o nichž lze se dočíst v každé německé řádce!

Tam tedy je náprava nejnutnější a tam se také vskutku již klube. Četli jsme tento týden již zprávu následující: „*Manželství na lhůty.* Z Frankfurtu n. M. dochází zvěst, že minulou sobotu bylo u tamějšího zemského soudu *rozvedeno manželství na čas*, a sice na dvě leta. Dle našeho vědomí první to v Německu případ. Snad dojdeme

také toho, abychom manželství *uzavírali vůbec jenom na čas.*"

Pomáhej pánbůh! Obrovská reforma! Člověk jen poněkud nadaný, jako například já, vidí vyrůstati z toho věru hned celé světy nové!

Vidím v duchu inzeráty v novinách: „Hezká, třicet let stará, dosud teprve devětkrát rozvedená žena hledá zase solidního nového manžela, ale ne na kratší lhůtu než tří let. Výborná vysvědčení věrnosti ode všech devíti manželů. Laskavé nabídky s heslem ‚Dobrá žena nestárne nikdy!' buďtež . . ."

Vidím v duchu mezi zprávami našeho „Národního hospodáře": „Včerejší manželský trh obeslán jen slabě, avšak uzavírek učiněno dosti hojně. Nejhledanější byly manželky na čtyry měsíce (jak známo zákonitě nejmenší lhůta) a mužové na pět let. Manželek na lhůtu desítiletou nabízena větší partie, ale nenalezla milovníků."

Vidím v duchu nápis: „Licitace manželů na lhůtu jakkoli dlouhou, mužských i ženských."

Vidím v duchu nápis: „Půjčovna . . ." — ale nemohu nějak nápis ten dobře přečíst, neboť

vidím v duchu také — pana státního návladního, kterak hrozivě zdvihá prst: „Pane △, pozor! Ať vás ten váš duch nepřevede přes meze mravopočestnosti — pozor!"

I ty moje nebe — mne! Vždyť jsem mládenec! Vždyť jsem svůj život zasvětil ctnosti!

NÁRODNÍ LISTY 17. ledna 1886

△ *V Praze 6. února*

Milý strýčku!

— — — — Rozhodla jsem se s dovolením matiččiným, že podívám se tedy k Tobě na několik neděl do Prahy, abych užila trochu masopustu a došla alespoň *jednoho* velkého plesu. Viď, že mne přijmete k sobě? Jen mi, prosím, urči sám, kdy tedy mám přijet.

Tvá nejoddanější neteř . . . —

Drahá neti!

— — — — a kdož by Ti také předsevzetí Tvoje neschvaloval!? Mládež je pro radost, to se rozumí. Přijď, *kdy* chceš; upozorňuji Tě ale, že masopust je letos náramně *dlouhý*. Rozmysli si tedy pravou dobu. Nepřekvap se. Přijď třeba až napřesrok.

Tvůj Tě milující strýc. . . —

V těchto dvou listech jsou obsaženy nade všechnu pochybnost jasné dvě pravdy — vlastně — no zůstaňme jen při dvou: *za prvé*, že ten strýček je hrubián, který by měl mít brambor, a ne neteř, a *za druhé*, že letošní masopust je vskutku náramně — ukrutně dlouhý! To si měli přec jenom v Římě trochu rozmyslit, než nám pro letošek uložili těch nekřesťanských devět neděl! *Devět* neděl veselí a tance! Přílišná radost mění se v žalost. Rozesměje-li se oko přese všechnu míru, začne plakat. Jsme-li v přehnaném světle, nevidíme pojednou pak pranic. Trvá-li posvícení — ale odpusťte mně už všechna další pořekadla moudrá, mně takové řeči snad ani nesluší — já nevím, co to je, ale kdykoli mluvím opravdu moudře, připadám si přitom tak nějak hloupý!

Devět neděl! Už tančíme od Svatých tří králů. Už si i o hromnicích „skřivánek vrzl, třeba by zmrzl", a my tančíme ještě. Už nám všem, kteří trpíváme „na spadlé mandle", podložil svatý Blažej voskové svíce svoje, ba než se nám včera objevila i svatá Háta s napomínavou tabulkou svojí: „deo honorem, patriae liberationem" (bohu čest a *svobodu vlasti*), a my tančíme pořád jen dál! Tančíme už pět neděl a budeme tančit *ještě* čtyry. Také ale už vypadáme! My holčičky každá jako lojová svíčka. A my jinoši každý jako vystydlý panádl, na kterém je už škraloup, — oko zhaslé, koutky úst spadlé, ústa ještě od posledního zívání poodevřená. Kdopak také vydrží být devět neděl po sobě pořád krásným! Nebo duchaplným!

Tu ukrutnou, úmornou délku letošního masopustu je cítit už ve všem všudy. Vylézají-li ještě někde báloví výborové z fiakru, aby zvali, vypadají v tváři uponížení jako pátkový žebrák. Popisy plesů jsou v časopisech pořád kratší a kratší. Na nároží, kde jsou bálové oznamy, nikdo se už ani nepodívá. K plesovým buketům — „aby bylo na nich přece něco nového" — přivazují se teď už stuhy dlouhé a za týden přivážou se k nim ještě kokardy s rolničkami. Ba i ty ulice pražské jsou unaveny a fádní. Dopoledne nikdo ani po nich nechodí, leda několik dětí, několik chův, a pak něco nás pracovitého lidu, kteří ovšem nemůžeme prospávat až do oběda a v devět, v deset hodin musíme už z postele — hup! jako srna. Teprv někdy kvečeru přeběhne ulicí nějaká ta lojová svíčka — k Procházkovi pro líčidlo, ke krejčové, „aby nezapomněla". Nebo přetáhne se z chodníku na chodník trochu toho panádlu třesoucího se zimou.

Ještě kdyby v těch bálech byla nějaká změna. Ale bál jako bál — pořád tatáž hudba, tytéž tance, tytéž tváře, tytéž toalety, tytéž bukety, tytéž řeči, tytéž — achich, kdo by tak mohl utéct! Takhle z Prahy na venek!

Tam na venkově musí být teď krásně! Zrovna teď husy nesou vejce. Rodí se jehňata. Rodí se také už kůzlata. A někdy někde narodí se i tele. Achich!

Je pravda, také na venkově trvá konečně letos masopust

devět neděl; ale to je rozdíl! Muzika tam jen jednou za týden a *pokaždé* při ní pračka! Takového něčeho my v Praze už ani nikdy neužijeme. Pražský společenský život je strnulý, Němci nechodí na české, Češi nechodí na německé bály, a o nějaké srdečné rvačce není tedy ani zdání. Škoda! Dva tři dvanáctiletí židáčkové by dnešního dne stačili, aby vytloukli Grandhotel, když je v něm nejvíc Čechů, a pak tedy v českých časopisech zase ty pěkné zprávy! „Obrázek německé kultury" — „Brzo by byli drzí mladící doznali citelného potrestání" — „Kdyby nebylo mezi Čechy bývalo několik rozvážnějších mužů" — — o jé, o jé, my to umíme napsat krásně!

Na venkově mají ale pro masopust zcela *zvláštní* zábavy svoje — upozorňuji zde například jen na vodění „medvěda" — mají pro celou nynější jarní a předjarní dobu zcela zvláštní své zvyky. Abych ale nedostal zase jako ondy, kdy jsem se snažil venkovskou svatbu sem k nám do Prahy převést! Aby mi nenapsalo jako ondy zase nějaké anonymní cukrlátko: „Nežli bych se dala co nevěsta hudbou a plampačem vodit po ulicích, raděj se nevdám!" I ty kotě — no počkej! Ale proto raděj ihned zde podotýkám, že nahlížím zcela dobře: *všechny* národní zvyky ovšem se nedají do Prahy uvést! Protože to nejde.

Dejme příklad. Na venkově dávají pozor, kdy začne první „letošní" hřmění. A jakmile začne, běží lidé ven do chlévku, chytnou kozu a nadojí si z ní mléka. Aby totiž tím mlékem, kdyby posel boží je navštívil, oheň uhasiti mohli. To je zajisté hezké a také praktické — ale jakpak mohu já si v Praze nadojit mléka, když tu žádných koz ani nemám!?

Nebo jiný příklad. Na venkově seberou na hřbitově sukovité prkno z rakve, z něhož byl ale některý suk už vypadl, donesou si je k muzice a dívají se tou děrkou na tancující — za každým párem vidí pak se hnát „dva čerty". Náramný jux, bez odporu, a kdyby byla galerie v tanečním sále plna takových prken z rakví, bylo by to zajisté pěkné; ale co s tím v Praze, když by mne policajt i s prknem chytl hned u Olšan — a on by mne chytl, já znám svůj malér!

Nebo ještě jiný. Na masopustní úterý před slunce východem sedají si v Chebsku děvečky, oblečené — „jak je pánbůh stvořil" — na psí budky a *předou*, domnívajíce se, že pak po celý rok dobře přísti budou. Šlo by to v Praze? Nevím! Děveček je tu ovšem dost, také předepsaný kostým sobě spořádat není konečně tak těžko, ba ani o pejsky by nebylo zle; ale ty budky — ty budky! V Praze bydlejí pejskové v domech zrovna jako páni — dovolila by policie děvečkám, aby se tedy rozsedly po střechách, třeba to bylo *před* východem slunce? Ne, ne, naše policie nepřeje národním zvykům!

Děsná fadesa teď v té Praze! A ještě čtyry neděle masopustu před námi — jakpak se člověk duševně i jinak uživí?! Jsem také strýček a mám také neteř — hezkou neteř, protože jsem hodný strýček — a převzal jsem povinnost psát jí z Prahy dvakrát týdně. Ne zdarma: o každý Nový rok dostávám po dvou hubičkách za to. Jak ale mám tedy své povinnosti dostát, v té devítinedělní monotónii hloupé? Vždyť ani o dámských módách není teď už nikde řeči. A mužské módy dámu přec nebaví. Co je dámě například po tom, že my mužští nosíme teď růžové hedvábné košilky noční! Pěkně vyšívané župánky s českými krajkami kolem! Červené domácí střevíčky, hedvábné punčošky a podvazky se stříbrnou přaskou!

O takových věcech nesmím s dámou vlastně ani mluvit. Ještě dobře, že jsem si tadyhle vzal asi dvacet hubiček napřed!

NÁRODNÍ LISTY 7. února 1886

△ *V Praze 13. února*

Den 13. února! Kdo dovede povážiti moji radost, když jsem dnes ráno vstal, pěkně se umyl, ranní svou modlitbu právě vykonati chtěl, Zrcadlo křesťana do ruky vzal a viděl, že máme *Jordána světce*! I vždyť je to náš patrón — patrón fejetonistů — ano! Ne snad že by tohle patrónství jeho stálo v některém kalendáriu, také ne proto, že snad by byl před šesti sty roky pobožný ten dominikán psal už nedělní causerie do tehdejších Národních listů — tenkráte lidská vzdělanost nebyla věru dostoupla ještě tak daleko —, ale že to byl muž duchaplný, vtipný, vědoucí na každou věc ihned říznou odpověď, zkrátka muž takový, jakými my fejetonisté zcela bez odporu — býti máme, a nejsme-li, — blahoslavený Jordáne, pomoz! Ano, ty *jsi* patrónem naším: já tě jím jmenuju. Hodíš se nám již proto, že nejsi, pokud vím, ani ještě svatý, nýbrž pořád ještě jen tak „blahoslavený", zrovna jako my fejetonisté nejsme dosud prý ani pravý literát, ani pravý žurnalista, vůbec nic, což pravého jest na světě. A nechť mi nikdo nepřijde s výčitkou, že je to pouhá pýcha hříšná, chceme-li mít patróna svého již i my, lid hravý, žvavý a plácavý, potřebující na ta krmíčka, která upravujeme, „více koření než mouky". Co řekl apoštol Páně? „Řeč vaše příjemně budiž kořeněna solí" — nu a my fejetonisté solíme, co můžem.

Panebože, byl ten blahoslavenec Jordán duchaplný! Ten by byl uměl psát! Jeho životopis je plný a plný anekdot, k prohlubnému přemýšlení, k výskavému zachechtání — uvedu zde jednu, která se mně zrovna teď nejlíp hodí. „Někdy ve svých kázáních," vypravuje životopisec jeho, „něco opakoval, co již jinde byl pronesl. Když mu to vytýkali, řekl: ‚Když někdo několik dobrých rostlin

nalezl a z nich chutnou krmi připravil, nač by jich hned zahodil a jiných vyhledával?‘“ — Ano, to řekl! — kolegové žurnalisté — jsou to zlatá slova, jak? A neměl pravdu? Když já si najdu dobrý vtip, vskutku dobrý, a vrazím jej lechtivému čtenáři jednou jedinkrát do žeber, mám jej už pak zahodit? Kéž mohu dobrého vtipu užít alespoň třicetkrát, kéž mohu nalezené působivé formy užít alespoň padesátkrát — ale bojím se, náš čtenář že by se pak vtipu už ani nezasmál, že by o formě článku naposled řekl: „Tuhle tohle jsem už jednou někde tento —,“ náš čtenář nemá snášelivosti srdce, nemá trpělivosti ducha, čtenář není dost po křesťansku vzdělán, to je to!

Ba já se bojím, kdybych nebyl sám zde upozornil na světce ze dne 13. února, čtenář že by sobě ho byl vůbec ani dnes nepovšimnul! Všimnul sobě čtenář včera svaté Eulálie? — a je to přece tak krásná svatá, Španělka, a bylo jí teprve třinácte let! Nebo všimnul sobě předevčírem svaté Evrozíny? — a nemůže být přece ani nic romantičtějšího, nežli byl život světice této: žila jakožto mnich a teprve po její smrti vědělo se, že byla ženou, — mlčky a dlouho byla snášela i těžkou obžalobu, že svedla nevinné děvče jakés, — látka pro román, pro epos, pro co chcete! Či povšimnul si čtenář tento týden snad svaté Školastiky, ačkoli byla zakladatelkou kláštera, nebo svatého Romualda, ačkoli byl item založil klášter? Ano, když stojí v novinách zpráva, že byl kdesi založen „Hotel pro dámy“, to čtenář nepřehlídne, to čte, a ušklíbá se. Nebo když tam stojí něco o „Hotelu pro staré mládence“, to čte taky, a jedovatý jazyk jeho pronese: „Ti toho mají zapotřebí — banda!“ No, já se starých mládenců neujímám, já dobře vím, co je to za verbež, ale — o tom tady nemluvíme — naše řeč je docela jiná!

Arci, do masopustní doby blaženec Jordán se příliš nehodí. Jeho den by měl být vlastně svátek „pohyblivý“ a padnout na Popelec vždycky. Kvůli náhledům jeho. „Jeden mnich“ — cituju zase životopisce dr. Bílého — „byl viněn ve shromáždění bratří, že vzal do ruky své ruku

jedné paničky. Mnich se ospravedlňoval tím, že to byla paní počestná. Na to odvece Jordán co představený: ‚Déšť je něco dobrého, a země je také něco dobrého, a přece, když se oba smíchají, povstane z toho —‘ “ však já neřeknu (totiž já zase, ne životopisec), cože povstane „z toho“! Přeskočím to a pokračuju: „Tak může i ruka muže býti dobrá a ženina též, avšak obapolným rukou mnutím — —“ a už zase nemohu v „nábožném“ citátu dál — podívejte se — vždyť se až červenám!

Ne, ne — já se tak přílišně čtenáři tedy nedivím! Při *takovémhle* náhledu ovšem není možno žádné sblížení se obojího pohlaví, není možný tanec, bál, masopust — pranic není možno! Jsem přesvědčen, kdybych zde položil mravoučný ten citát *celý*, že i čtenář už si ani neposkočí, čtenářka se ani nezatočí, masopust bude „jak by jej uťal“, a sama svatá církev předepisuje nám přece jen ještě půlčtvrté neděle veselé hudby a vířivého tance!

Když už jednou ten masopust tedy je, bylo by snad přece škoda, aby ho „uťal“. Rusové masopustu říkají „syro-pust“ — a vskutku má masopust se sýrem podobnost jistou! Sýr musí „uzrát“; třeba byl „už na světě“, musí ještě nějaký čas ležet a čekat, než se stane *zcela* chutným a stravným. Rovněž masopust, než ho člověk může užít s *chutí* a zcela. Letošní ještě neuzrál. Ještě dost nezežlout. Ještě nezavání. Ještě po něm nelezou — chci říci: ještě v časopisech o něm nevylézají navyklé zprávy „denní“. Čítám je od dětinstva, ty výroční zprávy masopustní, těším se na ně rok co rok pořád ještě jako dítě —, když se první objeví, je mi hned, jako by mi do kávy medu dal, — a letos se mi po nich už stýská!

„*Utančila se.*“ Vdaná ženská totiž. Odešla k muzice, když muž nebyl právě doma. Šla tam z ruky do ruky — už nemohla nikam, tančila ale pořád dál — padla — všechno křísení marné — přinesli mužovi mrtvou ženu domů — zoufalost muže — dvě osiřelé děti — považ si, křesťanská duše, tu bídu, tu bídu! —

„*Povedený synáček.*“ Vlastně mladý lump, syn starého

lumpa, který byl svého času mnoho lidí připravil o statek. Pojednou se tomu starému ztrácejí teď o masopustě peníze. Má v podezření služku. Chytne konečně — domysli si to ale, důvtipný čtenáři, již sám — ano, dobře máš, krad je synáček, utrácel s kamarády, s divnými ženštinami atd. atd., je to kus lumpa, co? —

„*Dojemný výjev* odehrál se včera v jednom domě hořejšího Nového Města. Mnohý z Pražanů zná zajisté starého flašinetáře" — popis osoby (stařec — postava dlouhá, vychrtlá, shrbená — šedivý vojenský plášť s modrou záplatou vzadu). Jeho revírem je právě tamta část hořejšího N. M." Ale od nějakého času flašinetář už nehraje, chodí jen žebrat. I napadlo teď služky onoho domu, že si zatančejí a že jim stařec musí zahrát. Jedna z nich ho chytne. „Nemohu," praví on s povzdechem. — „A proč?" — „Proto," a oči se mu zalijou slzami, „že jsem musil flašinet dát do amtu." Služka běží domů — služky seberou mezi sebou peníze — vyplatí z amtu flašinet, postaví flašinetáře zase k němu, dají mu kávy a buchet a piva, a on hraje a ony tančejí a výskají — — a člověku kanou slzy po tváři, nežli to dočte. — Těším se už na letošní „ostatky"; tak asi v úterý dne 9. března přijde ta zpráva — to si zapláču zase! Čtenáři, plač s sebou, nestyď se — jen se nestyď!

Tak — a teď bych se měl vrátit zase jen k němu, k Jordánu Blahoslavenci. Vždyť dokázal vskutku, že je náš — můj patrón dobrotivý! Nebýt *dnes* jeho, o čem bych byl psal? — *o politice!* O té nepoctivosti politické byl bych mluvil, jež rozkvétá za našich dnů, tak volně před našima očima. Byl bych dotknul se těch 100 miliónů hřiven a duchaplně citoval Schillerova Tella:

— — jakž mnohem laciněj
lze volnost koupit nežli otroctví!

Byl bych výstražně zdvihl prst, pohrozil Němcům a rozkládal, že lidská svoboda, „dnes mírna jako boží dech, můž zítra být již orkán", jenž je v propast smete. A pak — co by

se bylo stalo pak? *Nic!* Pak by byly lidské dějiny šly a rozvíjely se „podle svého" dál, ať píše pan △ tak, anebo tak! Výsledek pro mne: *blamáž!*

Děkuju ti z plného srdce, Jordáne, dominikáne blahoslavený!

Děkuju také tobě, doktore Jane Evangelisto Bílý, faráři na Moravě, že jsi napsal tu tlustou knihu o svatých, z níž jsem dnes vyčetl všechny ty věci krásné!

Děkuju zde i tobě, dobrý starý učiteli na farní škole u Svatého Víta v Praze, že jsi mne uvedl kdysi v chrám čtenářského umění a učinil schopna, abych četl v té tedy knize, již napsal Jan Evangelista Bílý!

A děkuju co nejvřeleji zde konečně tobě, čtenáři laskavý, že jsi tenhle článek dočetl až k samému konci! Pakli jsi ho ale nedočetl, nedělej si nic z toho — je to alespoň důkazem, že jsi rozumný, ba moudrý, a to mne na tebe těší — děkuju ti za to!

NÁRODNÍ LISTY 14. února 1886

△ *V Praze 20. února*

Když se tak na čtenáře podívám, — slzy by mne polily! Ještě je čtenář dnes vesel a tančí, jí a pije, chodí do divadla a na procházku, a pojednou — pojednou — ach siroba je zlá věc, sirotek je jako nahé ptáče, jako — ale nač činit bolest ještě větší — nebohý čtenáři!

Inu — co dělat? Čtenář musí být připraven na všechno, musí se oddat do vůle Páně! Stane se dnes zítra, že mne snad pojednou nebude mít — — jaká pomoc! Zle řádí teď smrt mezi „námi". Zrovna orgie slaví v řadách „našich". Před málo měsíci zhasl stonásobný milionář Mojžíš Montefiori. Před měsícem dvěstěnásobný milionář Van der Bildt. Před čtrnácti dny stejný bohatec Edmund Richardsohn. Nyní právě došla zvěst o úmrtí římského knížete Torloniho. Kolikpak nás ještě zbývá? Nějaký Bleichröder, nějaký Königswarter, asi pět Rothschildů, a jsme hotovi. Hlava klesá na prsa v hlubném přemýšlení — na koho z nás přijde řada asi teď!?

Už vidím Národní listy v duchu před sebou. Malý černý rámeček v lokálkách, jen asi tak velký jako třicetikrejcarový inzerát v „Malém oznamovateli". Ale pod tím o mně slova vřelá, plná spravedlivého obdivu. „Pocházel z rodiny jen nemajetné. Hned v útlém mládí však jevil čilý smysl pro obchod a výhody tržební, a kdykoli ve čtvrtek dostával od maminky obvyklý krejcar, šel si pro sladké dřevo pokaždé až k třetímu kupci dole, kde dávali víc. Také jako student uměl užíti každého výdělečku svého co nejobratněji, hrával v Slovanské kavárně alagér a velmi často se přihodilo, že vyhrál i na cigáro. Vlastní základ ku velkému jmění položen však, když zesnulec, uváživ bystrým zrakem dobu svou, dal se mezi české spisovatele a již za nejprvnější spis

svůj, čítající jen asi šest aršíků tisku, na nakladateli svém — po tuhém ovšem boji — vynutil honoráře ihned čtyry zlaté! Za podobně příznivých okolností pracoval pak i dále, a není tedy divu, že jmění jeho rostlo a se množilo způsobem naprosto neobyčejným."

„Rozumí se samo sebou, že o pozůstalosti vypravují se teď po Praze věci až báječné. Tak například sděluje jistý lístek pražský se vší určitostí, že zesnulec jen na hotovosti zůstavil 2 zl 68 kr; myslíme však, že fantazie zde pár šestáčků asi přihodila, — vždyť se to ostatně uvidí! Hlavní váha pozůstalosti spočívá bezpochyby v realitách. Pokud alespoň dosud bezpečně známo, měl zesnulec zajisté 2 kalhoty, 2 vesty (jednu s rukávy), celou řadu košil (mluví se docela o 5!/?/kusech), 4 punčochy spářené a 3 nespářené atd. V poslední vůli své pak ustanovil, že veškeré svršky jmenované mají se dodat do papírny, semlít a vytěžený z nich papír že se má zcela zdarma rozdat mezi chudší lyrické básníky české. Činnost velkých mužů sahá i za hrob jejich!"

A o dva dny později bude pak popis pohřbu. Nechci však dnes již rozdírat citlivé srdce čtenářovo sdělením jednotlivých částí popisu toho. Nezmíním se o těch „jedenadvaceti pannách, které koňmo zahájily průvod". Nevšimnu si „vkusně černým suknem pokrytého trakaře, na němž hned za umrlčím vozem vezeny ‚veškeré' moje řády. Ba nepoložím zde ani jmena „vynikajících autorit", které mně daly „čestný průvod" a „mezi nimiž jsme pozorovali i několik členů tiskařského družstva; zejmena....." — čtenář by se rozplakal už napřed — naposled by mu nechutnal ani oběd. Únorově nedělní oběd: jehněčí zadeček se salátem hlávkovým!

Beztoho jsou to myšlénky náramně smutné. A zcela nemístné zrovna teď, kdy nám do zimně omžených oken dýchá již jaro. Arci že má to jaro ještě na těle kožich, na krku kočku a štuclíky na rukou, ale jarem je už přece. Cítíme je ve všech žilách a vidíme už všude. Divoké husy táhnou nám nad hlavou. Na trhu prodávají se „kočičky". A sousedovic sedmiletá holčička sdělila mně ve vší důvěr-

nosti, že „neví, co to je“, ale že „se teď na zahradě každé ráno vrabci perou“. — Že jsme měli už minulý týden „prvního chrousta“ v lokálkách, čtenář sobě zajisté vděčně všimnul; mohu mu ale sdělit, že jsme se v redakční poradě po delší debatě usnesli, že také „první fialku“ budeme mít letos my zase první. Čtenář se může spolehnout — *v ž d y c k y* spolehnout, když my slíbíme něco! Slíbil jsem mu například v novoročním fejetonu, že budeme mít letos vojnu, mor, drahotu a jiné ještě věci, a snad už je čtenář netrpěliv; ale ať jen posečká, však já vím, co jsem slíbil! Ještě nejsme s rokem tak daleko a čtenář uvidí, že na jeho konci budeme vypadat, jako by nás pražským sněhem umyl!

Ostatně — fialky! Pro nás velkoměšťáky ztratily už svou poezii, svoji krásu, vzácnost svoji, zrovna jako růže, sedmikrása, prvosenka. Býval jsem do růží blázen — dokud trvaly za rok několik neděl; teď, když je můžeme dostat u paní Dittrichové po celý rok, ani si jich nepovšimnu. Zrovna tak se ale děje fialkám. Arci jsou případy, že může člověka konečně i fialka ještě těšit, asi tak, jako těšil Petra Velikého tolar, který sobě byl vlastní rukou vydělal — „Vidíš, ženo, uživil bych tě, i kdybych cárem nebyl!“ A snad by tedy těšila podnes i fialka vlastnoručně nalezená, vlastnoručně utržená. — „Vidíš, Mařenko, kdyby ani nebylo závodu paní Dittrichové —“ atd. Vcelku je radost ale přec jen už o 90 percent menší!

Fialky! Jakou mívaly radost z nich dámy! Kdo přinesl zjara fialky „první“, měl „založený obrázek“, jak se říká. Dáma vložila kytičku do kapesního šátku a těšila se pak dětinsky z toho, že šátek prý voní. Kampak dnes s podobnými parfemovanými hračkami! Dnes, kdy móda žádá, aby dáma byla parfemována od hlavy k patě! Zacituju zde kousek nejnovějšího pařížského dopisu o módách — když se cituje Mickiewicz a Puškin, Gundulić a Kollár a jiní podobní lidé bez praktického významu, může se také citovat dopisovatel Brandes, jenž se v Berliner Tagblattu podepisuje „Mary“, — vlastně se pro to citování nemusím ani omlouvat teprv!

Parfemování povzneslo se až na umění a na sám vrchol svůj. Dnes není již ani jediného kusu šatstva, který by Pařížanka neparfemovala. „Sachetů" musí mít každá na tucty a strká je všude. V šatníku, na skříních na rukavičky, na kapesní šátky, na krajky leží „sachety" stále. Vata ve spodničkách zimních je parfemována a do každého záhybu šatů nasype se trošku prášku, z něhož vychází vůně sotva pozorovatelná. Prášek ten skládá se ze dvou dílů prášku fialkového, výtečně vyráběného v lékárně Panny Marie ve Florencii, a z jednoho dílu prášku heliotropového. Dámy velkého světa závodí teď v kupování skříní z nejdražších antických látek, a ty skříně jsou uvnitř vyloženy parfemovanou vatou a přes tu atlasem, a do nich vkládá se *všechno* prádlo na několik dní před oblečením. Na všechen pád se mně podobá, že tento způsob, při kterém rozšíří se jemná vůně po předmětu celém, je lepší než nepříjemný zvyk dosavadní, dle něhož nalívá se pronikavých vodiček do šátků kapesních!

Dnes se tedy parfemuje všechno už jen *práškem* fialkovým, výtečně zhotovovaným v mariánské lékárně ve Florenci, snad i ten pejsek, jejž si vede dáma na stužce růžové, — ba snad bude i sám pan manžel, nežli smí se svou žínkou na procházku, musit se dříve položit vždy alespoň na 24 hodin do takové skříně vyložené vatou!

A kdo zbývá tedy dnes ještě té skromné tiché jarní fialce březnové? *Nikdo* už jiný než český básník lyrický.

Nebohá fialka!

NÁRODNÍ LISTY 21. února 1886

△ *V Praze 13. března*

Nadešel půst. Sedím zde ponořen — ale počkejme — ani jsem se ještě nepodíval, zdali má čtenář a čtenářka už kajícně zahalenou hlavu? I vždyť jsem si to myslil! — sem s plachtou, honem! No jen zase žádné bláznovské spěchy — chvilku konečně počkám, chvilku mám čas — budu si zatím hrát s perem — — nu tak! Hehehe — teď vypadá čtenář zase jako bubák! Čtenářce ale zato ta babka sluší jak náleží, hezounce, jako svižnému vesnickému děvčeti — pusu! — ne? No tedy se budu postit.

Jakpak se vytančil čtenář v tom masopustě dlouhém? Dost? — měl pravdu, že se činil! Takový dlouhý masopůst nebudeme mít než až zase roku 1943, za 57 let, a pak bude už čtenářka roztomilá, elegantně svraštělá stařenka a čtenář bude protivný dědeček. Ale nevidím na čtenářových očích, že by se chtěl čtenář pojednou postně chovat! Má pravdu čtenář, já jsem zrovna takový! Myslím si: žádná doba není *výlučně* pro radost a žádná *výlučně* pro sebrání si mysle, člověk může i v největším víru radovánek sloužit pánubohu a uprostřed nejhezčích modliteb mít pojednou zas myšlénku jasnou a veselou, a proto jsem věru s to, třeba v samé bálové síni pojednou, dát si jen lososa a kaviár, nebo třeba zase sedě v kostelní lavici všimnout si své sousedky a pomyslit si: „Jako obrázek! — vskutku hezká!“ Ano, takový jsem. A takoví byli už praotcové naši, neboť už v 14. věku horlil bručivý filosof Štítný na městský lid, jenž v „tanciech neustane ani ve středu Škaredú“. A také lid náš venkovský má už to v krvi a poříkává si: „Na Škaredú středu neráda předu, ráda se napiju, ráda spím, a což jest dobrého, všecko sním!“

Má pravdu čtenář, povídám, vždyť i ty hvězdy na nebi

nám dávají příklad stejný! Ovšem jenom nám *mužským*. Nebešťanka Venuše vskutku zrovna dne 10. března, tedy zrovna na Popeleční středu, změnila pojednou celý svůj způsob života: chodí spat se slepicemi, dřív než slunce, a vstává zrána dřív než slunce — jde jí to ale k duhu, je teď zas jednou „nejkrásnější"! Nepochybuju pak ani dost málo, že také její družky, Venuše naše vezdejší, řídí se na minutu a na puntík podle ní. Jinak si arci tedy počínají „hvězdy mužské", Mars, Jupiter atd. Nevím, pozoruje-li čtenář všechno na světě a je-li také dost astronomicky vzdělán, — trochu mu proto pomohu. Mysleme si tedy, že čtenář bydlí například na Starém Městě, *zrovna* u Kamenného mostu. Dobrá! Je devět hodin večer. Mars a Jupiter, jež pozná každé dítě už podle jich červených tváří, jdou loudavým krokem po nebi — *jihovýchodně* od čtenáře, tak asi směrem k Spálené ulici, kde se nalezá „Donát", „Brejška", „Ježíšek" atd. A je půlnoc, je už nějaká hodina po půlnoci, Mars a Jupiter jsou teď *ještě* červenější a jdou už *zcela* jižně, tak asi ke kavárně Slávii, kam se chodí na čaj. Nepochybuju opět ani dost málo, že druhové jejich, Marsové a Jupiterové vezdejší, řídí se podle nich na puntík a na minutu.

Bál se čtenář na Popeleční středu? Mně se zdá, že čtenář ani neví, pročže se měl bát? Inu arci — v našich novinách nebylo o tom ani muku, že dle zcela neklamného a už několik set let starého proroctví dne 10. března nastane konec světa! Naše noviny si nejspíše myslejí, že když ten český náš svět — díky geniálním našim vůdcům — neuprosně už se řítí do propasti a nevšímá si toho nikdo, může i ten svět ostatní jít bez parády ke všem čertům. No, ještě to ale dne 10. března odešlo! Bylo by toho světa přec snad jen škoda! Jenom v Praze máme dle statistiky o 7000 andělů — ženských — více, než je tu mužů, svět tedy přece není ještě tak zlý. Ovšem je to pak tím smutnější, když masopust uplývá po masopustu a mnohý mužský nedostane z té celé andělské zásoby pořád ani kousek! Achich — to je ukrutně smutné! Já to cítím. Byl bych tak rád dal u Petzolda hostinu třeba pro sto svých dobrých přátel a známých: za prvé z radosti

a za druhé proto, aby se mi ti „dobří“ přátelé — nevysmáli. A také jsem měl pro první své dítě (holčičku) pohotově už jmeno, tuze pěkné jmeno, to nejmodernější; byl bych je dal totiž pokřtít dle Klementiny Marie Hofbauerovy, té nejnovější svaté, která byla na hodnost svou povýšena teprv dne 21. února b. r. — „Hofbauer“ — jaké to křestní jmeno krásné! Až by byla ta holka pak dorostla a zamilovaní čeští lyrikové by byli psali na ni básně a nebyli mohli na to jmeno její nalézt ani žádný rým, — já bych se byl rozpuk smíchy! Nu — je po radosti — ó vy ženy — ženy!

Však vaše panování nebude také věčné! Však on ten svět přece udělá jednou „rup!“ a bude pak i po vás! Je to zcela jisté, ano! Viděly jste už někdy za noci žhounky lítat, či jak se říká „hvězdy padat“? Vidíte, ty žhounky, při nichž někdy zamilovaně pláčete a škytáte a někdy zas radostí do ručiček plácáte, ty žhounky jsou psaníčka. A na nich stojí napsáno, že svět náš zhyne, opravdu! Takové psaníčko váží ovšem jen pět gramů, tři taková stála by tedy při nynějším našem poštovním spojení „světovém“ teprv pět krejcarů, ale do roka jich napadá z nebe na naši Zemi — já jsem si to ani nepamatoval, mnoho-li že jich napadá, ale je jich zkrátka tolik, že Země se jimi stává pořád tlustší a těžší, že se kolíbá pořád lenivěji a pomaleji, až se nebude moci hýbat už vůbec a padne do Slunce a shoří. Což se stane za 52 biliónů let, netto.

Tak co je mi teď platna moje nesmrtelnost spisovatelská!? Nač jsem se dřel!? Chtěl jsem napsat ještě *všelijaké* věci nesmrtelné, já se přiznám — několik tuze krásných dramat, dva, snad tři opravdu geniální romány, možno že i nějaké dokonalé epos, no zkrátka jak by to člověku právě do chuti šlo — ale pro 52 biliónů let! Stojí mi ta hloupá chvilka za to, abych učinil plnou básnickou toaletu? Ovšem je možno, že také na slunci se mluví česky, — když to tam ale tedy, jakmile dopadne, ihned všechno shoří! Nebo — měl bych snad tedy psát hodně *vodnatě*? nebo — ech? — děj se vůle Páně!

Nejlíp je: žít klidně dál a nemyslet pranic! — Čehopak

nám nebe udělí asi pro tuhle dobu postní?! Něco polemik o Rukopise kralodvorském, to je jisto. Když ví člověk ale konečný výsledek už napřed! Profesor Gebauer říká sám, že té věci nějak nerozumí. O profesoru Masarykovi pak, jenž má zcela jiný obor, ví se to tedy i bez říkání. Zkrátka, počet následující: Tak jako Hanka + Linda + Svoboda nedovedli Rukopis udělat, nedovede jej Gebauer + Masaryk zhubit — účet jasný.

Jednu věc rozumnou přinese nám tenhle postík ale přece: *populární koncerty Umělecké besedy*. Účel jich je větší, pádnější, než se myslí. *Popularizovat umění* je jedním z nejpřednějších úkolů doby nynější, té doby, která s nejhrubším materialismem má a bude mít boje zoufalejší než každá jiná. Ale jako žádné umění jiné není s to výtvory svými lid a mysl jeho stejně lehce a nenápadně kazit a zpovrchnět jako hudba, již pro naprosto smyslný její ráz a mihavé, létavé její tvary, tak zase hudba nejtíž z umění všeho domůže se zušlechťujícího vlivu na obecenstvo velké, a sice opět jen pro tu smyslnost a mihavost svou. Snad každý z nás laiků poznal na sobě dobře, co ho stálo práce, než naučil se jen *poslouchat* skladby obsažné a velké!

Jsou státy, kde starost o hudební vychovávání lidu je značná i prospěšná, kde „populární koncerty" náležejí ke školským pomůckám pro dorostlé, právě tak jako obrazové galerie, zahrady botanické a zoologické, veřejné přednášky, opakovací školy nedělní atd. U nás věc podniká tedy Umělecká beseda sama. Je dovoleno poukázat zde trochu k tomu, jakže by *zpěv* vedle produkcí orchestrálních působil při těch koncertech krásných, vzdělávajíc, povznášejíc? Jak by působilo tedy, kdyby Hlahol spojil se s Uměleckou besedou? Kdyby dávaly se například také koncerty „historické"? Při nichž by snad i starý husitský chorál přišel zase jednou na světlo boží? Snad by to přec působilo i na samy hudební učence a vedlo je k studiím, k výsledkům nejen zajímavým, nýbrž i důležitým!

Jako z hranice kostnické vyšlehla reformace německá, jako z náuk našeho Komenského vykvětlo Němcům pyšné

jich školství, jako lze dobře sledovat působení, které měli naši anatomové a botanikové a právníci staří na rozvoj vědy německé, lze zajisté pozorovat i vliv, jaký měl starý český chorál, roznášený nebohými exulanty, na klíčení znamenité německé hudby církevní, ano i velké jich hudby další. — To však je ovšem již záležitost jiná.

Je tomu asi dvacet let, co jsem se kdys na tomto místě rozpovídal o popularizování umění, a tenkráte jsem se tedy přimlouval také za koncerty populární, jaké budou se díti nyní. Tenkráte věc se neprovedla, přečtla snad, ale zase zapomněla. Přišla nová doba, noví lidé, myšlénka v nich zrodila se znovu a také ji teď šťastně provedou. Zaplať jim to pánbůh!

— — — — — —

Douška: Vidím pojednou fyzikální zázrak! Vzdor tomu, že panuje mráz a při mrazu že se všechno ve světě smršťuje a krátí, obličej čtenářčin se teď při tom náhlém konci mém prodloužil o několik coulů!

Ale dítě — dítě! Copak musím *pokaždé* o módě mluvit? Vždyť ani teď nic není, vždyť ničeho nevím!

Nanejvýš drobotiny! Že na kloboucích budou se letos místo ptáků nosit kytky. Že rukavičky nosí se pořád ještě dlouhé. Ba ještě delší než dosud, nesmírně dlouhé, tak dlouhé, že když dáma po večerní procházce rukavice doma svlíkne, může je obléci zase manžel místo kožených spodků a jít v nich do hospody. Kožené spodky chladí.

NÁRODNÍ LISTY 14. března 1886

△ *V Praze 17. dubna*

Pozor! Nastává „strastný týden", ať tedy každý každého dne dělá, co se patří! Zítra tři kočičky spolknout! V pondělí čerstvě vylíhlým a ještě mokrým holoubětem oči si vytřít! Ve středu blechy ze stavení vyhnat! Ve čtvrtek „kaše s medem" se najíst — výborného, nejstaršího slovanského jídla! V pátek nějaký poklad nalézt! A vejde-li v známost, kdy naši říšští radové přijedou na prázdniny, jít jim naproti s klapačkami a řehtačkami v rukou. Možno, že se zeptají, *proč to?* Tedy jim pak vyložit, že při té naší klerikální politice „zvony slávy" odlétly do Říma už dávno, a — „co Řím chytne, že nepustí více"! Od té doby že pak světu už ani nenapadá jít jinak než s klapačkou a řehtačkou na nás, a my — my — nám že už také nic jiného tedy nesluší v rukou! Dál se do politiky ale ani nepouštět, rozumíme!? Sic je z toho hned mrzutost, „huba" — a huba se má *postit* v „strastný týden". Beztoho je to hanba, že musím o té věci národ teprv poučovat! Ten český národ, který má týden po témdni „týden strastný", měsíc za měsícem, rok co rok — po celé, dlouhé věky!

Včerejší Humóry přinesly například následující větu: „Kdyby byli čeští novináři před čtvrtstoletím věděli, kam to Čechové po 25 letech v politice dotáhnou, starého čerta byli by se dali pro věc národní jako blázni zavírat a pokutovat! — Co myslíte vy v ostatních novinách?" — Inu, já „ostatní novinář" si myslím, že se mohlo mnoho, velmi mnoho napřed vědít. Že se mohlo soudit už podle talentů a umění těch, kteří nás vedli, a kdo místo kuchařky postaví si k plotně kuchtu, že ani *nesmí* se těšit na oběd. Že to také mnozí, velmi mnozí předvídali a prorokovali; ale že jim bylo za to jenom hezky vynadáno. Že zrovna tak ještě dnes

předvídá a prorokuje se mnohé; ale že také ještě dnes... atd. Je to prožluklá věc! Když tak člověk si spočte, kolik tedy pozavíráno jen novinářů, kolik jim dáno set let vězení, kolik jim vzato set tisíc z kaucí. Když si člověk pomyslí, co za tu dobu vůbec nadšení, co síly, co hmotných prostředků *šestimiliónového* národu promrháno. Když se člověk rozpomene, že jsme ztratili celých *pětadvacet* let, nejkrásnějších to za našeho znovuzrození. A když člověk proti tomu spočte, čeho jsme *docílili* — — ale já člověk jsem náramně špatný politický počtář, mně se posud nepoved v politice účet ještě ani jediný — naposled bych ten výdělek náš také nedovedl spočíst!

Mizerný počtář! Teď zrovna počítám zase něco, muckám se už čtyry dny a nemohu být hotov. V německém divadle zdejším jsou prý abonováni 72 šlechticové „naši"; v českém divadle *čtyři*. Otázka: kdy budou v *českém* divadle 72 šlechticové „naši", a zato jen 4 v německém? Já to počítám tedy takhle: Samostatné divadlo české trvá už 25 let. Tenkráte, hned na počátku, měli jsme 5 abonentů šlechticů. Dnes, po 25 letech, máme 4. Budeme jich tedy 72 míti roku — roku — vidíte, a tady stojím — nesmějte se mi — ale já tu „stejninu" asi už neprovedu! Svatý Fiakře, pomoz mi kpředu!

Snad aby se na to zvolila nějaká „komis". Jako teď na to takzvané jaro. Šel jsem tyto dny procházkou a zaslechl na ulici rozmluvu dvou pánů. „Prosím vás — *jest* už jaro, nebo *není*," pravil z nich jeden a otřás se jakoby zimou. — „I pánbůhví!" odpověděl druhý, „zrovna abychom na to zvolili nějakou komis," a podíval se stranou na mne. Patrně ti dva mluvili svou pěknou řeč jen kvůli mně a myslili si, že jsem *pořád ještě* tak hloupý, jaký jsem byl před 45 lety! „Kampak to dnes jdete tak brzy?" tázávala se tenkráte maminka za jarního podvečera. — „I musíme zas na komis, je-li to pravda, že už slavíci tlučou, a že je tedy už jaro," odpovídal otec a šel pak se strýčkem truhlářem a jistým starým kaprálem kanonýrem, známým svým ještě od regimentu, místo Ostruhovou ulicí dolů ke Klaubicům nahoru kolem

zdi někam na Hradčany. Asi po třech hodinách, zrovna tak jako jindy od Klaubiců, vraceli se zase. „No — tlučou?“ — „I netlučou — slyšel vy jste nějakého, strýčku? — nebo slyšeli voni, pane Kaupe? Budeme tam někam muset *zítra znovu* — je to dření!“ — A mně pak bylo tatínka pro to dření vždycky tak upřímně líto! Až jsem kdysi přece za nimi se plížil, viděl je vejít do hospůdky U myší díry a — když dlouho nevycházeli — vešel jsem dovnitř. Nevyhodili mne z „letní“ hospůdky svojí. Dostal jsem pivo a slaný rohlík; ale byl jsem od toho okamžiku chudší o velký kus důvěry v upřímnost lidskou!

Je přece jenom škoda, že nebylo pravdy na těch komisích jarních! A že netrvají dotud! Alespoň by věděli lidé, na čem jsou, a nevyváděli by hloupostí žádných. Minulý týden 21 svateb v Praze, tenhle týden 11 svateb v Praze, a hned po svátcích vím už zase o 2, a 20 bude snad ještě jiných, o kterých nevím. Mohlo by se cos takového dít, kdyby lidé pozorovali, cože se děje v přírodě kolem? Jinochu ženichu, — pročpak se vlastně ženíš? No — vždyť já nechci, aby ti ruměnec zbarvil mládenecké tvé tváře; ale řekni mi: může *teď* některá vrána se o tvoji ženitbu starat? *teď* mít ohledy na ty tvoje „třičtvrtěletní“ žádosti a přání? Právě *teď*, když si ve Stromovce sama na kaštanu zbudovala mladou, nadějnou domácnost svoji? A dejme tomu, že by *byla* vrána tak šlechetná a obětovala té povinnosti své k lidem tedy i prospěch rodiny svojí vlastní, — měl bys ty, ženichu drahý, vskutku to srdce, že bys ji teď lákal z jejího hnízda? Od jejího mláděte, kteréž, když na maminku zobáček a hrdélko odevře, vypadá, jako bys se díval do příbramské šachty? A když roditelce své zakráče slůvko lásky, je to slyšet ze Stromovky až do Holešovic?

Však ona by ta komisní práce nebyla ani tak snadna! Podle čehopak pozná se pražské jaro? Podle zeleni ne, podle květů také ne, podle polní práce už docela ne! Ondy jsem udal už známku jednu: že zjara dláždějí se tytéž pražské ulice znovu, které „naposled“ se dláždily loni na podzim; nějaké jiné známky neznám ale už sám. V jiných

městech poznají jaro dle toho, že se začnou ihned ulice kropit; v Praze se děje ale kropení ulic jen od svaté Anny do Nanebevzetí Panny Marie, a to je skoro už zase zima. Že prý lze velkoměstské jaro poznat také dle obnoveného stavebního ruchu. No — pro letošek nebude ten ruch už asi valný; musíme už počkat na ta leta, když se bude tedy přestavovat Podskal. To prý bude pak tam krása! A nebude prý do toho času ani tak dlouho! To se rozumí — u nás! Už se těším na ty švandy v novinách zase při tom! Na ty zprávy, že obec už zase nemůže se žádným domácím přijít k nějakým koncům: domácí že žádá za svoji chalupu netto tolik, aby si pak mohl koupit větší nějaký statek, a obec že mu zase dává netto tolik, aby si za to mohl koupit zimní boty. Radím ale domácím k povolnosti: není dobře si začít něco s obcí! Tadyhle to pocítil kýs domácí v Berlíně krutě. Obec potřebovala na rozšíření ulice kus jeho domu a on žádal tedy za ten dům netto tolik — atd. Co udělala tedy obec? Užila svého vyvlastňovacího práva; poněvadž ale potřebovala vlastně jen polovici toho domu, vyvlastnila tedy jen tu a dala ji od druhé polovice oddělit pečlivě a akurátně jako břitvou. Teď ovšem musí domácí sám zbořit také tu polovici druhou. Lze z toho vidět, čehože dovede obec, když je v zlosti! Je to jen tvář němá, ale jedná věru někdy zrovna jako člověk. —

Říká se, že jaro ve městě pozná se také podle lidských šatů. Ale ne *teď*, hlavně ne *letos!* Mužští teď chodí v zimě v letě v šatě stejném. A dámy — sám pánbůh ví, jak budou vypadat letos dámy! Prozatím se ví jenom, že na hlavě budou mít zase slámu. Forma je prajednoduchá: květinový hrnek, obrácený dnem vzhůru a přiklopený na plochou střechu rovnou. Je v tom ale finesa zjevná: když je květináč dnem vzhůru, musí být růže — pod ním!

Co ale budou mít dámy na těle, o tom se nerozhodly dosud. Prozatím nosí jen nějaké laciné živůtky světlé — snad je to kanafas — nejspíš nějaké polštářové cejchy staré!

Ovšem byl také letos už výroční kongres ženský v Londýně; ale zase ničeho nerozhodl. Že prý by dámy měly

nechat šněrovaček svých: Venuše Medicejská má prý 85 centimetrů nad kyčli a naše dámy chtějí prý mít 65. A pak prý by měly dámy konečně už také jednou zregulovat svůj šat od kyčlů dolů a vzít si příklad na praktickém šatu mužském. Měly by prý nosit dolejší šat „rozdělený", nosit tedy „rozdělenou spod..." — nosit „rozdělenou spod..." — vidíte, já jsem člověk tak stydlivý, že nedostanu slovo „spodnička" ani z pera — ne a ne!

NÁRODNÍ LISTY 18. dubna 1886

△ *V Praze 24. dubna*

Myslím, že budu pozítří, v pondělí, hluboce pohnut. Vždyť je tomu už věru 45 let — bože, jaká vzpomínka luzná! — Nebe bylo tenkráte tak modré, vzduch tak vlahý, srdcem chvělo blaho nastalého jara! Ale — já to musím jinak začít říkat!

Vždycky tedy, když blížily se velkonoce, konaly se také v naší malé domácnosti patřičné přípravy na ně. Byl jsem vyslán za bránu, abych tam natrhal po mezích trochu kozího pysku a někde na poli trochu mladého žita, čímž obojím barví se vajíčka tak krásně dožluta, a maminka pak vařila a barvila a vyprávěla vzpomínky ze svého mládí přitom. Jak o velkonoční pondělí chodily venku v Slabcích děti na louku v celých vždy houfech. Jak tam z vršíku koulely malovaná vejce. Jak se přitom pokaždé krásně praly. A vnímavá duše moje naslouchala a umínila si, že učiní taktéž.

A učinila. Svedl jsem několik malovanými vejci obdarovaných kluků k Svatojanskému vršku na Malé Straně a řekli jsme si: „Teď budeme koulet. Čí vejce doletí nejdál až tamhle dole za kanál, ten vyhrál.“ A já koulel první. Vejce se kutálelo — kutálelo — poskočilo si, chraplo a lehlo na schůdky vlevo. V tom okamžiku vyskočil ale truhlářský učedník, který nás byl průlinou okenice pozoroval, z pravé strany, chytl moje vejce a začal je klidně loupat. I zdvihl jsem pohněván rychle ruku a mrštil druhým vejcem po smělci tak trefně, tak mistrně, že vejce — vlítlo k ševci Burghartovi do okna a zrovna panu mistrovi na skloněnou hlavu. Ustrnul jsem. Zůstal jsem ustrnulý, i když Burghart vyletěl z domu a kráčel dlouhým krokem ke mně vzhůru. Chyt mne za límec, ved mne domů a odevzdal tu vždy

ochotným rukoum dobrého otce. A následoval výprask — ach jeden z nejkrásnějších výprasků šťastného mého mládí! — Nebe bylo tak modré, vzduch tak vlahý, srdcem chvělo blaho nastalého jara.*

Achich — já velkonoce miluju. Já je mám mnohem radš než samy vánoce. Protože jsem ctitelem žen. A velkonoce, *české* velkonoce mají za patronku ženu, *českou* ženu! *Velkonočku!* Slyšeli jste snad už někdy o nějaké „Vánočce"? Ano, slyšeli, ale byla to „vánočka" jen se zcela malým „v", udělaná z mouky, vajec a mandlí, věc zcela prozaická, k jídlu. Kdežto Velkonočka je víla, bohyně jara, Lada! A jaká víla! Plná pučící krásy, hledící si svědomitě půvabu svého tělesného, myjící sobě zjara nejen ruce, nýbrž i nohy! „Velkonočko, Velkonočko, — kdes tak dlouho bývala? — U studánky jsem si svoje — ruce nohy mývala!" Všechen rešpekt!

Totiž — dělá-li to dodnes! Jsme dnes všichni po čertech jiní, nežli jsme bývali! Ještě že někde na vesnici jsou u nás skuteční lidé, ale tady v Praze! Bože, jak se druhdy i zde slavíval příchod jara, slavívaly tyhle dny velkonoční! Když o Fidlovačku vodilo ještě dvanáct panen bíle oděného mládence celým městem a pak s ním vyšlo ven za bránu, do Nuselského oudolí, k veselému tanci! Pražský vtip arci tvrdí, že přestal ten průvod jen proto, že v pozdějších letech nemohli pak už po celé Praze mládence zcela — bílého ani nalézt! Nebo když o den dříve, o Slamník, všichni krejčové, co jich v městě, táhli s hudbou ven do Stromovky, k „jarní studánce", na bujné tlampačské žerty, tance a komedie! Pražský vtip tu ovšem zase praví, že krejčům a kozlům je teď vstup do Stromovky přísně zapovězen. Nebo když konečně o velkonoční pondělí putovali na hřbitov emauzského kostela všichni zamilovaní v Praze a znovu si tu pří-

* Zde má čtenář tedy opět vysoce zajímavý a velice vzácný příspěveček k biografii mojí. Hodlám v ní zde pokračovat a občas sdílet kousky obzvláště důležité. Čtenář ať si ty kousky vystřihuje a nalepuje znenáhla zase na papír; do příštího masopustu bude mít z nich přece čepici do reduty.

sahali věrnost i lásku — „Optám se tě na Moráni, máš-li ke mně srdce věrny“! Dnešního dne jdou tam zamilované párky sice také; ale on jí koupí srdce z perníku, ona je věrně sní a na Fidlovačku už jde zase s jiným. Zrovna tak jako hned nato o „neděli Provodní“. Pražané sice dodnes poprvé si vycházejí někam do přírody na jarní výlet, ale už nevědí ani *proč*. Druhdy, než tam pojedli, položili kousek jídla někam na křoví, a než se napili, rozlili trochu piva na zem, co oběť bohům. Dnes také vylévají pivo na zem, třeba celý džbánek, ale — vždyť si rozumíme!

Já nejvíce lituju, že se zkazila ta slavnost „na Moráni“, na hřbitově emauzském. Vůbec že už po Čechách přestávají ty jarní vycházky na hřbitovy, a kde ještě nepřestaly, že už nemají pravého smyslu. Jak to bývalo krásné, když tam mladí staří sedávali a rozpomínali se na českou minulost, na děje svých předků! Když čtenář kronikář jim vypravoval a ostatní slouchali a ze hřbitovů pak odcházeli s posvátným, mocným záchvěvem v srdci! No, je pravda — ani by nám to teď neslušelo! Snad že by nás polil jenom červánek studu. Jsme už jiní, jsme „vzdělanější“, *nemůžeme* se prý už řídit dle svých otců. Ta vzdělanost je zlá věc, tuze zlá! Citovaný tyhle dny po časopisech muž, který řekl: „Řekové se *nebudou* bít — jsou na to už příliš vzdělaní,“ neřekl tím sice pranic nového, ale měl pravdu. Vždyť vidíme vlastní svou mládež! Samý spolek učený a vzdělavatelný a vědecký, ale kdykoliv se někde jedná o nějaký mužný projev — no vždyť si rozumíme už zase! Ono se beztoho o takové projevy u nás už ani nikdy nejedná. „Diogenes je dnes prvním modistou ve Smyrně a Miltiades je u pana ministrpresidenta v Aténách kuchařem,“ dodal onen citovaný muž. — „Jan Hus barví dnes v Prachaticích punčochy a Jan Žižka prodává v Brodě papír,“ řekl by u nás.

Ale to jsou věci nejarní, nekvětné, neveselé — „neodpovídají sezóně“, „neodpovídají skutečným poměrům“. Dle „skutečných poměrů“, pro něž máme trefnou svou výmluvu, „že jsme jich neudělali“, jsme my právě teď nejveselej-

ším národem na světě. V čemž skrývá se výborný pokyn pro naše spisovatele dramatické, až některý z nich všimne sobě té nejnovější divadelní novinky německé a bude ji chtít „volně vzdělat" pro divadlo české. Tam, na německých těch divadlech totiž, plní domy teď nová dramatická strakatina, nově vždy sepsaná dle toho kterého města, nově všude také nadepsaná dle něho: — „Smějící se Vídeň", „Smějící se Berlín", „Hamburk", „Mnichov" atd. — sepsaliť ve Vídni tu strakatinu první, v ostatních městech pak následují příkladu Vídně. Základní myšlenka není na „strakatinu" konečně ani tak zlá: jeviště má téhož večera podati obraz všeho, čím město dotýčné v divadlech svých během časů *vesele* se bavilo, má podati obraz jak lokální dramaturgie své, tak i lokálního života svého vůbec a postupu i vývoje obou. Také „Smějící se Praha" — vlastně dle onoho pokynu „Smějící se český národ" — mohla by se tedy dramaturgům podařit dosti dobře — Štěpánek, Klicpera, Tyl, Macháček atd., a k tomu kusy života z počátku tohoto věku, z let čtyřicátých, padesátých, šedesátých, „z dvojího našeho znovuzrození".

Však ono to dojde k napodobení tomu, uvidíte. Německé hračky my hledíme napodobovat všechny. V červenci budou mít letos Němci v Lipsku ústřední schůzi všech svých „kuželářských spolků"; v srpnu již budeme asi moci v českých časopisech sdělovati potěšitelné zprávy, že také u nás a na družné Moravě „kuželkám nastává konečně doba již lepší". Síly co nejosvědčenější zasadí se o to, aby založeny byly spolky krajinské na pěstování zanedbávaného dosud umu, a již o rok později vyjdou sobě naši statečníci na zápas „o světový šampionát kuželkový" a poprvé budou při té příležitosti biti. — V srpnu zase bude venku v Saském Altenburku první „světový kongres skátový", k němuž, jak v novinách čteme, slíbili přijeti němečtí karbaníci až ze Španěl, ba až z Kalifornie; v září asi budeme pak tady mít již svůj český „světový kongres

maxlový", na němž za pomoci nadšenců vlasteneckých, přibylých až od Temže a od Kavkazu, rozluští se snad konečně a nejskvěleji dávná otázka: „Lze-li hrát maxla také *jen na tři*?" —

Beránku boží — nedívej se na nás! Pro letošek nestojí ti to za to!

NÁRODNÍ LISTY 25. dubna 1886

△ *V Praze 1. května*

Budeme zde mít tedy spolek, jehož účelem, by Praha se zalíbila cizincům. By Prahy na svých cestách nepomíjeli, a zdrží-li se, by se tu zdrželi již trochu déle. Zcela rozumný spolek a měl již dávno — být; ať se Praha líbí, hodně líbí! S výminkou jedinou: Němcům ať se nelíbí. Němci necestující mohou být konečně snad zcela hodní a slušní lidé; ale Němci cestující — těm nevyhoví žádný spolek český! Jako jim nevyhoví žádný jednotlivý člověk český. Neschází se nikdy teď s nimi, ale čítám, co o nás píšou. Když tázajícímu se Němci Čech nerozumí, jsme „surovci, tvrdohlavci, kteří mohou, ale nechtějí odpovídat"; když rozumí a zdvořile odpoví, pozoroval bystrozraký Němec „dobře, jaké ho to stálo namáhání — a že v tom všem byla jen neúpřímnost a česká faleš". O to pěkné čtení bychom přišli — ať se jim tedy nelíbíme dál!

A teď by měl být ještě jeden spolek, aby Praha se líbila také — *nám*. Totiž — ona se nám líbí, což o to; když ale pořád musíme hubovat. Z kterýchto několika málo slov duchaplný čtenář dávno již poznal, že teď přijde zase nějaká huba, nějaká žaloba stará, zaprášená, pronešená asi už stokrát. Nu — „zaprášená" ano, stará ale zrovna ještě ne. Týkáť se pražských našich parků. Když tak někdy, jak nebožtík Hálek říkával, „lidstvo, příroda i politika člověka přímo nutí, aby tím vším praštil a šel na špacír", vyberu se pak na pouť těmi „rozlehlými" pražskými parky, a než je projdu, jsem věru unaven, jak náleží. Začnu vždycky nejbližším mně parkem svatovojtěšským; *čtvrthodinka* tedy cesty tam, *jedna minuta* na procházku, obchůzku a důkladnou prohlídku parku. Odtud pak *čtvrthodinka* cesty do parku na Karlově náměstí, odkudž *za dvě sekundy* už útěk, co jen nohy

stačí. Nato *půlhodinka* cesty k parku Čelakovského; *okamžitý* útěk hned podél jeho periférie dolů, dál ku městskému parku. Zde odpočinek, řádné vykoupání plic v oblacích silničného a uhelného prachu, posilnění znaveného zraku na proslulé, široké cestě prostřední, mírné pobavení se pohledem na hloupou labuť v rybníce a chytré vrabčíky mezi dětmi — všechno dohromady *patnácte minut*. Nato zas *čtvrthodinka* cesty do parku u Sv. Jindřicha a jedna minuta na příjemný pobyt tamtéž; a pak *čtvrthodinka* ku garnizónnímu kostelu v Celetné ulici a tam pobyt *dvou sekund*. Dohromady 1 hodina, 57 minut, 44 sekundy, z čehož na parky samy a náležitou radost z nich 17 minut, 4 sekundy.

Inu — co dělat! Že nám obec nepřeveze Stromovku na Staroměstské náměstí, je podobno téměř pravdě. Rovněž zdá se již rozhodnuto, že obec nezakoupí ani ten čtverec mezi Václavským náměstím, Příkopy, Panskou a Jindřišskou ulicí, nestrhne těch šedesát nebo kolik domů na něm a neudělá nám trochu větší, trochu hezčí park na tom místě. Však by i ta nynější parčátka naše mohla vypadat k světu a sloužit světu, kdyby byla rozmyslná starost o ně! Pražádná otázka, náš nový pan městský zahradník je chlapík: co založí, je založeno pěkně, co dohotoví, bude člověku ku radosti. Jenže mu jde práce od rukou „po pražsku", a právě pro *ten* zjevný příznak pražský nemůžeme vinu, že „dohotoveného" je dosud tak málo, ani přičítat jemu. Snad se mu vykazuje málo peněz na práce ty nové, snad se mu nedávají v pravý čas, snad má vůbec i do práce obyčejné pracovních sil přikázáno jen málo — „po pražsku" by to bylo. Máme vůbec jen dva trochu větší veřejné sady, ale z těch jeden, na Karlově náměstí, nebude pro obecenstvo k ničemu již po *druhý* rok. Loni předělávána jižní část jeho a pro děsný prach nebyl až do pozdního podzimu tam vůbec ani pobyt možný; letos se předělává část severní a zůstává zrovna teď, kdy měšťák má z pučícího sadu největší rozkoš, zcela uzavřena. Půda se přerovnává, dělá se umělá údol, staví k ní a z ní schody — zajisté vyvstane

tím architektonický obraz, který oko uspokojí; ale pro mou chuť by byl dost malý keřík tam, kde budou velké schody, *ještě* hezčí, a především by bylo dle mé chuti, kdybych viděl zeleň už dnes tam, kde vidím na sto for štěrku a válec a stroje, jako na pěchování císařských silnic.

A druhý, ten takzvaný „park městský"? Jsme skromni, nežádáme, abychom tam po záhonech spatřovali také hned „5000 dolarů", „Její Majestát" a jak ještě se jmenují ty nejnovější drahocenné růže a podobné chlouby zahradnické. Jsme také rozumni a nežádáme, aby obecní pan dohlížitel obdržel v plném sboru důtku za to, že nasázené tam smrčky a břízky jsou od roku k roku spíše menší než větší. A jsme zcela spokojeni, že je v parku alespoň tolik chruplavého písku, tolik hřavého slunka — jenže bychom toho slunka také rádi plně někdy užili, někam si zasedli, od něho se hladit a vlažit dali! Ale *kde*? Je v tom dosti velkém parku více než *dvacet lávek*? Pochybuju! Pan Gottwald arci tam staví denně třeba na sta sedátek praktických, jichž možno za skrovný jen poplatek užít, — což ale necítíme směšnost toho, že chevalereskní soukromník musí nahradit obecenstvu, čím tomuto povinna je sama bohatá naše obec? Necítíme nehodnost toho, že právě člověk chudý, který veřejného sadu a odpočinku v něm nejvíce potřebuje, má si za ten požiteček ještě zvláště platit? A když těch zbytečných krejcarů nemá, když také snad se i ostýchá zasednout do řady lidí zámožněji alespoň vypadajících, že musí bloudit po nejodlehlejších koutcích parku, kde stydlivě umístěno těch několik lávek obecních, až konečně najde na některé z nich cípek přece neobsazený?

Spolek hledící k tomu, aby se Praha líbila *nám*, měl by již na takovýchto věcech — „maličkostech" — dosti práce. Ale hlavní jeho práce by asi ležela v tom, aby nás Pražany časem učinil *trochu* aspoň hybnější. Aby pořádal pravidelné cesty — po Praze, na poznání Prahy, tři čtyry alespoň za léta, tři čtyry za zimy. Dosud těm výletům vadila hlavně strmost a vzdálenost Hradčan; nyní již i tato obtíž líných

pomine zcela. Staneť se prý již skutkem vlečná dráha, která přilehajíc k malostranskému konci tramvaje, spojí dolejší Prahu s Hradčany a Pohořelcem. Dráha ta půjde prý až ku Strahovské bráně a odtud podél hradeb až kamsi na Letnou — tedy nejtišší, nejzamlklejší, nejsnivější končinou pražskou.

Snadže některý jednotlivec na ni proto zanevře, že mu poruší to poetické zátiší pražské. Snad se i někdo, komu poslíčkování ap. dolů do města k životu přispívá, zcela kvůli té dráze pohorší a více neudobří. Snad budeme dosti brzy pak čísti ciferně doloženo, o mnoho-li výdělku dráha hradčanská připraví živnostníky malé. Jako jsme čtli v časopise Česká práce, o mnoho-li tramvaj naše připravuje ročně — obuvníky pražské! Čtli jsme to se zálibou, protože bylo podáno duchaplně. Některé věty a počty:

Za tři čtvrtě roku (1885) vydáno lístků tramvajových za 369 421 zl 85 kr. Rozvrhne-li se obnos ten na samé lístky pětikrejcarové, shledáme, že za cenu uvedenou může 7 388 437 osob jeti po tramvaji přes trať pětikrejcarovou. „Počítajíce kroky, shledali jsme, že za 5 kr průměrně ujede se 1 kilometr, z čehož následuje, že 7 388 437 osob urazilo 3 388 437 kilometrů. Co asi obuvi byli by tito přátelé pražské tramvaje na tétéž cestě roztrhali, kdyby byli chodili pěšky?“

„Nějaký průměr dá se přece určit. Aniž bychom trvanlivost kůže podceňovali, možno říci, že se pár podešvů prošlape, když urazíme 650 kilometrů... Obecenstvo pražské uspořilo tedy za tři čtvrtě roku lonského 11 367 párů podešvů. A vydrží-li pár dobré obuvi troje podešve, tedy bylo by obecenstvo objednalo více o 3789 párů nových, 3789 párů podrážek, 3789 párů svršků a podrážek.“

„K dalším převodům na peníze podložíme též nízké ceny, a sice: za nové 5 zl 50 kr, podrážky 1 zl 70 kr, svršky a podrážky 3 zl 20 kr ... Úhrnem za tři čtvrtě roku 39 405 zl 60 kr, čili: za celý rok tržilo by se v pražských dílnách obuvních o 52 540 zl 80 kr více.“

„*Tramvaj měla by býti dle toho poplatna mimo obci za pozemek a státu za výdělek též — obuvníkům za škodu!*“ —

Je vidět, že Česká práce se hlásí, že český obuvník se činí. Pokračuje, kdežto my zůstáváme na stanovisku svém dávném. Český obuvník dovede už napsat fejeton zcela dobrý — český fejetonista nedovede pořád ještě ušít botu ani špatnou.

NÁRODNÍ LISTY 2. května 1886

△ *V Praze 8. května*

Je studený máj. Nebe je šedivé, den mrákavý, vzduch mrazně rozechvělý, vše se choulí, zavírá do sebe — vždyť i ta česká naše nátura, která přece jako hluchá kopřiva roste a květe i do nejledovějšího jara, je pojednou teď zamlklá, schoulená, lehká mysl česká se vraští a tichne — a ozve-li se přece někde chabý žert, zní jako těžký hřích! Je nám všem, jako bychom očekávali nějakého nového, zcela nového českého jara. Jako bychom měli se všichni vyhrnout ven na tu českou, mořenou, špatně obmyšlenou roli, znovu hroudu obdělávat, znovu sít, znovu koukoli bránit. Nevím, pokolikáté už podnikáme nový obdělek a novou setbu — co platno — *vytrvalost!*

Jak vidíte a slyšíte — ta stará píseň česká, českožurnalistická! Nic jarního na ní, nic májového, nic milostného. Cvrlikáme ji po celý rok, a rok po roce — nebo řekněme raději: bzučíme ji po celý rok. Vždyť jsme věru jako ta moucha, která tančí věčně národu před očima a pozornost jeho láká a která mu bzučí do ucha a šimrá nos, když národ chce si právě zas nejpěkněji zdřimnout. Pouhá moucha, věčně nepokojná, často protivná — ale vytrvalá. Pánbůh nám dej té vytrvalosti po mnohé lidské životy — tu „protivnost“ svou už nějak přitom snesem!

Nemohu si pomoci, ale pořád tyto dny myslím na jistý žurnalistický vzorek náš. Na muže Němce, žida, který — přiznejme se — měl co výtečný žurnalista národu svého jistý vliv i na žurnalistiku naši, třebaže teprve mnohem, mnohem později zrozenou, vliv na náš sloh i na trvalost našeho veřejného konání. Dnes jméno *Ludvíka Börne* ozývá se u nás arci jen málokdy, ozývá se málokdy i u Němců samých; ale vzorné jeho působení dodnes jeví své stopy. Přebírám ně-

mecké listy, abych viděl, jakže asi vděčně sobě vzpomínají na Börneho sousedé naši ve dny tyto, kdy se jim památka jeho vnucuje téměř. Byloť tomu předevčírem právě *sto let*, co Ludvík Börne narodil se ve Frankfurtu, v ulici Židovské, a příležitost ku vzpomínkám časovým jest tedy vhodna. Avšak je těch vzpomínek porůznu! Naši sousedé stali se národem již příliš mocným, dějinné štěstí zasvítilo jim příliš jasně, než aby nebyli ohluchli naproti vzpomínkám a oslepli vůči zásluhám dávným. Národ sobě v celistvosti své „dnů Börnových" ani skoro nevšímá. A kde po časopisech nalezá se vzpomínka spontánní, třeba přejná, jako by se s Börnem smlouvala ještě o větší či menší kousek slávy. Jednomu byl přespříliš „upřímným obdivovatelem Francouzů". Druhému nenapsal „žádného díla celistvého". Třetímu byl „přece jen židem".

Pravda, „celistvého", velkého díla Börne nenapsal, literaturu neobohatil dramatem nebo románem, básní nebo dílem učeným. Jeho úkol byl jiný a *tomu úkolu dostál skvěle.* Jeho tedy úkolem bylo: buditi ve spících Němcích národní cit, ve spícím, hněteném lidu buditi vědomí věčných jeho práv. Börne nebyl ani s to pochopit, jakže může někdo v době, dokud národ úpí v porobě a lid nese okovy nevolníkův, sedět klidně ve své knihovně a „z tisíců knih starých vybírat zrnka na knihu novou" nebo za plné duševní rovnováhy „myslet na tvary a rozměry uměleckého díla". Börne byl až jedovatě přísný divadelní kritik, neboť psát „dramata akademická" za dob jeho podobalo se mu hříchem. Börne byl i odpůrcem Goethovým, ano jeho nepřítelem, a co nejupřímněji se k tomu také přiznal: „Nikdy jsem ho nemohl cítit. Ve svém Wertheru se vymiloval, vyhořel, vypsal se na žebráka!"

Börne byl, *musil* dle duševní své povahy být „jenom" žurnalista. Psal věci malé a krátké, pojednával o časových otázkách; ale neváhám říci, že ve mnohé té malé věci jeho více září ducha než v tak leckteré proslulé knize velké, a o mnohé jeho větě krátké že lze uvažovat po universitní semestry celé!

Přede mnou tu leží Börnovy „sebrané spisy“, nejprvnější vydání jich. Několik malých, neúhledných knížek, v nich jen korespondence časopisecká, divadelní úvahy, často jen noticky několikařádkové. Vyberu z nich pro dnešek několik aforismů, bez systému, jen tak nahodile, jak kde zrak dotýká se tužkou na pokraji učiněných známek, jež jsem tam upravil před lety při pilném čtení. Na charakteristiku Börnovu stačí. —

„Brzy jsem zpozoroval, že chyby francouzského dramatu jsou chybami Francouzů, národnosti jejich; chyby dramatu německého ale že svědčí o beznárodnosti („Unnationalität“) Němcův a to už není žádná pouhá komedie, toť aby si člověk zoufal!“ —

„Všichni naši dramatičtí básníci, špatní, dobří i nejlepší, mají národní příznak beznárodnosti, charakter bezcharakternosti.“ —

„Otrokem jest, kdo svobodu svou zaprodal, ne komu násilně vzata byla.“ —

„Že žárlivost mezi manžely je nám směšna a často se nad ní ušklíbáme, žárlivost mezi milenci že ale pro nás těch příznaků směšných nemá, je satira na manželství, již si toto nezasloužilo. Neboť kdybych uvedl co vysvětlení, že růži kvetoucí odpouštím trny její, nikoli ale růži ovadlé, byl by příklad ten sice zlomyslný, avšak nepravdivý.“ —

„Cesta jde ze života na jeviště, nikoli ale zase zpět.“ —

„Nenávidím každou společnost, která je menší než společnost lidská.“ —

„Řeč volná zůstává bezvýslednou, dokud je k ní srdnatosti třeba; a stává se zbytečnou, jakmile lze pravdu pronášeti bez nebezpečí.“ —

„Kdo potřebuje důvěry lidí, dostane se mu jí, jenom když nepotřebuje praničeho jiného; a jen kdo lidí nepotřebuje, smí je poučovat.“ —

„Volnosti a rovnosti učí křesťanství i humór; oba však bez výsledku.“ —

„Bývaly to krásné časy, kdy ve světě humóru ani nebylo, neznaliť lidé tenkráte také ještě smutku ani touhy.“ —

„Neopětovaná láska je smrt. Žárlivost je více: je strach před smrtí.“ —

„Nejjemnější, nejšlechetnější žena má z pekla alespoň pánvičku uhlí; žádná ale žena není tak bídná, aby ve svém srdci nenosila alespoň koutek ráje.“ —

„Se zákony módy má se to jako se zákony v státu; onyno udávají se pro ty ošklivé, tyto pro nehodné, a ženy krásné a občané řádní musí kvůli pořádku se jim podrobovati také.“ —

„Za všechny poklady tohoto světa nechtěl bych býti knížetem bez svobody tisku; poddaným býti bez ní lze mnohem spíše snésti.“ —

„Je-li slávychtivost ctností, je jí samolibost také; neboť tato je jen drobný peníz oné.“ —

„Kdyby všeobecné dějiny měly rejstřík věcí, jako mají rejstřík jmen, byly by nám mnohem více platny.“ —

„Zrovna tak, jak je snadno dětem bájku podati co pravdu, je zase těžko mužům pravdu vylíčiti co báj.“ —

„Ženy žádají největší věci a nejmenší zároveň; žádají lásky, ale také zdvořilosti — milión v samých drobných.“ —

„Když Pythagoras nalezl známou svou náuku, obětoval bohům sto volů. Od té doby třesou se volové, kdykoli zjeví se pravda nová.“ —

„Pyramidy a dómy lze stavěti, jen dokud jsou otroci a žebráci v světě.“ —

„Z lásky zbláznili se již lidé mnozí; z lásky k lidstvu ještě nikdo.“ —

„Každý národ má tolik velkých mužů, mnoho-li jich zasluhuje.“ —

Atd. — Čtenář vidí, že mnohé ty věty staly se již jaksi „denním chlebem“ nynějšího lidstva; člověk všude je slýchá, sám jich často v mluvě i písmě užívá, všude je čte. Věta je známa, obsah její stal se všeobecně uznávanou pravdou — myslitel, otec její se nejmenuje.

Börne byl myslitel velký! Kritik řízný. Vzdělanec vznešený. Liberalista démantového zrna. Národovec až náruživý. A neúmorný, věčně neunavující buditel a pobadatel svého lidu.

Kladu sem, jak o svém národě i o veškerém činění svém vlastním smýšlel a mluvil on sám: „Nechceme přejinačiti lid německý, chceme jej vzbuditi — vždyť spí! Jsme jeho mouchy, jež mu kolem uší bzučí a v obličeji jej polechtávají; já alespoň nikdy jsem se nedomýšlel, že jsem něčím více. Ovšem spí lid německý spánek pevný... ale zato jsme my také mouchy neunavné. A nevzbudí-li jej žíhadlo naše, vzbudí jej nějaké hromobití, a nepovede-li se ani tomu, vzbudí jej kdysi zemětřesení..."

Tuto pevnou víru v budoucnost svého národa *musí* žurnalista mít, nemá-li unavit, nemá-li chabě klesnout, má-li být tou bzučící, budící, věčně svěží mouchou. My čeští žurnalisté víru tu v národ máme. My jsme přesvědčeni, že národ náš dojde znovu dávné slávy své, že znovu se mu ukloní velduchové jiných národů, jako se mu se vzhledem na dějiny jeho uklonil také Börne, volaje: „Vynalezni mi někdo proti českému lijáku deštník! Tu nevydrží kostice žádná, hedváb žádný!" — Však to neškodilo ani Němcům, že jejich deštník proti našemu lijáku nevydržel!

NÁRODNÍ LISTY 9. května 1886

△ *V Praze 5. června*

Už aby bylo v Praze letně prázdno! Už abychom si my, kteří matičce Praze zůstaneme i přes léto věrni, mohli na procházce strhnout kravatu s krku a strčit ji do kapsy, svlíknout na Příkopech kabát a hodit si jej přes ruku, a když nám konečně zlenoší nohy, mohli se ve Ferdinandově třídě, na chodníku před Portheimovým domem, natáhnout v chládku a trochu si zdřimnout! Nebo jen tak sedět, poslat si domů pro čibuk, někam pro plzeňské, a kouřit a pít a se koukat. Tam je totiž v poledne nejdýl chládek — nu a když i tam pak přece přijde slunko, můžeme se my mazánkové matičky Prahy natáhnout na břicho a nechat si svítit do zad. Viděl jsem, jak to dělají námořníci na palubách, Neapolitáné po mořském břehu, Arabové v poušti, — já umím tuze pěkně v slunci na břichu ležet!

Ještě je tu letos pořád příliš, přespříliš mnoho lidí! O ženských nemluvím, ty mně nepřekážejí, ale je tu přespříliš mužských! Snad nechcete, pánové, letos zůstat všichni v Praze? Ach — „neroďte, bratří", prosím vás, „neroďte"! Podívejte se: asi osmero vám kyne nádraží, troje podniky paroplavební, by i ty silnice, po kterých druhdy se chodívalo pěšky, jsou ještě zde a může se po nich *pořád* ještě chodit pěšky — jděte! Jděte někam na Montblank, rampouchy cucat — v červnu je cucání rampouchů věc příjemná. Nebo jděte třeba až na Payerův „Kap Wien" poblíž severní točny — cesta je tam sice trochu daleká, trochu drahá, zato je tam ale pak například zmrzlina zrovna zdarma. Jděte a neohlížejte se pranic po nás zbývajících, po nás osiřelých — však my to už přetrpíme nějak — „bóh nám sešle pomoc ufajúcím!" A pak až se navrátíte, až si dáme po puse, pojede vám vypravováním huba jako

trakař, a když konečně dodrkotá, začneme vypravovat zase my, že

přetrpěchom najlutějej vedro,
bóh ny silil v rozhoralé puldne...

a že jsme veškeru velkou svizel svoji přestáli téměř hravě, zrovna kouzelně. Ovšem že ale stojí psáno: „Člověče, přičiň se a bůh ti pomůže", a my že jsme se tedy přičiňovali vskutku řádně a věrně: každý že jsme pili nejméně čtyry litry denně — a ráno že jsme jedli marinovaného pstruha — a odpoledne že jsme seděli na Žofíně, částečně ve vodě vedle břehu, částečně v restauraci vedle sklepu — atd. — atd. A vy budete potřásat hlavou a budete se divit a dostanete za to *ještě* jednu pusu. Jděte!

Uvidíte, že my pražští mazánkové budeme po vašem návratu vypadat jako buci! Už ondyno jsem se ujal pražského vzduchu, že není tak zlý, jak se o něm mluví, a proti němu že mi nedokazuje pranic okolnost, že jej dávají tak často do novin. Cožpak je *všechno špatné, co je v novinách*? Já už v nich byl stokrát častěji než pražský vzduch, a přece jsem hodný! Vzduch nám věru nepokazí, čeho získáme dobrým jídlem a pitím! Jenom aby bylo také vždy dost peněz na to dobré jídlo a pití! Jednu myšlénku arci mám — hezkou, slibnou — možno, že z ní něco bude. —

Věc je tahle: Co vytýkají ženušky po letních bytech dlící mužům svým, týdně jednou za nimi přijíždějícím? Že špatně vypadají. Proč ale vypadají ti mužové špatně? Protože málo spějí. A proč málo spějí? Protože sedí do rána po hospodách. A proč sedí do rána po hospodách? Protože by doma beztoho neusnuli. A proč by doma neusnuli? Protože jim, když přijdou po půlnoci domů, schází uvítací řeč ženuščina, schází to navyklé, milé kázaníčko noční, jehož hukot ovívá je jako příjemný šum vrcholů lesních, jehož hrkot uspává jako vanoucí křídlo anděla a na jehož sopránových vlnách duše se kolíbá tak slastně — kolíbá — až usne a sní, že nalezá se již v ráji, obklopena samými

andělskými zjevy, samým slunečním jasem a zvukem stříbrných zvonků. — To je věc zlá — tuze zlá!

Mohlo by se tedy stát, že by zpytavý čtenář v pražských časopisech nalezl pojednou inzert následující:

„P. T. PÁNŮM VDOVCŮM PO ŽIVÝCH,

kteří v samotě své postrádají navyklých, milých kázaníček nočních, nabízí plnou náhradu výborný řečník a kazatel. — ☛ Operace děje se *telefonem*, a není tedy spojena s domácím nepohodlím *žádným*. — ☛ ☛ Neklamný výsledek! Za mlčelivost ručí charakter kazatelův! — ☛ ☛ ☛ Honorár dle určité škály; laskavé objednávky, opatřené podrobnou adresou, jakož i udáním, kolikže má manžel (manželských) dětí, přijímá a kazateli dodá administrace tohoto listu.“ —

V tom, že kazatel nebude se ani jmenovat, vězí vypočítavost a chytrost náramná! Manžel totiž, nemoha si osobu kazatele nijak myslit, bude si myslit ovšem jen milou svou ženu, a iluze bude tedy úplná. Čtenáři ale ve vší důvěrnosti sděluju, že tím výborným řečníkem a kazatelem budu sám *já!* Ty moje nebe, pročpak bych to nedoved!

Manžel přijde v noci domů. Svlíkne se a se slastným úsměvem, že si teď může kázaníčko zařídit nebo nezařídit, lehne si do postele. „Abych spíše usnul!“ zašeptá si a stiskne knoflík telefonního zvonku. U mne to zazvoní, podívám se na číslo a obstarám elektrické spojení. Manžel se pohodlně natáhne, položí si telefonní sluchátka na polštář vedle uší a já spustím:

„A ty lumpe* — tak ty tak!? Tak ty den co den teprv o jedné (o druhé, o třetí) z hospody domů? Ty nemůžeš strávit u své rodiny ani jediný večer — viď? Ty musíš den co den být mezi svými kamarády, mezi těmi flamendry — mlč, nemluv mi, nebo —! Všemohoucí bože, že se na to díváš! Vždyť to nebohé dítě moje je jako siroteček (ty ne-

* Podotýkám, že takové moje kázaníčko může ovšem poslouchat více manželů najednou, v ulicích a čtvrtích různých.

bohé děti moje jsou jako sirotečkové) — ale ono (ony) alespoň spí (spějí), kdežto já nebohá — *ach matko, matko, proč jsi mne porodila* — —"

No — ono to půjde, vždyť mám talent! — Jenom bych rád teď věděl, nebudou-li slavní ouřadové to moje kazatelství považovat naposled za nějakou živnost? Za živnost na koncesi, o niž snad třeba zvláště zadat? Snad u magistrátu? U policie? U místodržitelství? U ministerstva? — Co bych si tím ale lámal hlavu! Zde ta věc stojí, ať si jí ten který úřad tedy všimne a mně tu koncesi pošle! Můj podnik je dobrý, poctivý a prospěšný občanstvu i státu. Chciť uspávat občany. „Když člověk spí, nehřeší; když...," ale nač bych zde měl teprv přednášku o vyšším politickém umění! Opakuju prostě: *věc je dobra!*

Jen — aby mi to nezkazily samy dámy! Tím, že by nešly letos ani z Prahy! Jeť známo, že chodí pražské dámy ven na ves jenom proto, aby tam jedna druhé ukazovala svoje nejmodernější letní šaty. Letos ale nejsou *žádné* „nejmodernější" šaty! Vlastně jsou letos *všechny* módy: sukně hladké i nabírané, s krajkami i s volanty, se živůtky i tunikami, všech barev a všech vzorků, všech střihů a všech forem — babylón! O kloboucích ani nemluvím, v těch už je motanice co nejhroznější, a mezi nimi vyniká zvláště ten klobouk prastarý, vysoký, špičatý, jejž berou ty hezké na sebe jen proto, aby jej braly po nich také ty ošklivé a byly v něm ještě ošklivější. Letos dotkla se móda jenom — košilek dámských: ty musí být jemné, pěkně vyšívané, krásnými a drahými krajkami na krku obepnuté. A monogram čili písmenkový znak musí být vyšit na levé straně ňader. Na *levé*, to je důležito!

Když letošek dává pravidel tak málo, ano vlastně tedy pravidlo jen jedno, je ovšem svatou povinností, aby se toho jediného dbalo přísně. A proto povídám: bude-li některá přistižena, že —

Ale co to plácám! Vždyť je to tajemství! To se nedozví nikdo!

NÁRODNÍ LISTY 6. června 1886

△ *V Praze 12. června*

Co je mně po tom, že dne 21. června slunce vstupuje do znamení raka a mlsní lidé do znamení raků! Co je mně po tom, že od téhož dne „letošní husička" patří už mezi nejsprostější jídla! Já jsem žurnalista — 21. června začíná pro mne „sezóna mrtvá", doba *kachen*. Doba zoufalých útrap, doba děsné prázdnoty novin, kdy je naší žíznivé novinářské duši kachna as tolik co zprahlému letnímu květu krůpěj rosy, — ať žije kachna — anas journalistica communis vivat!

Čtenář nemá ani ponětí, cože my žurnalisté zakoušíme v téhle „sezóně mrtvé"! Ach — je nám za těch parních letních dnů věru jako vlašťovičce za chladných, zimavých dnů jarních, kdy má již plné hnízdečko dětí a lítá a lítá a *nikde* není červíčků a broučků, aby jí zasytili ta mláďata milá! Jen aby se otvíralo takhle na čtenáře dvacet až třicet prázdných tiskařských sloupců po celý bílý den, každý sloupec o 160 borgisových řádkách, každá řádka o 48 borgisových „*n*"! Zrovna srdce se člověku trhá! Co platno házet tam Tiszy a Gladstony a Dunajewské a Janské a podobné červíčky v době letní, kdy žádný z nich nevydá ani na půl lotu, kdy i sám Bismarck je jako stočená nitka tenká! Ono se to řekne čtenáři: „Nu tak udělejte pro tu dobu noviny třeba menší!" Copak neví čtenář, že zcela tak, jako pravý piják plzenského piva má největší žízeň v zimě, pravý čtenář novin má největší čtenářský hlad za doby letních paren? — No jen nás nelitoval zase přespříliš čtenář! Vždyť my si pomůžeme konečně přec — když je nouze největší, je pomoc boží nejbližší — vivat anas journalistica communis — ter, quaterque vivat!

Ať žije! Ona by žila arci i bez našeho přání! „Mrtvá

sezóna" je krátce a dobře *její* — dnem 21. června, počátkem leta, začíná „novinářská kachna" vládnout a vládne pak po tři měsíce celé, neúprosně, pevně. Posmívaná, hanobená, často i pronásledovaná — ale neúmorná! Je ostatně dosti ku podivu, že lidstvo, to lichometné, podlízavé lidstvo, ještě se na ni troufá, že se před ní, vládkyní mocnou, dosud nekoří, dosud před ní nesklání svou šíji! Příčinou je asi, že kachny *vůbec* nepožívají dosud té úcty, která jim patří! Novinářská krev se zrovna pění při myšlence pouhé, jakže husa, ta hloupá husa, téměř od počátku světa byla už vážena a ctěna, a jak zato kachna, o níž i nejpřísnější přírodozpytci pochvalně tvrdí, že je „opatrna, chytra, vypočítava — zkrátka rozumna", je dosud nepovšimnuta, odstrkována, v zapomenutí dána!

Byla prý v Aigionu — zaznamenává už Plinius — husa, která se zamilovala do Amphilocha, mladíka olenského, a to pro tělesnou krásu jeho. Jiná husa prý zamilovala se do krásné Glauké, citeristky krále Ptolomaia. A ještě jiná doprovázela prý krok za krokem filosofa Lakyda. Maximilian Perty zase vypravuje z novější doby o *celé řadě* hus, které se prý vyznamenaly vynikajícím svým duchem. V Bavorsku měli u jistého pluku husu, která kráčela vždycky před plukovní hudbou. Ve Virtembersku zamilovaly se prý tři husy najednou do kantora, pro jeho krásný tenór. V Rouenu prý byla husa, která, jakmile se kde postavily dvě ženské klepny na ulici, ihned se postavila vedle nich a klepala zobákem s sebou. Není téměř literatury, aby v ní nebyly o huse celé bajky a básně! A co se nadělá rámusu s tím, že prý husy kdysi ostražitostí svojí spasily Kapitól!

Ty moje nebe! Když husy zachránily Kapitól, — kdoví co ještě nevyvede kachna! Čeští politikové na říšské radě mají alespoň důvěru rozhodnou v její talent — každý okamžik vysílají nějakou kachnu (druh: anas politica Vindobonensis) do Čech, aby „spasila vlast". Dosud jí ovšem nespasila kachna žádná.

A co se týče té hudbymilovnosti — není to příznak zrovna znalců pravých, že poslouchají a vnímají, ale neaplaudují

a neřvou? A konečně — ta zamilovanost! Kdoví jak to v kachně vře, jak jí srdéčko hraje a buší, — ale ona není ani básník, ani husa a nekejhá o svých citech hned do celého světa! Ostatně je známo: čím husa hloupější, tím zamilovanější — není tedy o to co stát, aby se vynášela zamilovanost kachny!

„Kachna novinářská" pomůže ale zajisté i kachnám ostatním konečně ku cti! Kdy ta „novinářská" vylíhla se první, dějepis neví. Nejspíš vložil laskavý bůh vajíčko její hned do prvních novin, a noviny narodily se před tisíci už lety v Číně, jako tak mnohé jiné ještě krásné a užitečné věci. Dnes je „kachna novinářská" rozšířena již po celém světě, dnes ji pěstují už i v nejvzdálenějších, nejodlehlejších světa koncích, a ona, necitelna k jakýmkoli klimatům, živící se stejně ochotně stravou jak vegetabilní, tak animální, daří se svým pěstitelům všude — dušička dobrá! Také se jí vyvinulo již mnoho a mnoho druhů; jako známe u kachny obyčejné (anas domestica) druhy as čtyřicatery: labskou, čiranku, kopřivku, karmínovou, pižmovou, nevěstku, cholku atd., známe neméně druhů již i z kachny novinářské: přírodopisnou, cestovatelskou, zeměpisnou, společenskou atd. Ovšem vynikl někde přece druh nad druh, a jako při hospodářství drůbežnickém vynikly druhy normandské (z Rouenu, Duchainu), anglický (z Aylesbury) ap., vynikla mezi kachnami novinářskými zase kachna *americká*. Je dnes nejhledanější, chutná čtenářským gurmánům nejlíp a z dosti malé kachničky americké stačívá sádlo na omastění celého čísla.

Kdybych měl kachnu novinářskou označit krátkým českým jmenem — jako jsou tady nahoře uvedená jmena čiranka, kopřivka atd. —, nazval bych ji *čtveračkou*. Humór mívá velký. Není obyčejným snad, tuctovým vtipkálkem, který než něco řekne, sám se už napřed tomu chechtá, — ona nekáchá a nekváká, řekne s nejprostější tváří na světě, co právě říci chce, a již to ji označuje co humoristu pravého zrna. Ona má ale již i literární zásluhy *opravdové*. Novinářská kachna například teprve ukázala, že tak ledacos, co je

v podezřívaném Münchhausenu psáno, je přece jen asi čírá pravda. Znáte z pěkné knihy té výjev, jak kachny pana Münchhausena vzduchem nesou? Nenesou ale kachny teď nás žurnalisty přes celou letní dobu, rok co rok, a silou naprosto spolehlivou?

Spotřeba novinářských kachen je náramná. Průměrně jich dovede i slabší čtenář strávit třeba třicet denně — pravý „žaludek kachní"! Má-li husa *jediný* den v roce, den svatého Martina, kdy ovšem statisíce, ba milióny lidí hladově a hltavě se ženou po ní, může novinářská kachna směle říci: „*Po tři měsíce mne milióny lidí hltají den co den!*"

Rozumí se samo sebou, že *čtveračka* (prosím vás, přijměte ten můj vědecký výraz už do svého slovníku redakčního!), že tedy *čtveračka* má s jinými kachněcími druhy podobnost mnohou. Jako *kachna domácí* (anas domestica) klade také čtveračka vejce obyčejně hned v dubnu, ba někdy už i v březnu, načež pak v 21—24 dnech líhnou se kačata mladá. A jako *kachna liščí* (vulpanser tadorna) hnízdo své si ustýlá zrovna do doupat liščích, aniž by se bála, že jí lišák ublíží dost málo, volí si čtveračka zas psací stolek žurnalistův a odbývá si zde kladení a líhnutí svoje beze všech ohledů i strachů! Když ale novinářská kačata již dospěla a nastává jim stěhování, podobají se přitom pak zase *kachně divoké* (anas boschas). Jak je každému milovníku pernaté zvěře známo, počínají divoké kachny své stěhování vždy kvečeru, táhnou pak po několik hodin, snesou se o půlnoci někam na vodu, a ráno tedy táhnou zase světem dál. Zrovna tak ale *čtveračka* naše. Se žurnalistického stolku vandruje večer do sazárny, snese se o půlnoci do rotačního stroje, a ráno táhne tedy dál, do širého světa. S hlubokým pohnutím hledí žurnalista za ní: „Dej ti pánbůh štěstí!"

Někdy se přihodí věc ale vskutku zajímavá. Znám sám historku jednu pěknou, ba dojemnou!

Vybral jsem se kdysi — před lety — na procházku s desíti asi známými svými a došli jsme šťastně až do Petrovic u Prahy. Zašli jsme tu do hospody a pili pivo a jedli syrečky kozí. Jím tedy, popíjím a dívám se na kačata hospodského,

batolící se kolem a sbírající drobty. Copak je ale tohle?! — Tohle kačátko mrštné má zobák — ne, věru jako prasečí rypák — hotový prasečí rypák!

Sdělil jsem své pozorování ihned kamarádům, a pozorovali tedy s sebou. Jeden pravil: „Zobák vskutku zvláštní — podobá se kapesním hodinkám!" — Druhý: „Zvláštní! Jak klika od našich redakčních dveří!" — Třetí: „Ale zcela jako škatulka sirek!" — Zkrátka, dívali se všichni, každý uznal, že zobák je zvláštní, ale nikdo nechtěl jeho podobnost s rypákem přiznat. Byl jsem ovšem hluboce uražen. Ale neřekl jsem ničeho a jen jsem si předevzal: Počkej — dokážu ti „moc veřejného mínění" — počkej!

A o dva dny později stálo v „mém" časopise následující:

„*Zvláštní zjev přírodní.* Pan . . ., hostinský v Petrovicích u Prahy, velký milovník chovu drůbežního, má malá kačata, z nichž jedno poutá pozornost všech příchozích: máť zvířátko to zobák zúplna do podoby prasečího rypáku! Okolnost, že *kuřata* jsou ještě maličká a pokrytá dosud jen pýřím žlutým, jako štětiny vypadajícím, zvyšuje ještě podobu zvláštní. Mimovolně přesvědčuje se zrak diváků, nemá-li zvířátko čtyry nohy a není-li to přece jen čuně." —

Dobře! — Po dvou letech sedím kdysi ráno při kávě a probírám se v nejnovějším čísle téhož časopisu „svého". Pojednou utkví můj zrak na následujícím:

„*Zvláštní hra přírody.* V Anglii, hrabství yorkshirském, vychoval si jistý majitel hostince kachny, jež vyznamenávají se zvláštností skutečně komickou: majíť zobáky znetvořené tak, že vypadají zcela jako prasečí rypák. Jsou-li kačata malá, je podobnost ta arci ještě zvýšena, neboť žluté pýří má zas podobu štětin. Mimovolně hledá pak diváků zrak, nemá-li zvířátko čtyry nohy, a není-li to tedy přece jen čuně."

Zarazil jsem se.

Rypák — štětiny — čuně —

„Kachna — vždyť ty jsi *moje* kachna!" —

Plakali jsme oba.

NÁRODNÍ LISTY 13. června 1886

△ *V Praze 19. června*

Pozor — ať nás to nepřekvapí! Zalepit dobře okna a dvéře! Dát kamnářem vymazat kamna! Psát na venek o brambory! Poslat si ke kožešníkovi pro zimní své kože! Objednat vagón uhlí!

Tak, tak — už se to blíží — najednou přijde ráno kuchařka s mlíkem domů a bude vypravovat, že má mlíkařka na voze už jíní a venku že prý jsou ve škarpách zmrazky, a my budeme vrtět hlavou, ale ono to bude pravda. No — co dělat, když je to zcela dle pravidel ponebí v Čechách! Měli jsme ostatně letos tuze pěkné leto, jen co je pravda! Sám jsem počítal krásné, teplé, rozhodně letní dny, počítal jsem je nejprv na prstech levé ruky: „To je táta — to je máma — to je dědek — to je bába — to je vnouček, malej klouček," a došel jsem až i k dědkovi na ruce pravé — *osm* krásných, teplých, rozhodně letních dnů — tolik jsme už neměli dávno — zaplať to české přírodě sám všemohoucí bůh!

Pozejtří už máme 21. června, „nejdelší den", a není tedy divu, že lidé se po ulicích klepou už zimou a na nosech že nosí hejly. Člověk se musí opatřit v pravý čas, to je to celé. Nosím flanelové boty, zimní spodky, pozimní kabát, dvě košile a zrovna před procházkou napiju se šokolády horké; mohu říci, že to pak na ulici ještě ujde. Žito nám letos arci už zase nedozraje — jakáž ale pomoc! Zato se zarazí rozkvítání růží, a ty „královny květin" povznesou se tedy zase trochu v ceně. Už to byl škandál, „královna ke královně" pod dvou krejcařích — člověk se styděl jít s některou po ulici! A já mám tak rád růži v ruce nebo v knoflíkové dirce! Máť ona některé vlastnosti, kterých já nemám, — my se jaksi doplňujeme a na ulici pak poskytujem spolu obraz skutečně vábný.

Jenom prosím: ať se pranikdo nedá tím počasím odstrašit, a kdo ještě nejel na letní byt nebo do lázní nebo na cesty, ať jenom honem jede! Vždyť on letos přece ještě přijde někdy některý den, kdy nebe bude skoro modré, kdy bude pršet jen od 8—12 nebo jen od 2—6, kdy slunci alespoň na chvilky se podaří svítit a hřát, a pak — vždyť musí přijít aspoň „babí leto" ještě! Jeďte — jděte — jděte! Snadže vám připadám komický, jak vás tlačím k těm městským branám, snad si vzpomínáte na venkovana, jak kráčí za svým hejnem s dlouhým rákosem v ruce: „Hajhá, husy, — hajhá!" — ale co na tom, smějte se mi, já se obětuju — „Hajhá — hajhá!" A potřebujete-li přitom mou radu, dobrá, vždyť mne pánbůh ve své neskonalé lásce proto stvořil, abych se stal jaksi vaším otcem!

Nač ale slova — přikročme hned k skutku! Jistý občan z Jindřichova Hradce zaslal nám dotaz. Že prý mu lékař radil, aby se odebral do nějakých lázní. On ale, občan, je prý vlastenec, a když už do lázní, jel by nejraději do některých lázní českých. Jaké prý jsou to například lázně, ty Chuchle? Že prý už tak mnoho o nich slyšel a četl a že následkem toho o nich pranic neví. A poněvadž nalezají se Chuchle dosti blízko u Prahy, jel prý by nejraděj tedy do Chuchlí, tím spíše, ana si dcera jeho přeje z Prahy pěkné šaty. — Naše redakce, když dostane nějaký dotaz, dá jej vždycky „odborníku" svému. Redakčním odborníkem pro české lázně jsem ale já, čtenářův nejpokornější sluha! Já však nepíšu rád do té „listárny redakční", je mi to rubrika příliš málo nápadná, čtenář tedy dovolí, abych ctěnému jindřichohradeckému občanu odpověděl zde hned napřed, na obvyklém svém místě, — jinde beztoho neumím ani stejně moudře mluvit.

|/9 *v Jindřichově Hradci.* — Váš úmysl použíti výtečných lázní chuchelských lze jen schvalovati, a neváháme sděliti Vám vše, co o nich pěkného víme.

Chuchle jsou vlastně lázně *mořské.* Položeny zrovna doprostřed mezi dvěma moři, Jaderským a Severním, spojují ovšem výhody obou, i chce-li se Vám nalokat někdy větru

scirocca, jenž voní jako zasmrádlá vejce, jste za 36 hodin v Terstu; chce-li se Vám nefalšovaného zápachu ze slaneček, jste za 36 hodin ve Štětíně. Chuchle jsou zároveň arci také lázně sladkovodní, *říčné*: valíť se zrovna kolem nich Vltava, „řeka Čechů, řeka síly", tuze pěkná řeka! Dvacetkrát ze den pak pluje za sezónní doby zvláštní parní stroj (parník, parochod) tady kolem a způsobuje takzvané „vlnobití", které prý je náramně zdravé. Chuchle mají za to už dávné svoje renomé a odporučují se nejen pro ty, kterým něco je, nýbrž i pro ty, kterým . . . atd.

Chuchle jsou, krátce řečeno, lázně *univerzální*, opatřené po moderním lázeňském způsobu vší možnou nástrahou na nemoce lidské. Jsou to předně nejen lázně *koupelné*, nýbrž také *pitelné* (zbraslavský ležák, pravé plzeňské z měšťanského, kozel ze smíchovského), ano i *jídelné* (zvláště sobě chválí pacienti smažen é *ševce*.* A potřebujete-li jakoukoli „kúru" jinou, najdete ji zde také.** Potřebujete lázní klimatických, *vzduchových*? — vylezte si na chuchelský vršík ke kostelíku — ejhle vzduch, kolem dokola samý vzduch! Máte někoho v *žaludku*? — zaveďte si ho tadyhle vpravo úžlabinou do polí a nasázejte mu jich tam, až je Vám dobře! Potřebujete sám snad nějaké „*masáže*"? — nad Chuchle nejde, a provedeny tam už kúry, že o nich psalo i časopisectvo všemu českému věru nepříznivé s uznáním velikým. Chcete se *potit*? — seběhněte chuchelským návrším desetkrát nahoru a dolů a můžete se ždímat! Přitom máte ještě výhodu, že rychlejším či pomalejším krokem můžete si pot regulovati *sami*, jak právě chcete. Či potřebujete konečné léčení *elektřinou*? Nu — je tam také villegiatura, žijí tam po letní dobu četné krásky pražské, ano i herečky naše slavné, a neděli co neděli dojíždí tam z Prahy na návštěvu děvčat, že až radost — Jste-li, velectěný pane, vůbec elektrizujícím dojmům přístupen — ale pardon, vždyť píšete, že máte sám už velkou dceru! To arci nevadí, aby člověk jak se říká

* *Ryby*, po latinsku *tincae*.

** Přečetné dámy pražské daly Chuchlím vysvědčení co nejpochlebnější.

‚neprohloupil“, — a znám dosti otců dcer už velikých — ba já sám, kdybych měl třeba už dceru dva metry velkou — — ale nechme toho — srdce je záležitost privátní a zamilovat se může člověk i jinde než v Chuchlích, opakuju ještě jednou a s důrazem: i *jinde* — aby někdo snad neřekl, že dělám Chuchlím reklamu hloupou! Takové světové lázně nemají reklamy beztoho ani zapotřebí!

Jen to ještě chci zde uvést, že po způsobu všech lázní světových o zábavu je v Chuchlích postaráno ovšem co nejlíp. Klepy zde kvetou jako na Helgolandu, kuželky jako v Pardubicích a „maxl“ jako druhdy u Ježků v Praze. Dvakráte za týden hraje v Chuchlích samých hudba, obden bývá slyšet z Hodkoviček přes vodu flašinet a pacient sám smí, kdykoliv ho vlastenectví k tomu nutí, zalézti si někam do odlehlého křoví a zazpívat si tam „Kde domov můj“ *nahlas*.

Letos tam budou ale dny obzvláště živé a slavné! Již jsem podotknul, že v Chuchlích rády se na léto usídlují divadelní naše dámy a v přátelském svém kroužku letně se tu baví. To zavdalo pro letošek myšlénku k *sjezdu všech hereček českých*, položenému do Chuchlí — nevím ale ještě dobře, na kterou dobu. Podnět k tomu — my potřebujeme vždycky podnětu odjinud — zavdala maďarská umělkyně Ilka Palmaj. Vypsalať si přednedávnem cenu na divadelní kus, ve kterém by byla pro její osobu úloha vskutku výborná a zcela vděčná, a ejhle: povedlo se jí, dostala *dobrý kus* a v něm *úlohu dobrou*! Je arciť jasno, že způsobem tím dalo by se původní naší produkci dramatické pomoci co nejlíp, a proto ten sjezd hereček českých. Naše výtečnice hodlají ale, když už se jednou do toho daly, pomoci nejen poezii, nýbrž zároveň i kritice české: Každá vypíše a) cenu na kus s úlohou, ve které by se jí *hrálo nejlíp*, a b) cenu na kritiku, která by se jí *líbila nejlíp*. Kritika — — —

Stůj, péro!

Stůj, rafije hodinek mých, ukazujících právě teď jednu hodinu třicet pět minut!

Je po naději! Vyhlídl jsem oknem k nebi — oko se mi

zalilo slzou: venku poletuje sníh, *opravdovský sníh — s n í h*, dne *1 9. č e r v n a* 1886, *v čas polední, v 1 hodinu 35 minut!*

Co jsem úzkostlivě jenom předvídal, vskutku se stalo! Už vás z Prahy pro letošek nevyhejhám, moji drazí!

Končím tedy raděj. Je to pro konec sice vtip smutný, ale já za něj — svrchované nebe, *cožpak nedovedeš opravdu vtipů lepších*!?

NÁRODNÍ LISTY 20. června 1886

△ *V Praze 26. června*

„Poslouchej," řekl jsem si včera odpoledne, „koukej — piš zejtra jednou něco rozumného!"

„Roz-um-ného!?" vyhrknul jsem všecek udiven a pohlédl jsem si do očí, zdali to myslím opravdově. „Rozumného? Vidíš," a položil jsem si ruku na rameno, „mám tě rád, udělám ti rád něco k vůli — žádej ode mne nejhloupějších věcí na světě, mnoho-li jen chceš, a posloužím ti veškerou silou bohatého svého ducha — ale abych napsal něco rozumného, *té* hlouposti ode mne nežádej! — Cožpak to bylo někdy něco platno," pokračoval jsem v tónu již mírnějším, abych se trochu přece zase udobřil, „když jsem mluvil rozumně? Řekni sám — nedával jsem například českým politikům vždycky rady skutečně moudré?"

„Já ti nechci lichotit —"

Pohnul jsem odmítavě rukou. „Já také *nechci* žádného lichocení! A bylo to někdy něco platno? Vždyť prý už není ani žádný anděl na nebi, který by chtěl být u nás Čechů ještě andělem strážcem, — každému je prý z nás ihned nanic!"

„Hehehe — vskutku výborný vtip!"

„Hehehe — vem si cigáro, mám dobré — tady jsou sirky. A byly rozumné moje řeči platny snad při něčem jiném? Tadyhle jsem kázal, že naši kněhkupci dělají sobě až prazbytečnou nakladatelskou konkurenci a pak že ještě zbytečněji veřejně fňukají, že „národ" nic nekupuje, a svedou také nás dvě stě lidí jiných a rozumných, abychom fňukali s nimi — nu a — sotva například teď nakladatel jeden oznámil velké a nákladné vydání Rukopisu kralodvorského, už tu je druhý s *tímtéž* podnikem velkým —"

„No, to snad nebude zrovna na škodu," vpadl jsem si do

řeči, „obecentsvo přijde alespoň lacino ku dvěma vskutku krásným dílům najednou: Mánesovy kresby k Rukopisu mít pohromadě každý si beztoho přál, a mít kresby Alešovy, jenž tak dobře se vžil v intenci Mánesovu, potěší rovněž každého Čecha!"

„Pravda," přikývnul jsem si, neboť jsem vzdělaný člověk a vím, že se nemá v rozmluvě pořád snad jen odmlouvat; „nemohl ale jeden nakladatel spojit práce umělců obou? Nebo nemoh jeden — trochu počkat?"

Mlčky jsem si potakal hlavou.

„Nu tak vidíš," a fouknul jsem kouř stranou přes kalamář, ze zdvořilosti, abych si jím nepřekážel. „Nechme však toho, poukážu k věci *ještě* jiné. Zjara jsem vyhuboval obecní naší správě, že do veřejných sadů nedá ani dosti dřevěných lavic slušných, pro lidi chudé, choré a znavené, a myslíš, že jsem tím vyhuboval lavici jen jednu jedinou? z dubové té naší správy? — Prosím tě — dej mi s rozumem pokoj!"

Ani jsem si už nemuk. Jenom jsem kouřil a chvilkami mlčky pohlíd na sebe. A pak jsem pokaždé na sebe kývnul.

A dnes už docela sám se sebou souhlasím! Povídám upřímně: k čemu teď u nás v Čechách rozum! Já, když chci teď psát, lehnu si prostě naznak do časového proudu, nechám se vlnkami denních událostí klidně přehoupat přes pět sloupců, dívám se přitom líně do modrého nebe, a jen někdy, kvůli směru, kvůli udržení se nad vodou, plácnu vpravo — a plácnu vlevo — a plácám — inu plácám!

Jen kdyby „dívání se do modrého nebe" nebylo už také „uměním" dvě stě a tolika a tolikátým!* Věříte, že jsem se tyhle dny už doopravdy zlobil, já, jehně? Ne snad pro ten věčný, jako provazy splývající déšť, pro sníh, kroupy, zimu, bláto atd. — ach ne, na to jsem příliš dobrosrdečný:

* Pro méně o takové hlouposti se starajícího čtenáře podotýkám, že dnešního dne je různých „uměn" už asi tolik co planet, a těchto že bylo do včerejšího večera objeveno už 257 — nevím, mnoho-li jich přibylo od té doby. Dnešního dne už je *všechno* „uměním": zámečnictví, kamnářství, rukavičkářství, cukrářství — naposledy řeknou, že je „uměním" i psát fejetony, a já nebohý, rukama nohama se bránící starý mládenec dostanu přece ještě „svoji Múzu"!

potřebovalť jsem si vzpomenout jen na naše po venkově bydlící lufťáky a už jsem se pousmál, líbezněji než nejmodřejší nebe, a zamnul jsem si radostně ruce, že mi bylo až do duše teplo. Ale — jakpak bych to honem řekl — no, přece jen tedy zas pro ten déšť! A sice proto, že znemravňoval lidi. Na procházku si člověk přece rád někdy vyjde, ne? A když zrovna chce a „už zase" nemůže, — posměchu proto od jiných nepotřebuje, jak? Ale já mám souseda a ten má piano a tenór a špatné srdce, ano! Ono tedy například těchhle čtrnáct dní někdy přece přestalo pršet a já jsem se oblík a uchystal se na ven. Beru klobouk, beru hůl — vtom zaznějí dva takty na pianě a

Pršívalo, jen se lilo —

spustí tenór a já tu stojím s holí v ruce a dívám se na protější vikýř, a přes vikýř šlehají provazové couky! A jak tu stojím, spustí tenór zase „Pršívalo, jen se lilo" — a zas — a nikdy ani o slovo, o takt dál — jestli já tě chytnu jednou, chlape! — Konečně, takhle například kvečeru liják zase přestal. „Půjdeš, než se spustí znovu," rozhodnul jsem moudře, a už jsem byl oblečen a u domovních dveří. Pootevru — celá ulice jediná kaluž — neproniknutelná —

bývalo blátó-ó —
bývalo bláto —

kokrhá tenór. — Pane státní návladní! —

Jediné, co mne při tom ještě trochu potěšilo, byla vskutku tedy ta myšlénka na lufťáky naše. I vy berušky moje drahé, — strkáte tam hlavy dohromady, he? Mračíte se, hehe? Nadáváte, hehehe? Jenom trpělivost — *trpělivost* — nejde nad trpělivost, moji drazí, — trpělivost je věc — o jé! Když si vás tak pomyslím, jak ráno díváte se na sebe a zatínáte pěstě! Jak dopoledne, abyste měli přece „pohyb" a abyste užili přece toho „vzduchu", béřete si pytle a nůše na hlavu a dlouhým krokem skáčete přes dvůr, přímo

k chlívu, tam, kde je zavřena koza! A jak odpoledne snažíte se „to přespat“, jak sebou házíte sem tam a mouchy vás koušou —!— Já nevím, co to je, — mně je dnes ale tak nějak veselo — špičatím hubu — hvízdám — otvírám ústa —

Pršívalo, jen se lilo,
bývalo blátó-ó,
bývalo bláto!

— bože všemohoucí, vždyť já zpívám — po desíti letech zas jednou vesele a od srdce zpívám — děkuji ti na kolenou, všemohoucí bože! —

Zpočátku, když „dešť studený naň jdieše“ (Dalemil) a když pak „bylo veliké mokro skrze časté pršení“ (Hájek), myslil dobráček lufťák pořád ještě, že to „přepíše“. Psal nejprve do Prahy všem svým známým. A pak všem neznámým. A pak také ještě všem redakcím pražským. Naše redakce ale dala všechny ty dopisy zase mně, protože jsem redakčním odborníkem* také pro déšť a spojené s ním věci“. Pro mne, já na ty dopisy třeba odpovím!

Z K. u L. — „*Máme pod okny louku a hned u louky je rybník a ten je plný žab a ty kuňkají od tří dnů přímo děsně. Není žádný prostředek proti kuňkání žab? — Douška: Od včerejška vylízají ty žáby z rybníka — pršíť silně a je jim tam nejspíš mokro; lezou nám ale do domu, ba vlezly již až i pod naši postel. Čím je zahnat?*“ — Náramně lehká věc: vykládejte jim českou politiku, a jsou-li to žáby jen poněkud slušné, vyskočí z kůže. Pak jim uřežte stehýnka a uvařte si je na noc (v bílé jišce).

Z M. u N. — „*Mám plášť kaučukový a waterproof a dolman a redingot a není mi to všechno nic platno: propouštějí vodu a zkazily*

* „Slavná redakce! — Pan △ dnes píše: ‚Redakčním odborníkem pro české lázně jsem já.‘ Prosím, pro copak je pan △ *ještě* redakčním odborníkem? — *Zvědavá blondýna.*“ — Tento lístek přišel v pondělí odněkud od Berouna.

Posloužím „zvědavé blondýně“. Jsem redakčním odborníkem ještě pro: severoamerická jezera, gumové kšandy, zednické štětky, škubánky s mákem, tabákové boudy, kanafasové zástěrky, telecí kotlety, pletené sesle, šedivé klobouky, kapesní flašinety a prostořeké žáby.

mně už všechny šaty. Co mám nosit?" — Juchtu, milostivá paní, od hlavy až k patě jedinou juchtu; nepropouští vody, nebarví a voní. Z juchty se teď v Paříži nosí už rukavičky (novinka!) — staňte se hvězdou české módy a vynajděte pláštík z juchty!

Z R. u S. — „*Promokám den co den až na kůži. Bojím se už o své zdraví. Co dělat?*" — Staňte se českým politikem, toho se netkne nic na světě! Jakož dí české přísloví: „Vše z něho spadne co z husy déšť."

Z A. u B. „*Prosím vás pro všechno, copak dělá ten náš milý, náš drahý* △*?*" — Inu plácá — plácá!

NÁRODNÍ LISTY 27. června 1886

△ *V Praze 4. září*

Tak o čempak mám tedy dnes plácat?

I ty můj milounký, hezounký, slaďounký čtenáříčku, — kruť se, jak chceš, svíjej se v bolestech, v nejčtenářštějších bolestech, já budu přece jen o Bulharech mluvit! Může být něco časovějšího? Není ta celá historie zrovna tak jako kterýkoli nynější podzimní den: slunce už poledně vysoko na nebi a dole pořád ještě všechno v mlze? A nepřišla nám ta bulharská historie zrovna v nejvítanější čas? v nejhorší dobu „sezóny mrtvé"? Ovšem, mnoho *nám* platna nebyla, konfiskace *nás* připravily zrovna vždycky o ten nejpěknější šrum; ale — „pánbůh dal, pánbůh vzal", můžeme tedy říci s Jobem. Odpusť, čtenáři, že se přirovnáváme až ku proroku, — vždyť je to ale ze všech proroků ten nejmizernější!

Náramný jux! Nesmírná naháňka, kdože tam teď zasedne na trůn! Pravilo se, že prý tisíc chutí má princ Oldenburský. Že ale princ Valdemar Dánský nadějí má mnohem víc. Kdežto tři nebo čtyři Karaďorděviči mají prý každý ten trůn vlastně už v kapse. Není divu: nás, kteří ještě nejsme „zadáni", je náramně mnoho! A panování je tak sladké — já sám panuju nesmírně rád — a přiznám se, že kdyby byli Bulhaři přišli a kdyby byli — no ale, už se Battenberg zase vrátil! Ledaže by později znovu — neříkám nic, než že moje adresa nalezá se v naší administraci a sdělí se každému, kdo se vykáže abonentním lístkem.

Arci, dobrý hospodář ví, že chce-li mít napřesrok ze svých ovocných stromů užitek, musí je hnojit už teď, v měsíci září. Já jsem tedy začal už dnes. Přistoupil jsem k jednomu z těch Bulharů, kteří zdobí nároží pražská — myslím, že to byl nějaký „hlavní" —, a spustil jsem s ním rozprávku

pěknou. Přizpůsobil jsem češtinu svou tak, že vypadala jako bulharština, a on mi odpovídal zase po bulharsku, že jsem také rozuměl všemu.

„To mají pěknej parazol, aby se jim to ve slunci jako všechno nerozbředlo tento —," povídám.

„Jo pěknej, camá cáplata!"

„A pěknej soudek na limonádu. Začpak ji dávají, he?"

„Za tři pufy. Ale milocpán ci dělá ce mne blácny —"

„I co ci to myclejí," bránil jsem se, obratně zahýbaje do jeho dialektu. „Tak mi dají za dva nové ‚*sultánského chleba*' — chci si na něj už zvykat —" Bulharem to škublo — „a za dva cukrových mandlí." Pozoroval jsem, že se mu třesou ruce. „No tak vidějí, že jsem hodnej!" Zaplatil jsem, kývnul přívětivě hlavou a šel od něho co možná knížecím krokem přes ulici na druhou stranu. Nevím, co si Bulhar teď myslil. No — něco zlého to asi nebylo — tak *příliš* opotřebovaný přece ještě nejsem!

Myslím, že to půjde. Pražských ponárožních Bulharů si získám, to vím. A český národ mám za sebou — spolehám na něj — od té doby, co jsem se ve vinohradském opičím divadle přesvědčil, že i zajíc naučí se střílet, nesmýšlím o našem národě už ani tak smutně. A budou-li mne tam dole tedy chtít za potentáta, nebudu se ani dlouho vzpírat. Jsem žádostiv, jak asi přijdou. Snad budou chtít, abych jim „založil dynastii", a tedy se oženil. Konečně — pročpak ne! Prádlo mám v pořádku, nářadí do dvou jizeb, v kuchyni nádobí dřevěného i plechového, mnoho-li třeba, — proč ne! —

Alespoň se mně při tom vandru od rohu k rohu stanou pražské ulice zas trochu příjemnější. Není na nich teď věru takto nic — pranic! Ale člověk musí přece jen chodit po nich, aby viděl, je-li na nich tedy už něco. Když nemá člověk ze strany obecenstva podpory pražádné! Jak hezké by to bylo například, kdyby pražské krasotinky se řídily dle pražských doktorů a my kdybychom v novinách četli teď inzeráty jako:

Slečna
N. N . . . . ova
navrátivši se z letních cest,
vykonává zase svou praxi —

kterážto praxe arci záleží v tom, že chodí slečna N. N. . . ova od 11. do 1. denně po Příkopech, usmívá se na sprovázející ji eleganty a jediným pohledem zničuje celé řady nás ostatních bídných mužských. Věděl bych pak alespoň ráno hned při kávě: „Aha — dnes tedy spatřím zase tu štíhlou židovku, s těma gazelíma očima!" — „A už je tu také boubelatá X. — překrásná paní — ten kompliment, jaký já jí dnes vyseknu hned zdálí!" — „Ach — ach! paní Y. — a slečna Z. — a slečna Ž. — no už jsme tu my hezčí pomalu zas všichni!"

Ani pražské krámy nevábí teď ještě ničím. Činí sice někdy náběh, ale zase si to hned něčím pokazí. Tak například bylo tyto dny oznámeno, že firma „Chvála" má za skly výkladních svých skříní vystavenu celou výbavu ženišskou, bohatou a krásnou. No, to by bylo něco. Ale můžeme se my svobodníci — zvláště my stydlivější — po *veřejném* oznámení pak tam postavit na chodník a prohlídnout si ty věci? Aby kolemjdoucí dámy se nám smály? Abychom slyšeli za svými zády pošklebné: „Aha!" — „No tak vida!" — „Pořád prý nic a už tu zatím —!" —? Abychom upadli zkrátka u celého světa do podezření ženitebních choutek? Ani za milión!

Ubíhal jsem po chodníku kolem vždycky s odvrácenou tváří — a nenarovnal jsem jí, pokud jsem nebyl někde až u Valečky. Tam mají také něco za sklem — fotografie Měsíce, zhotovené Janem a Josefem Fričem. No před těmi mohu zůstat přece aspoň stát — jsem lyrik, proč bych se nedíval na měsíc! Zajímavé fotografie, ale — —! Poslouchej, příteli Šamberku, — my jsme spolu chodívali přece také den co den pozdě v noci domů, v hodinách nejdivnějších, viď? — a taky jsme se koukávali na měsíc, viď? — ale takhle tenkrát nevypadal — viď že?! — Byl by se snad změnil? Je snad po nemoci?

Kdo by mi to byl před několika a dvacíti lety řekl, když jsem v Paříži držel Jana Friče při křtu svatém na rukou! A když jsem pánubohu v duchu sliboval, že budu přísně přihlížet k tomu, aby hošík „rostl a květl jen na větší vždy slávu nebes"! Hošík ovšem se přitom díval tak nějak rozumně na mne, pamatuju se, a nejspíš že mne přitom prohlíd tedy až na grunt mé duše. Jenže vzal můj slib nějak až příliš slovně, a sotvaže dorost, už si koupil inštrumenty, chytá do nich tedy to nebe a vystavuje je po kusech za sklem elegantních krámů, „na větší vždy slávu" zmíněných nebes.

Ach — ta mládež! Roste, moudří, a je často pak moudřejší než lecjaký kmotr. Nejen lidé, i takzvané „věci" přibírají moudrosti, že až ouzko. Mohl bych toho dát příklad zrovna monumentální. A také dám. Jenže musím tedy ještě jednou sáhnout k památné době oné, kdyže jsme se Šamberkem chodili za noci pospolu domů.

Musili jsme denně přes Kamenný most, na Malou Stranu. My ten Kamenný most milovali. Měli jsme k němu úctu. Ba projevovali jsme mu i cit ten svůj jemný a něžný. „Poslouchej," napomínávali jsme se, když jsme už přicházeli k němu, „poslouchej, teď už mlčme. Ten starý, ctihodný most by snad ani nesnes našich hloupých řečí!" — A když jsme kráčeli už po něm a on nám tak pěkně pod nohama duněl, libovali jsme si: „Ten je pevný — no, zaplať pánbůh!" — Když ale pak některý pohlíd po řece vzhůru, k mostu Řetězovému, hodil jen pohrdlivě rukou: „Podívej se — *floutek!*"

On ale ten flloutek zvěhlasněl během let už také! Vždyť je každému Pražanu známa historie toho našeho Řetězového mostu! Zestár a ochořil, rozviklal se a polehal. Mluvilo se o něm co nejhůř. Lidé se ho báli. Humóry a Paleček brousily si na něm zuby. Ba i sami slavní úřadové vrtěli již hlavou a říkali: „Tohleto už nejde!" Hrozilo mu zkrátka doopravdy, že na něm vyvedou operaci, velkou, bolestnou. Co ale udělal on?

Když už bylo nejhůř, dal on se do majetku pražské obce

— je to prohnanost od takového mostu! Neboť: co udělala obec? Dala tu veškerou operaci po svém zvyku do „komise". A co udělala „komise"? Neudělala nic a neudělá nic, po příkladu všech ostatních obecních našich „komis". A staroušek Řetězový most má teď pojednou svatý pokoj a stráví poslední leta svá ve všem pohodlí a klidu, a bude-li konečně přece jednou taková vůle boží, aby tedy zesnul již smrtí svojí, nu tak se most svalí a spadne a — —

Bože, já dnes mluvím! To musí být dnes horko!

NÁRODNÍ LISTY 5. září 1886

△ *V Praze 25. září*

Úvodní modlitba spisovatelova. Všemohoucí nebe! Chraniž dnes milostivě myšlenky mé i ostříhejž vtipy moje, aby nevzbudily nelibost mocností této země, aniž ublížily mravnosti a jiné čistotě mým milým spoluobčanům nebo na zdraví číslu našemu zítřejšímu, jež je nedělní — Amen!" — — — Tak! —

Byl čtenář už někdy ráno na ulici? Já nechci čtenáře urazit, já vím, že čtenář je nóbl a nemá zapotřebí, aby vstával před devátou, — no ale, náhoda! A když tedy náhoda ho vyvedla někdy z domu dřív, zajisté že sobě při známém svém bystrozraku povšimnul, že na ulici jsou nejen lidé, nýbrž i věci, jichž tu jindy nevídává. Jakož také při známé jeho duchaplnosti není pochyby, že o těch lidech a věcech, hlavně ale o těch věcech pak přemítal. Někde u domu stojí starý džbán. Někde na pokraji chodníku sdrátovaná bandaska. Někde uprostřed ulice leží pekáč. Jak tam přišly ty věci? Vyšly si za noci z nestřežených polic a netrefily pak domů, když se rozbřesklo ráno? Ztratily nějakou náhodou, při ranním nakupování, svou kuchařku a čekají teď zde jako dobře vycvičený pes, který osamotněv usedne třeba doprostřed cesty a ohlíží se, až si ho pán zase najde? —

Nu dobře. Teď se mluví o choleře a o přípravách na ni — prosím čtenáře, aby mne nevyrušoval, aby se neptal, jakže to souvisí spolu, — jen ať mne nechá klidně psát a psát, nakonec se přece jen uvidí zase, že nemluvím tak *příliš* hloupě! Tedy: mluví se o choleře. Co prý člověk má všechno dělat, aby jí zabránil. Především: čistota bytu je prý půl zdraví. Dezinfekce vzduchu je prý také půl

zdraví. Zdravé maso hovězí, telecí a vepřové je prý rovněž půl zdraví. Dobré plzenské pivo je prý opět půl zdraví. Summa summarum: když dá na všechny předpisy řádně pozor, je prý člověk v době cholery dvaapůlkrát zdravější, nežli je vlastně zapotřebí. Proč bych ale nedal na všechny předpisy úpěnlivě pozor, když jsou a) k mému zdraví, b) když plnění předpisů ouřadních člověka zároveň plní rozkoší nevýslovnou!?

Jakmile jsem si tedy na nejbližším nároží přečetl dotyčné magistrátní nařízení, přerušil jsem ihned procházku svoji a vrátil se domů. No — já myslím, čisto je tu dost! Podlaha a nářadí je pod stálým a pečlivým dozorem mé Anče. Knihy jsou sice jen pod dozorem mým vlastním, ale domnívám se, že trochu prachu jim ani neškodí — vždyť vypadají sice tak okázale, tak chlubně a hloupě! A ostatek — hm, ostatek už vlastně žádný není. Leda tedy lože — copak by ale mohlo být ve světě čistějšího nežli mládenecké lože!

Polštáře jako dvě labutě. Pokrývka jako plášť lilie. Poslámka jako sníh. Žíněnky jako buchtičky. Slamník — — slamník — —

„Ančo!"

„Račte?"

„Kdypak jsem si dal naposled přecpat svůj slamník?"

„To já nevím — co jsem tady, ne, — už musí být samá řezanka." —

Anča je u mne šest let. Vzpomínám zpátky, až za těch šest let — marné vzpomínání! Koupil jsem ten slamník, vycpaný a prošitý, ještě za dob růžového svého mládí — —

„Ančo!"

„Račte?"

„Tadyhle máte 75 krejcarů — dojdete ihned k senaři pro tři otepě slámy — ihned, povídám!"

Anča letí. Anča přivlíkne tři otepě slámy. Chytne slamník, vypáře prošívání, rozpáře šve, zamuchlá uvnitř slamou —

„Ale — kampak dáme tu slámu starou!?"

Přece jen je rozum ženský bystřejší než náš! Na to bych byl nepřipad ještě dlouho! Ano, vždyť nežli cpeme na-

novo, musíme dřív vyndat slámu starou a — *kam* s ní? Vyhodit ji okny, někomu na hlavu?

„Kampak se dává taková sláma stará?"

„To já nevím!"

„Hm," povídám najednou, „zde tumáte peníz, jenž je šesták. Jděte tamhle do toho vysokého domu. Tam mají jámu na smetí — dejte domovníkovi ten peníz šesták a on vám dovolí, abyste do jámy vysypala slamník." Vždyť on rozum mužský také není zrovna k zahození!

Šla a přišla. Že prý domovník nechce. Že prý tam do jámy házejí služky také horký popel a sláma by se mohla vzchytit. A jáma by prý také byla brzy plna a sedlák si teď pro smetí nepřijede, až v zimě, teď prý má doma dost co dělat.

„Tak co?"

„Já nevím!"

„Ale, ale!" volám po chvíli — mozek mužský je až obdivuhodně plodný! —, „zejtra je středa, obecní vůz přijede pro smetí! Vezmete ten peníz šesták, dáte polovinu smetaři, který zvoní, polovinu kočímu, a vysypou vám to sami na vůz."

„Dobře, ale na čempak račte dnes tedy spát? Slamník už nemohu dát do postele, je rozpárán, sláma by propadala skrz prkýnka —"

„Arci — no ale — budu spát tedy na zemi! Rozložíme postranní, dlouhý ten polštář tamhle z pohovky na zem, pěkně na něj usteleme — a budu spát jako kníže — to bude feš!"

Také jsem spal jako kníže. A hned ráno vynesla Anča slamník na chodbu přede dveře, a čekali jsme. Zvoník přišel a já se honem vyložil z okna, abych byl procedury svědkem. Vůz přihrčel, Anča se vyhrnula se slamníkem před dům.

„A kdyby mi dávali zlatku, já jim to na vůz nevezmu — já nesmím, mám zákaz!" zvolal kočí a prásk do koní.

Anča táhla slamník zase domů.

„To je už hloupé!" povídám.

„Je to hloupé," potvrzovala Anča.

„Tak přece se k něčemu mějte — propánaboha! — zeptejte se někde, co dělají lidé jiní!"

Anča letí. Asi za hodinu zase přiletí. „Že prý nejlíp to spálit v kamnech."

„Inu ovšem — že nás to nenapadlo! Tedy palte! A víte co? Jděte se po domě trochu poptat, nebudou-li někde pect buchty a nepřejou si pořádně podpálit troubu? Nebo propláknout pec — rozumíte?"

Anča letí už zase. A pak vyřizuje, že prý nikde nebudou pect buchty, a nikde že si nepřejou propláknout pec. Ona ale že už musí teď do trhu a hrát si s tím spalováním že prý nemůže také, až tedy večer. Že prý aby člověk pak pořád při tom seděl. — Nu dobře!

Nadešel večer a odbyla se večeře. Anča začla tahat slámu, dělat věchty a strkat je do pece. Já jsem si zasedl do pokoje k psacímu stolku a naslouchal, jak to z kuchyně do komínu pěkně táhne a hučí. Kouřil jsem spokojeně viržinku svoji — já tenhle hukot v komínu mám náramně rád!

Náhlý hřmot před domem. Lidské hlasy venku, zvonění pak na dům. Vyskočím a naslouchám do chodby, cože se děje. Že prý u nás z komínu lítá oheň a lítá až na třetí střechu.

„Propánaboha, Ančo, — přestaňte pálit! Honem s tím slamníkem někam do pokoje, a přijdou-li na nás, tvařte se, jako byste nevěděla ani muku. Jsou kamna rozpálena?"

„I toto — od těch pár věchtů — studena jsou skoro!"

Nepřišli — zaplať pánbůh! Oheň přestal po střechách lítat a lidé na ulici se po nějaké hodince rozešli.

Bafal jsem mrzutě do stropu. A hodně mrzut ulehl jsem pak zase na zem.

Ovšem následující jitro mne zase osvěžilo. Vyšel jsem si ihned ven, abych pátral. Ptal jsem se policejního strážníka. Ptal veřejného posluhy. Ptal všech svých paniček známých.

Strážník salutoval: „To já nevím." Posluha nadzdvihnul čepici: „Prosím to nevím." Paničky řekly jedna jako druhá: „Ano, s takovými věcmi je to věc těžká!"

„Holka, holka," povídám Anče zase doma, „to bude potíž! — Ale co naplat, takhle to nenecháme přece! Umíte kornouty dělat — ne? No já vás naučím, pojďte!" A dělali jsme kornouty a nacpávali slamou. A když jich byla už tak

hromádka pěkná, nacpal jsem si jich něco do kapes, šel zas na procházku a trousil kornouty, kudy jsem chodil. Téhož dne byl jsem na procházce ještě šestkrát. Následujícího dne pak dvanáctkrát.

Prováděl jsem to tak po čtyry dny, a pak se ukázalo, že jsme ze slamníku vyprázdnili zrovna jen malý cípek. A počítal jsem, že bych byl musil asi sedm měsíců takhle chodit.

Zajisté nepotřebuji říci, že jsem už stonal. Na nic jiného sem už nemyslil. V hlavě jsem měl už jenom slámu a před očima také slámu. Tamhle v tom koutě pokoje stály tři snopy, tamhle v tom koutě nebohý můj slamník, a tamhle zas z pohovky ten polštář dlouhý — kam — kam obrátit očí!? A když jsem v noci ulehal na zem, klel jsem a huboval, že to bylo věru až hanba. Nespal jsem téměř, vstával jsem ráno už před slunce východem a utekl hned zas na procházku.

A při jedné té procházce se tedy stalo, že jsem sobě všimnul na ulici právě oněch džbánů, bandasek a pekáčů, jichž sobě bystrozraký čtenář všimnul ovšem hned na počátku tohoto článku.

S těmi džbány, bandaskami a pekáči má se to ale takhle: Každý Pražan smí mít nějaký džbán, popřípadě bandasku, a také pekáč — v tom není závady a na to není trestu. Ale ono se stane, že džbán například se rozbije, — a *teď* to začne! *Kam s ním!?* Vyhodíš-li jej na dvůr, přinutí tě domovník, abys si jej vzal hezky zase zpátky. Vyhodíš-li jej na ulici, sebere tě strážník. Vyhodíš-li jej smetařovi na vůz, smetař ti jej shodí. Nevezme ho ani za nejlepší diškreci, má přísný zákaz. — Dobrá. Vezmeš tedy džbán v noci, vyjdeš na ulici a postavíš jej nepozorován — no kamkoli. A následujícího dne sebere jej smetař pěkně z ulice, i bez diškrece, a je dobře.

Projela mne myšlénka hanebná! Jakpak kdybychom tedy já a Anča chytli v noci slamník, donesli jej tamhle za roh a slámu vysypali!? — Myšlénka rozhodně nepěkná — nepořádná — protizákonní — ale přiznám se: mně se líbila! Člověk se ach tak snadno stane špatným!

Arci — já mám malér. Najednou, bůhvíodkud, bude tu stát patrola. Bude chtít, abych tu slámu zase sebral. Já se budu bránit, spáchám naposled nějaký mluvený zločin, seberou mne, odvedou — pojednou bude po mé dosavadní bezouhonnosti občanské — ale to už je všechno jedno — já —

„Milostpane — milostpane," — vrazila pojednou Anča do pokoje — „já už vím, kam s tou slamou! Mlíkařka — ta, která tamhle s vozíkem stává — beře prý ji ráda, potřebuje stlaní doma pro chlív! Zítra jí to dáme!"

„Je to ale jisté?"

„Jisté!"

Co mám říci ještě dále!? Spal jsem tu noc dobře. A následujícího jitra nesli jsme tedy já a Anča slamník k mlíkařce, když se byla Anča ovšem ještě dříve pozeptala, zdali dárek náš vskutku také přijme.

Byl to okamžik krásný! Když nám mlíkařka podávala prázdný pytel zase zpátky, byl jsem překonán dojmem, políbil jsem jí ruku, obejmul vřele její kobylu a kráčel pak se zaroseným zrakem domů.

A doma jsme chytli čerstvou slámu, a cpali tedy znovu. A když byl slamník zase už plný, chyt jsem Anču, začal hvízdat „Na tý louce zelený" a točili jsme spolu kolem slamníku sousedskou, až se nám zatočila hlava. —

To je ta celá historie, tak jak se stala a jak ji povídám. Je pěkná a časová; jsem s ní spokojen, končím. — —

Závěrečná modlitba spisovatelova. „Všemohoucí nebe! Děkuju ti vroucně, že jsi mne dnes přede všemi myšlenkami milostivě zachránilo a ostříhalo vtipy moje, takže jsem nevzbudil ani nelibost mocností této země, aniž ublížil na duševní čistotě milým spoluobčanům svým nebo na zdraví zítřejšímu našemu číslu, jež je nedělní — Amen!"

NÁRODNÍ LISTY 26. září 1886

△ *V Praze 2. října*

Ach — že nejsem alespoň *dnes* ženat! — Vidíte, já jsem takový, že řeknu upřímně: mne to mrzí, že jsem starým mládencem! Že nemám ženy, na jejíž ňadra bych položil hlavu, když starostmi klesá. Že nemám dětí, do jichžto veselých očí bych se zahleděl, když se blíží smutek. Vůbec že nemám rodiny, která by se mnou snášela blaho i žal, radosti i strasti — hlavně ale strasti — býváť jich tak mnoho!

A jsou dny, kdy cítím ten nedostatek dvojnásob! Ba kdy se ve mně budí až závist! Měl jsem známého — pravím ještě jednou *známého*, poněvadž jsem tadyhle při nějakých příležitostech podvakráte napsal „měl jsem přítele", aby se tedy neřeklo, že se opakuju — nu, měl jsem tedy známého, žijícího ale ve zcela jiném městě a ne v Praze, a ten známý byl ženat. Měl ženušku, kterou měl rád, a ona ho měla také ráda; měl děti, které miloval, a ony milovaly zase jeho. Ale někdy a v některý den se stalo, že hned za rána začal práskat ty milované děti své, takže je bylo slyšet řvát až ku střeše vzhůru a do sklepa dolů, a že svedl se vzornou ženuškou svou rámus, takže naslouchali sousedé u dveří i oken. A tu sobě mnuli pak dotyční sousedé ruce a říkali: „Zítra budeme číst od —*— tedy fejeton — no to se těším!" Neboť můj známý psal fejetony.

Svatý Barnabáši — abych takhle já byl dnes ženat! Ta kapitola, kterou by dostala žena! Ty natržené uši, jimiž bych poznamenal si své děti! I vždyť je to pravda! Sedím tu, psát *musím*, a místo psaní se zlobím. „Víš co?" řekl jsem si v úterý — ne, počkejme, abych nelhal, ve *středu* — — nebo to bylo přece jen v úterý? —, „víš co? Podej obecenstvu tuhle sobotu pěkný program hned na celou sezónu

zimní! Obecenstvo ti bude vděčno. Aby vědělo, kdy s čím začít a kdy zas končit, jak si rozdělit práci a jak zas radovánky zimní —," no však mi rozumí asi už každý! A pak jsem už ani na to více nepomýšlel — hm, program! taková maličkost pro takového ducha! — a teď tu zatím sedím a koušu péro a dívám se do stropu a okřikuju kanáry a nevím pořád nic, a bude-li to jen chvíli ještě trvat, vyletím z kůže, a — ech!

Jak důležitou dobou je pro nás zima! „Právě když začíná den se krátit" — cituju zde jistého kolegu „z říše" — „když nám začíná ubývat světla i oživujícího tepla... když stromy již odpočívají a zvířata mnohá hned na několik měsíců se ukládají k spánku, právě pak probouzí se vlastně teprve z dlouhého svého letního spaní člověk, pak teprve zasedne on zase za své knihy obchodní, ponoří se do svých knih studijních, a začíná pro něho teprv doba živnostní, divadelní a koncertní... a když příroda pod bílou pokrývkou svojí *docela* už pak usne, tu právě teprve člověk stává se nejveselejším a skáče noc co noc až do bílého rána a jako vzteklý po všech bálových síních!... Proto bychom, kdybychom byli rozumni, měli to padající listí, ty rychle rostoucí noci, dotěrný podzimní vítr a mrazivou zimu vlastně s jásáním vítat, kdežto my zatím dle starého zvyku tváříme se truchle, přemýšlíme o pomíjejícnosti všeho pozemského..." a počítáme, že potřebujeme nových, dobrých bot, teplých oxfordových košil, vagónu uhlí, nůše drtin za okna atd. atd.! — měl ještě dodat ten kolega „z říše"!

Nebylo by tedy dobře napsat návod, program, třeba nějakého „Průvodce zimou 1886—1887" —? Jenže — *jak do toho?!* Jaké radit rozdělení času živnostníkovi, který za tu zimní dobu musí vydělat nejen na celoroční živobytí, nýbrž i na příští zbytečnou villegiaturu své choti a na ještě zbytečnější lázeňskou cestu její? Co říci vůči té spoustě našich plesů a věnečků, jež začínají dlouho už před masopostem a trvají až po konec postu? A co vůči záplavě koncertů, jichž rok co rok máme tolik, že lidé i darovaný vstupní lístek považují pak už za atentát na svoje zdraví?!

Ach, přijmi dík náš, všemohoucí bože, že „Česká země — domov náš“, že jsi nás usaditi ráčil zde na 30—35° východní délky od ostrova Ferro a na 49—51° severní šířky, jakož ostatně na každé české mapě udáno v cifrách tak pěkně! Abychom seděli takhle někde v kraji tropickém, kde zima trvá 14 dní, 3 — 4 neděle nejdýl! Mráz běží člověku po zádech při myšlence, cože by se stalo pak se všemi našimi zimními bály, se všemi zábavami, věnečky, bazary, šiškami — atd.! Ovšem — my jsme lid statečný. Potomci husitů. Dědicové velké slávy. My bychom dovedli se potit na bálech i v nejparnějším letě. Ale líp je líp — děkujeme ti, bože!

Tedy — co?! Mám vás nechat se bavit bez „průvodce“? Skákat bez programu? Pro mne! Ale sám bych už rád věděl, jakýže bude mít „vůbec“ ráz ta letošní sezóna zimní! Jen ať je tedy všechno alespoň národní, české, *naše!* Snadže jsou ty malé lístky, které prý pomocí pošty do některých domů a rodin pražských právě teď zrovna prší, jakous tedy předzvěstí, vlašťovkou sezóny příští. Čtenář už o nich zvěděl alespoň z novin, nespatřil-li jich takto nikde. Jsou bíly, úhledny, mají větší červený nápis „Mluvte česky!“ a menší, rovněž červený:

Kdo se za svůj jazyk stydí,
hoden potupy všech lidí.

S tím kategorickým imperativem souhlasím, ale ne s připojeným veršem: lidem, kteří se za svůj jazyk *stydí*, netiskneme dnešního dne už do ruky žádné cedulky — těm dáme pohlavek!

Před dvaceti lety — nu to byla ještě jiná! Ach jaké prožila ta naše nebohá čeština už různé doby, a to doma — *doma!* Sám jsem těch období už seznal několik.

Jedno: kdy nás Pražany vůbec ani ještě nenapadlo mluvit česky — kdy jsme totiž sice mluvili, ale jen neuvědoměle, jakoby ve snu. Tenkráte ovšem byli mezi námi už také někteří, kteří měli vědomí národní; ale bylo jich jako bílých srnek v lese. Scházeli se, podnikali za léta a vždy

v neděli výlety do Šárek a Krče, a když šli Prahou, vybíhali jsme my ostatní na ulici a říkali si s udivením: „To jsou *Češi*!“ Jakož to rozkošně popsal V. Ž. Donovský ve svém románu Tři Češi zvaném.

Druhé: kdy mužští začli po Praze už „veřejně“ mluvit česky, „ano i v hospodách“; ale slečinky a paní styděly se prozatím za češtinu ještě *všechny*.

Třetí: kdy čeština drala se veřejně již i na rtíky ženské, ale ještě se říkalo s vtipným sice, avšak smutným dvojsmyslem: „*Ošklivé* milují vlast a *hezké* důstojníky.“

Čtvrté a nynější: kdy mluví už ty nejhezčí veřejně všude česky. Přišly na to, že jim to sluší, a tu je pak těžko je zadržet!

Ba už se umějí i bránit, zcela statečně bránit! Přesvědčil jsem se o tom zrovna včera.

Šel jsem procházkou jednou z nejživějších našich ulic. Vpravo vlevo lidský šum, a ten člověka znenáhla pouspává, takže člověk neslyší pak už ani jasně, cože se kolem mluví. Jen to jsem pozoroval, že už hezky dlouho stále titéž lidé jdou za mnou a že hovoří německy; ale neohlídl jsem se — nu ano, německy; copak může na těch lidech být! Pojednou však zazvonil smích, takový veselý, tak mile zvučný, že jsem se přece jen po lidech poohlíd a nechal je předejít. Slečinka mladá, dle jasné vokalizace patrně Češka; pán as třicetiletý, dle šířky řeči Vídeňák. A právě když předcházeli, byl hovor následující:

„Vy tedy ráda mluvíte česky?“

„Ovšem!“

„A proč?“

„Nu to přece víte, že my dámy všechno rády, co je sladké!“

Byl bych ji ihned kousl do červeného jejího ouška; ale přemohl jsem se — vždyť byl pátek, půst!

Podivná hra myšlének! Zrovna *teď* mně zase napadá můj počáteční dnešní stesk, že „ach — nejsem ženat“! Ne kvůli tomu, že byla ta holčička hezka — tak hloupý už nejsem —, nýbrž že jsem si vzpomněl při té postavičce pěkné na jistou

zprávu z novin. A tu mi naskočila pochybnost, zdali bych se hodil za hlavu rodiny vůbec, zdali bych měl dosti mravní vznešenosti k tomu! Četlť jsem příklad otcovské lásky tak vznešený, tak překonávající — —

Turecký sultán daroval svému princi — je tomu prý asi čtyry neděle — první ženu, mladou Čerkesku, „krásnou ku podivu“! Princ si ji vzal ihned s sebou ku hře na nádvoří dolů. Děvče bylo ale při hře tak neobratné, tak — nu řekněme hloupé, že se princ rozhněval, ji ztlouk a ihned zas od sebe vyhnal.

Děvče bylo zoufalé. Zde stálo, slzíc, a ještě krásnější ve slzách svých.

A co udělal otec, sultán? Neváhal *ani okamžik*, vzal krásnou dívku do vlastního harému svého a přidružil ji k ostatním svým ženám!

Byl bych já schopen obětovnosti podobné? Co otec? Za svého syna?

Nevím. Netroufám si to říci.

NÁRODNÍ LISTY 3. října 1886

△ *V Praze 9. října*

Hu-u-u! — Zaplať pánbůh, že už nechodím kvečeru do hospody a pozdě v noci z ní domů, — mne by to dojalo nesmírně!

Musí to být ukrutné! Když ten nebožák za noci, za černé, němé noci začne kvílet a naříkat! Když pohlídne on vzhůru k hvězdnatému nebi, když zrak jeho letí k tichým vrchům i přes valící se vody, když zkoumavě oko bloudí mořem budov, statisíci obydleným městem, hledá — hledá — a nikde — *nikde* nevidí, ba ani netuší duše sourodé — když ta hrozná myšlénka: „Jsem svého rodu poslední!" stlačí ho na kolena — ach kdož by se pak podivil, že ten nešťastný zaúpí, až se zachvějou petřínské lesy, že zahýká bolestí, až m áz kosti láme!

Mluvím, to se rozumí, o posledním pražském hlásném. „Poslední táborita", „Poslední obotrita", „Poslední Rožmberk", teď už i „*poslední hlásný*". Že prý jich už není zapotřebí, těch hlásných v Praze, řekla obec, a propustila je tedy všechny, až na jediného. Že prý bude jejich službu teď vykonávat požární telegraf, který nejspíš má oči, a vidí tedy už sám, kde hoří. A toho jediného zbylého hlásného usadila obec na mikulášskou věž na Malé Straně, nejspíš proto, že je z ní — nejmíň vidět! I vždyť my rozumíme! Chcete mít příčinu, abyste dokázali zbytečnost i toho. Abyste nám utloukli i toho. Abyste — ech jděte — vy tu obec spravujete čistě!

Nebohá mládeži! Nebohé potomstvo! Zdalipak ti zbude alespoň kousek, kousíček poezie v té naší Praze!? Copak bude té naší mládeži sebekrásnější věž teď platna, když nebude podnětu více, aby se do ní nabájilo něco, něco vedomýšlelo! Sloup chladného kamene, zděná zbytečnost uprostřed města! Nikdo pak ani více nezdvihne hlavy

tam k tomu ochozu pod samou střechou věže, když bude vědít, že tam nežije ani živé duše!

Teď ještě každé dítě znalo, že tam nahoře, v té oblačné výši, hnízdí orel člověk, jakoby na nepřístupném temeni skalném. Obdivovalo se tomu vznešenému muži. Závidělo jeho synům klukům. Dovedlo se vesnít v rodinné štěstí, srdečnou přítulnost těch, kteří tam nahoře poukázáni jsou jen druh na druha, — v tu poezii malé domácnosti, uprostřed žalujících větrů a zuřících bouří. Věž celá oživla myšlénkou na rodinku malou — věž byla teplá.

Málokdy sestoupil hlásný dolů mezi spoluobčany svoje, málokdo ho osobně znal blíže. Sobě rovných pak už vídal hlásný docela málo. Vždyť byli v Praze myslím vůbec jen čtyři — kvartet orlů! A o těch se vyprávělo, že *jednou* za rok — dne 4. května, v den svatého Floriána, patróna ohně — mají pro večer dovoleno, a tu že se tedy sejdou v takzvaném „psinci" u dominikánů na Starém Městě a pijou a mají se rádi a hrajou spolu bulku. A rok co rok vyprávělo se ještě k tomu, že v noci pak si spletli věže a každý vylez na jinou a tu že se strh pak rámus, že to bylo slyšet po celé Praze. Ani nechci opakovat, cože se povídalo všechno!

Vůbec se o nich povídávalo dosti mnoho a také ty ostatní pověsti byly „věčně stejné ve své kráse". Že prý hlásný od Svatého Mikuláše si koupil fortepiano a potáhnou je dnes odpoledne, zrovna ve dvě hodiny, po provaze vzhůru. Že prý hlásný „na zámku" dnes „vozí dříví". Že prý zase ten onen z hlásných bude mít dnes křtiny: nemluvně spustí v košíku po provaze dolů na ulici, kde bude stát už pan farář s kostelníkem, a pak hned, až kluka pokřtěného vytáhnou zase vzhůru, že bude „ouvod", — paní hlásná se objeví na ochozu, klekne a pan farář jí zdola požehná. Rozumí se samo sebou, že jsme pak do školy nešli, že jsme byli my kluci pod věží a čekali, až to přijde. Pamatuju se alespoň na čtyry výprasky zcela pěkné, jichž jsem si tím dobyl. — A ještě byla jedna pověst, vlastně jedno povídání: že prý všichni hlásní mají — špinavé uši. Pro nedostatek vody tam v té výši.

Ale já miloval hlásné přece. Zvláště toho ze zámku od Svatého Víta. Byl sice Němec, „tvrdý Němec“ — tenkráte se k vyšším místům dostávali jenom Němci — a také nebyl k nám, mladistvým zbožňovatelům svým, ani zrovna vlídný; ale my ho znali ze všech hlásných nejlíp. Věděli jsme, kdy den co den tahá si po provaze dříví a vodu vzhůru. Kdy sám jde s košíkem do města, aby potravin koupil. Kdy kvečeru pije na Vikárce dvě holby a pak si tři žejdlíky v láhvi nese ještě domů, pro sebe a ženu. A znali jsme dobře také celé obydlí jeho. Svatovítská věž byla jediná z věží pražských obecenstvu přístupna a jmenovitě já užíval jsem práva toho až nadbytkem někdy — byloť mi tam nahoře tak nějak blaze, tak volně!

Za zimy bylo schodiště věžní ovšem hermeticky uzavřeno a směli jsme leda až doprostřed věže, do zvonice; ale za léta, za letních neděl a svátků, odevřelo se nám i schodiště vyšší. Sotvaže byla tedy školská pobožnost nedělní odbyta, už jsem letěl k věži. Strmé točité schody, tmavé jako pytel; jen někde okenečko malé, vedoucí do šeré dutiny věžní, a tu jsme pak postáli, když jsme slyšeli někoho přicházeti shora, abychom se dovedli vyhnout.

Za několik minut byl jsem ve zvonici; jen krátký odpočinek, jen tak, abych pohladil trochu „Zikmunda“ obra a zatáh souseda „Josefa“ trochu za provaz, a pak zase útokem dále a výše! Nohy se v kolenou už třásly, prsa až klokotala, ale čím výš, tím jsem stoupal rychleji, až najednou přibývalo světla, a odevřenými dveřmi vyrazil jsem ven do galerie, že hlásný se až ulek a zaklel. Povinný krejcar držel jsem ale už zdola pořád mezi prsty a teď jsem mu jej rychle dával, aby byl tichý! Celé tělo se mi chvělo, tvář jenjen hořela, dech mi sotva stačil — ale teď — ta krása — ta krása!

Ach Praha — ta Praha, již jsem pro krásu její miloval, i když jsem ještě nebyl si citu a příčiny ani dobře vědom, — ta Praha zde pode mnou! Na ní všude slunce, po ní všude modravý lesk, Vltava jako stříbro, lada a chlumy kolem samý smaragd a safír — ani jsem nezkoumal částí toho

obrazu, nehledal jednotlivostí v něm, vše — vše najednou byl bych rád vysál pohledem jediným — dlouhým!

A když jsem se vzpamatoval z prvního dojmu, obcházel jsem zase galerii a zkoumal věci bližší. Díval se zapevněným dalekohledem, nařízeným zrovna na Vyšehrad. Bavil se v arkýři, v němž upravena „camera obscura". Hleděl oknem na paní hlásnou, jak vaří oběd. Stál před tím temně červeným, špinavým praporem v koutě, jímž hlásný označoval směr požárů. A čtvrthodina míjela po čtvrthodině, až musilo přec jen nastat rozloučení zase. Někdy bylo málo, někdy více času, ale tolik jsem si ho dovolil přece vždy, abych tu slyšel alespoň jednou tlukot hodin. Náhle to zachvělo věží. Po chvíli zas. A pak zarachotilo kladivo a dopadlo na bambuli. Rána zachvěla věží — a druhá — a třetí, a věž třásla se až v základech — a mně se třáslo srdéčko v těle — blahem a štěstím! —

Svatovítská věž mně byla největší znamenitostí Prahy. Nabádal jsem každého ku lásce k ní; vodil jsem ku její koruně, kdo se mi vodit dal. I našeho dědečka, matčina otce, přišlého z venkova na návštěvu k nám, přiměl jsem k té pouti. Byl už sedmdesátník a pak nám chudáček ležel týden.

Jednou ale přece zkalil se načas můj poměr k svatovítské věži. Totiž — předmět mé lásky zůstal arci tentýž; ale se mnou, s milencem, to bylo divné. Což se stalo takhle:

Šli jsme kdysi z letní procházky domů, otec, jeho přítel dělostřelecký desátník a já. Bylo ještě před večerem a cesta šla po Mariánských hradbách.

Pan Kaupe — tak jmenoval se přítel otcův — vytáhl hodinky a pohlídl k věži. „Podívejme se, z komínu na věži se kouří — u hlásného si vaří večeři."

„Mhm," podotknul otec a po chvilce dodal: „Dal bych nevímco za to, kdyby mi někdo řekl, co si hlásný dnes k večeři vaří!"

A když jsme šli už po Prašném mostě, pronesl se otec ještě jednou: „Jen to kdybych věděl!"

„Tomu muži má být spomoženo!" pomyslil jsem si tak

asi s Karlem Moorem, a na cestě hradem jsem se ztratil.

Běžel jsem k věži. Dvéře dole byly zavřeny; ale vždyť je tu zvonec! Beze všeho rozmýšlení vyskočil jsem tedy ze země — bylť jsem ještě tak maličký, malý — a trhnul. Drát zaharašil; já však cítil, že stalo se jen slabě a nahoře že o mém trhnutí nezví asi nikdo. Vyskočil jsem tedy ještě jednou, pověsil se na zvon a houpal sebou sem tam.

Pojednou to shůry zahřmí. Hlásný stál tam u své hlásné trouby a hleděl dolů na mne.

„Co chceš?" hrčí to shora.

Ano — co chci! Jakpak mu to mohu říci? Můj hlas tam nedonese — a i kdybych měl hlásnou troubu jako on — cožpak se ho mohu jen tak zeptat, co žena jeho teď vaří?

Stál jsem chvíli bez hnutí, drže ruku pořád ještě nataženu k výši.

„Co chceš?" hučí to ještě jednou.

Spustil jsem teď ruku, svěsil hlavu, začervenal se a — šel loudavým krokem zase k Hradu. Hlásný za mnou volal ještě něco. Znělo to jako nadávka. Ještě dnes bych se vsadil, že to mělo podobnost — s tou jeho troubou.

Po celý rok vyhýbal jsem se pak hlásnému a jeho věži. —

Ach — to musím říci — já býval pohnutlivě hloupý!

Ale — láska je láska. Nerezaví, vždy se k ní myšlenkou i citem vracíme zase zpátky. *Musilo* nastat to nynější ubíjení pražských hlásných?

Jakpak — kdybychom na radnici podali nějakou petici všech „nás mladších"?

Slavná obec! Nech nám ty naše čtyry hlásné! Víš co, propusť si za ně 12 pánů radů! — Ne? No tak ti k nim přidáme ještě 24 sekretáře! — Ještě ne? Tu měj si tedy také ještě 48 oficiálů a třeba 96 adjunktů a auskultantů a asistentů — a 192 aspiranty a praktikanty — a věř, slavná obec, že nám o ně všechny nebude ani líto.

Kdežto pro ty čtyry hlásné pláču.

NÁRODNÍ LISTY 10. října 1886

△ *V Praze 23. října*

„Jakže se bavím?“ opětovala milostivá otázku moji. „Kdybych byla pan △, řekla bych jeho způsobem: ‚Děkuju za poptávku — špatně!‘ — Tuze, tuze špatně — mizerně! Nevím, co s časem — totiž s tím, který mně zbývá po obstarávání domácnosti a po takzvaných ‚zábavách‘. Prosím vás, nevíte pražádnou zábavu pro nás ženské — pražádnou ryze *podzimní*?“

„Ó — ó — já vím všechno,“ řekl jsem s oním přízvukem, který naznačuje, že člověk neví pranic. „Vždyť jsem to já, který zrodil také tu znamenitou myšlenku *jarní* — tu radu dámám, aby časně zjara vycházely za brány, a kdekoli najdou šípkový keř, štěpovaly na něj stolisté růže. Ona ovšem mé rady neuposlechla dáma *ani jedna*; ale to neškodí — ať jde tedy ta myšlenka jednou ve vší panenskosti do hrobu se mnou, s mládencem! Proto já přece budu teď myšlenky plodit dál — tedy například nějakou rovněž krásnou podzimní —,“ a vjel jsem si pěti prsty do vlasů, abych tu myšlenku odněkud vytáh. „Milostpaní,“ pokračoval jsem hned pak s oním zase přízvukem, který naznačuje, že člověk neví pořád ještě nic. „Milostpaní, — neskonale rozmanité je vše, co se děje tento v přírodě! — Také umírání její je krásné — ano krásné! — Jak různě zbarví se listí! — Jak na uschlém, spadlém listu vyniká jemná žilovina jeho! — Proč — ano — *proč* bychom nemohli ty listy sbírat — si z nich vybírat — sestavovat různé formy i barvy — olakovat je, upravovat z nich rámce, košíčky, girlandy —“

„Výborně! Nechtěl byste mi dojít do Krče pro nějakou nůši? Já vám půjčím deštník!“ a milostpaní bubnovala

prstíky svými* na stole nějaký marš. A zvenčí tlouk liják do okna a bubnoval stejně s milostpaní. —

Je pravda! Půl hodiny se teď procházet krčským lesíkem a třetí den nato zemřít, to je jedno. Impertinentní podzim letos, povídám! Kdybych chtěl napodobit sama sebe — abych mluvil jako milostpaní —, řekl bych: „Nikdo ve světě není teď povinen zůstat zdráv, při *téhle* psotě!" Vody shůry, že to teče až za krk. Bláta zdola, že to stříká až za krk. Dotěrný vítr. Lezavý chlad. Studené nohy. Modrý nos. Uplakané oči. Žáha v ústech. Kašel v krku. Komu je nejlíp, tomu je alespoň nanic. A kdo opravdu dbal svého zdraví, nečekal až na ten mizerný podzim a umřel hned v letě.

Samé fňuky a nářky kolem. Sousedovic kluk se rozkašlal jako ovce. Moje kuchařka začla si naříkat, že je teď „tak nějak slaba". Já sám jsem se přistih každý okamžik, že jsem zíval. To mne už dopálilo — no počkejte, však já vyzraju na vás všechny! „Ty se mi zamiluješ," spustil jsem na sebe přísně, „však já ti už vyhledám něco!" — „Že jste slaba?" spustil jsem rovněž přísně na kuchařku. „Každý večer mně budete jíst teď pečeni a pít k tomu litr piva! Rozumíte?" — „A ty, Karlíku, — vidíš zde ten papírový pytlík? Jsou v něm cukrlata — ty budeš jíst, jedno hezky po druhém, až bude po nich, — slyšíš? Jestli neposlechneš, tak tě — —!" — A vida: zdravotní stav už se kolem mne zlepšil zcela pěkně. Já už nezívám, pořád něco tajně šukám — ještě jsem si sice na to nepřišel, ale domnívám se, že básním. Kuchařka pak mluví o slabosti teď už jen asi dvakráte v témdni, v úterý a sobotu, kdy uzenáři dělají jitrnice. A Karlík poslušně vyjed pytlík a kašle teď už, jenom když mne vidí. Zaplať pánbůh, že člověk umí ten trochu medicíny!

Každý ať pracuje třeba jen ve prospěch vůkolí svého *nejbližšího*, a bude přece už dobře! Bude sám také přitom zdráv: vědomí vykonané povinnosti sílí a osvěžuje. Arci nemá jeden příležitost jako druhý a mnohému přeje šťastná

* Růžovými zde *nestojí!* Co to? Proč!? — První případ v české literatuře. — *Sazeč*

náhoda — ať je za ni pánubohu pak vděčen! Příklad z praktického, zcela nedávného našeho života!

Že jsou ve světě plodiny, kterým říkáme „houby“ čili „hlivy“, čtenář ví, alespoň z pořekadel a přísloví („my o slinách a on o hlivách“ atd.). Že jsou ale houby rozličné, no to už každý neví. A *jsou!* Za prvé *jedlé* (hřiby, hladké ryzce, sklouzky atd.), jichž užívají lidé moudří a) kvůli chuti, b) kvůli najedení, nebo prý „hřib vydá jako maso“. Za druhé *polojedlé* (ryzce chlupaté, zelánky, máselnice, modráky, syrovinky atd.), jichž požívají lidé hloupí a Pražané. Za třetí *nejedlé* čili jedovaté neboli prašivé (muchomorky, posmradky atd.), které nejsou nikdy pro jídlo, nýbrž jen pro radost. Také ale, kdo řádně se *nají* jen tak *polojedlých*, stůně, popřípadě umře. Jsou tedy nebezpečny, nemají se prodávat, ale prodávají se přec. Stalo se tedy, že letos několikrát několik lidí se v Praze z takových hub rozstonalo. No — jeden — druhý případ — kdopak by u nás o takových věcech mluvil; případ se dá do novin, Praha si to přečte a je dobře. Ale když už se to stalo asi potřetí a hned celým rodinám, řekla veřejná naše opatrnost přece jen: „Hola, tohleto snad přece nemusí být — vždyť já se pamatuju, že má být dohled!“ A byl tedy „dohled“, načež se velkou náhodou nestalo pak už skutečně nic.

Teď si pomysleme, co by se bylo mohlo stát za neštěstí, kdyby se bylo těch několik rodin neotrávilo! Jakže v pravý čas a na štěstí pro nás ostatní se ti lidé rozstonali, spící opatrnost probudili a způsobili „dohled“! Člověku je těch, jimž se to stalo, konečně líto — ale nedmou se jim samým prsa teď pýchou, že trpěli za nás? Že svou nemocí vykonali skutek nezměrné ceny? Že jim, jenom jim musíme být za to vděčni, nejsme-li dnes už na Volšanech, nejsme-li sirotkem, vdovou atd.? Letos bylo náramně mnoho dešťů, náramně mnoho tepla a z toho náramně mnoho hub — jednoho dne jsme se mohli všichni Pražané najíst v poledne z té úrody pěkné a navečer se už všichni radovat s potrefujícími patróny svými v ráji.

Beztoho divoucí div, že se to nestalo přece. „Dohled“ —

v Praze! „Včera byly na trhu," píšou noviny, „sebrány dvě nůše hub červivých, a tedy zdraví škodných." A kdyby nebyly bývaly *červivy* — znají všichni naši tržní dozorcové veškeré druhy škodných hub *dobře*? Jsou zkoušeni na umění svoje? Má obecenstvo naše to milé přesvědčení o nich? A což *mimo* trh? Od domu k domu putují prodavačky venkovanky a prodávají — nu, co jim právě libo. Snad si onino letošní otrávení koupili právě od těch prodavaček potulných tedy hub a s nimi nemoc. V Berlíně by taková žena neobešla ani tři domy, aby ji nesebral některý strážník. A což nemá být dohled hned ve bráně, u mýtného domku? Musíme-li platit potravní daň, a to výdatnou daň, zajisté že smíme požadovat, aby na ty potraviny byl také dohled nejen co do jich velkosti a váhy. Což by nemohli ti výběrčí akcízní být *zkoušeni* ze znalosti potravin? V našich uších to zní arci divně, že by se měly dít zkoušky i z takových věcí! Ale v Prusku například je zákon — a tam se *přihlíží* k plnění zákonů co nejpřísněji! —, že *každá vesnice* musí mít *zkoušeného* znalce potravin, hlavně masa. Nemusí proto slyšet kurs na universitě, nemusí mít co propravu k tomu gymnasium — může to být muž praprostý a 14 dní v berlínské odborné škole také úplně mu stačí!

Prosím vás, držte mne, nebo se dostanu naposled ještě i do politiky! Držte! Vždyť já nejsem tak zlý člověk, já vím, že tak jako my Češi máme v politice požadavků jenom druh dvojí: těch, které jsou tak malé, že našim politikům nestojí ani za to, aby se nimi obírali, a těch, které jsou zase tak velké, že jich „jaktěživi ani nedobudem", — *zrovna tak* že má se to u nás i v životě obecném. Držte mne, blíží se zima a na mne by přišla třeba zas dávná má výroční nemoc — a jak už jsem přihlouplý — zase budu žádat:

a) útulnu a školu pro služky bez zaměstnání;

b) veřejné kuchyně, určené *jenom* pro ženské, kde by tyto mohly za skrovničký plat koupit si skromnou svou stravu;

c) útulny „polední" pro dítky (hlavně děvčata) v hodinách meziškolních opuštěné;

d) veřejné čítárny na útraty obecní;

e); f); g)... — chcete slyšet tu abecedu zase celou?

Nu jen nejásejte! Ještě to může na mne přijít! Také my mužští jsme na podzim v rozpacích a nevíme, „co s časem — totiž s tím, který nám zbývá po obstarávání domácnosti a po zábavách takzvaných". Také my potřebujeme nějakou „zábavu ryze podzimní"!

„Obdivuju vás, vévodo, že věnujete tolik lásky chudému lidu, tolik času účelům humánním."

„Ty můj bože," na to vévoda, „když mám tak dlouhou chvíli!"

NÁRODNÍ LISTY 24. října 1886

△ *V Praze 30. října*

Krátké dny, dlouhé večery — nuda!

Což o dlouhé večery! Rodina („rodina" se myslí vždycky bez manžela) si sesedne do kuchyně — neboť pro „nejmladší" se musí hřát polívka a v pokoji topit je ještě škoda — a peče si brambory. „Rodina" jich nasypala plnou troubu, obrací je tam všemi rukami, co jich má, a za chvilku už se točí všechny nosy k výši a lapají vůni. „Až bude ještě víc zima, budeme si pect taky kaštany," a nosy jdou ještě výš a oči září už v naději na tu rozkoš příští. — „A budeme vařit oukrop! Katy, poslouchej, ať bereš vždycky dobré vepřové sádlo, to ti povídám! Hezky česnek v sádle rozetřít, hodně pepře, trochu marjánky — ale jen trochu, a horkou vodu, až se huba třese, — o jé, to je dobré!" — „Já na oukrop držím, ten spraví žaludek!" „A jak člověk po něm spí!" — „A ráno jak by ho z lázně vytáh!" — I ty milá, šťastná — za dva šestáky navečer už zcela šťastná rodino!

Manžel (manžel se myslí všude bez manželky) jde ovšem do hospody. „Copak je nového?" — „I nic — strašná nuda! A co víte vy?" — „Také nic — vždyť je ten život už hloupý! Copak máme dnes v kuchyni? — Tedy tu srnčí — trochu rejže k ní! Kdepak je ale N.?" — „Taky jsem si už — ach tady jde! No tak se honem najezte a uděláme si pak malého!" — A udělají si pak malého (cvíčka), od deváté do dvou hodin s půlnoci, a pak jde manžel, prohrav padesátku, klidně a šťastně domů. A spí blaze a ráno jako by ho z lázně vytáh.

Hůř je ovšem tedy s krátkými dny. Kam? Kde? Co? Na Příkopy? Podzimní mlha — rýma. Na nábřeží? Ještě větší rýma. Do Stromovky? Největší rýma. Takhle kdybychom

měli ještě jiné místnosti než hostince a kavárny, kam by si člověk zašel, kde by se mohl také procházet, chodit od předmětu ku předmětu, bavit se tím, učit — ano konečně třeba se i něčemu učit! V pěkných sálech nějaké pěkné výstavy například. Ale Praha je na rozumné věci chuda. Máme jen výstavu Vereščaginovu — jedinou — a člověk k tomu ani pořád ještě neví, jsou-li ty jeho obrazy „umění" nebo „mazba". V Berlíně mají teď výstavu *bot*, „historickou" — bože, ta krása! Předtím měli výstavu *papíru*: všech jeho způsobů a cože je dnešního dne už všechno z něho. V Paříži zase mají výstavu *koček*. Předtím měli výstavu *dětí*, víte, takových těch zcela malých, kterým se říká cucáci — ne — nemluvňata, ano, nemluvňata se jim říká.

Já ještě takovou výstavu neviděl — to musí být krása! Ta pastva očí! Ta rozkoš pro uši! Ta vůně! Já mám malé děti rád. Vypadají tak hloupě a člověk cítí se proti nim tak rozumným! Člověk jim může vynadat a ony čumí s odevřenou hubou a mají ty nadávky ještě za zjevení. A člověk může také zdvihnout pravici a naflákat jim, jak mu libo. Tvorové pohnutlivě milí, připomínající skoro české poslance na říšské radě. Jenže tito jsou nemluvňata ovšem ještě mnohem dokonalejší a jsou biti nejen pravicí, nýbrž i levicí, ba často i hlavou. Čumění za ně obstarává národ.

„Podívej se na *dítě* a přemýšlej, co je *člověk*," praví Voltaire. Věta tak duchaplná, že jí ani nerozumím. Dnešního dne chechtáme se už i mudrcům řeckým, kteří považovali známé „Znej *sama sebe*!" za nejtěžší příkaz ve světě; dnešního dne ví už každý apatykář, co „obnáší člověk". Copak obnáší tak ukrutného — he?! Patero plynů a osmero látek pevných — to je všechno! Normální člověk jako já, vážící 70 kilogramů, má kyslíku 44 kilo, vodíku 7 kilo, dusíku 1,72 kilo, chlóru 0,8 kilo a fluóru 0,1 kilo; dále 22 kilo uhlí, 800 gramů fosforu, 100 gramů síry, 1750 gramů kalcia, 80 gramů potassia, 70 gramů sodia, 50 gramů magnézia a 45 gramů železa. Kdyby byly ty plyny roztaženy, dle své síly a dle svého přirozeného práva, vypadal bych alespoň jako Černínská kasárna; ale ony jsou stlačeny

a já vypadám v očích čtenáře jen tak zcela malý. A nestojím za mnoho ani takto. Dal jsem si dát ceníky a spočítal jsem to (podotýkám, že jsem počítal například uhlí cent za 60 kr; tedy *nejlepší*), a stydím se teď zde veřejně napsat, začže stojím. No — já to řeknu — řek by to naposled někdo jiný — tedy: za sedmdesát krejcarů. Zahaluju si hlavu.

Dle toho přijde pěkné osmnáctileté děvče, počítáme-li kus ke kusu po 40 kilo, matce přírodě zrovna na 40 nových. Ať si to myslím v podobě 4 šestáků bílých „jako mléko", nebo 40 měďáků lesklých „jako dukát", pořád je to po čertech málo! Pak se člověk ovšem nesmí divit, žádá-li ženich k tomu také ještě několik tisíc věna! Arci má takový zcela určitý ceník lidských hodnot také zas velké výhody svoje. České delegaci na říšské radě například nesmí teď už nikdo na světě říci, že nestojí „za zlámanou grešli". Počítáme-li delegátů 32 kusy a kus po 70 kilo, činí úhrnná cena 22 zl 40 kr — nikdo by to takto neřek! A je to počítáno správně a chyba je leda v tom, že je tu počítáme za normální lidi.

Skoro se ostýchám pronést zde ještě jednu myšlenku pěknou. Je velká, tuze velká — snad rozruší veškeré lidstvo, a to bych nerad. A ovšem je také zcela nová, zrovna jako by byla teprv z verštatu přišla; je strach tedy, aby se neobnosila hned zase. No ale — spánembohem! Tedy: kyslík činí člověka povahy živé, fosfor přispívá duchu, síra kráse, magnézium způsobuje pleť bílou a hladkou (mám to všechno od jednoho apatykáře), sodium vyvolává labužnictví, železo hrdinnost — vždyť já už mlčím — o jé, o jé, čtenář je vokáč — čtenář už ví všechno! Ano — on to uhod! Tak jako rozumný hospodář krmí si jedno — jedno — nu řekněme jedno zvířátko, copak je hrozného na tom slově? — tak jako si tedy rozumný hospodář krmí jedno zvířátko na maso a druhé na sádlo a třetí na kost, zrovna tak bude si rozumný otec od nynějška krmit Pepíka železem na vojáka a Vaška fosforem na doktora, Terku sírou na tichou krásku a Káču kyslíkem na vzteklou diblici, a flekne Jeníčka pokaždé přes prst, když Jeníček bude si chtít sodia

mlsnout! — Také ale vysoká a vždy obezřetná vláda zajisté že záhy si povšimne velké myšlenky mojí na zvelebení národů svých, po duši i těle. Snad by mohli naši delegáti sami nějaký dotýčný, pěkný a rozumný zákon na říšské radě zavčas navrhnout. Ba snad by se osvědčenému jejich vlivu podařilo vskutku zákon ten také i prorazit, kdyby si počínali jen trochu diplomaticky a výslovně řekli, že ze všeho zvelebování národ český má *na všechen způsob* být vyjmut!

Jenom jednu věc nedovedu teď ještě zcela jasně říci: mají-li se totiž dotýčné lučebniny dávat člověku ve své čistotě nebo jen prostředně, v lučebních sloučeninách, co ta ona nám snad již známá jídla. Venkovský hospodář dovede způsobit pořadem krmě, aby měl krocan maso „chuti divoké" a vepř sádlo „jako mandle", aby husa dala velká játra a sviňka nesla štětiny dlouhé atd. Naši lékařové by měli tedy umět také sestavit jídelní lístek, dle něhož by například pondělek prospěl plícím, úterek žaludku, středa ledvinám, čtvrtek žluči atd. Jenže naši lékařové znají pouze stravu „lehkou" a zas stravu „těžkou", pouze „moučnou" a zas „masitou". Naši lékařové neznají vůbec nic. Ba oni znají méně než nic. I ba oni znají méně než pranic. Je to smutné!

Tolik je jisto, že lidstvo bude musit již přemýšlet o těch mých plánech. Duševní hodnota lidstva získá tuze — hodnota hmotná ovšem nebude *nikdy* valna. Arci váží jeden člověk víc a druhý míň, má tedy jeden větší peněžitou cenu a druhý menší, ale rozdíl není velký — sestáváť člověk ze samých látek, kteréž jsou za „bukvici", jak se říká. O stříbře ani tuchy. O zlatě ještě míň. O platině a drahokamech už docela zmínka žádná. Řekne-li muž děvčeti teď „zlato" nebo „diamante!", je už jen mizerný pochlebník; nanejvýš smí říci „cukrle!" nebo „cukr!" — tři cukrlata jsou za krejcar, za čtyry šestáky je jich sto dvacet, ať tedy jí řekne „cukrle!" třeba stodvacetkrát za sebou!

Vůbec zavládnou zakrátko v obecné rozmluvě obraty, jakých jsme dosud neslyšeli nikdy. Například:

„Nebohá, umřela tak mlada! A zůstalo po ní malé dítě — chudinka sotva za šesták!“

Nebo:

„Což u těch! U těch je dětí jako kuželek, mají jich aspoň za dvě zlatky!“

Nebo — —

Ale abych nezapomněl na nejdůležitější pro mne! Mám na váženého čtenáře prosbu. Chci váženého čtenáře totiž prosit, aby se dal zvážit. Zejtra — pozejtří — ale brzy, a do příští neděle mně upřímně sdělil, jakou má cenu. Ne snad aby si myslil o tom snad něco nepěkného tento, ó ne! — v mých očích stojí čtenář aspoň za milión — ano za *celý milión*, a neslevím z *tohohle* miliónu také do budoucna ani vindry —, ale abych věděl jako pravdu! Tak jako jsem já čtenáři o *své* ceně pravdu řekl. Tedy prosím!

NÁRODNÍ LISTY 31. října 1886

△ *V Praze 6. listopadu*

Opět uplynulo do moře věčnosti* osm dní — nu a co? Jsem *dnes* hezčí? Nebo bohatší? Nebo moudřejší? Zkušenější a mrzutější jsem — to je všechno! Ano, mrzutější! Vždyť vážený čtenář ví, o co jsem ho minule prosil. O maličkost: aby se dal zvážit, aby mi do dneška pak sdělil, jakou má tedy váhu a jakou dle minule udaného početního vzorku tedy také peněžitou cenu. Měl jsem tak tajnou myšlenku, že dnes vystoupím, vypnu prsa a za nějaké příležitosti řeknu: „Třeste se před slovem mým, moje slovo má váhu — neboť moje čtenářstvo má také váhu — . . . miliónů metrických centů, ano: . . . miliónů! A na penězích to dělá —," ale nač bych mluvil teď dál a se zlobil! Pěkný rezultát! Všeho všudy tři listy! Od čtenáře z Tanvaldu (72½ kilo; ale jeho žena má prý krmené husy a do Nového roku prý mu tedy nejspíš ještě přibude), od „čtenářky" z Prahy (68 kilo), ještě od jedné čtenářky (podepsané „cukrlátko") z Prahy (43 kilo), dohromady všeho všudy 183 kilo — nemám čtenářstva tedy ani celé dva metrické centy!

No dobře, budeme si to pamatovat. Budeme se dle toho chovat. Jedna věc vysvitá z toho jasně již teď, že totiž mám čtenářek *dvakrát* tolik jako čtenářů, — a dle toho se ovšem budu řídit. Jsem ode dneška čtenářek služebník nejponíženější, kdykoliv pokynou. A sám budu přemýšlet také napořád, jak a čím bych se zavděčil. Šťastnou náhodou mohu věru zavděčovat se ihned. Zajisté že velevážené čtenářky moje zahájily si již sezónu podzimních zábav, že — jakpak by ne! — den co den o polednách projíždějí se koňmo ve

* Prosím snažně, aby toto moje zcela nové a nikdy ještě neupotřebené „moře věčnosti" nikdo si nesmíchal s „mořem věčnosti" spisovatelů jiných, přežalostně už arci opotřebovaným.

Stromovce, jízdeckou alejí naproti restauraci, uprostřed davů šlechtických a důstojnických, na falbách a brůnách, v elegantním kalupu a pohodlném zas trapu. Tedy pokyn: dlouhý jízdecký šat, dle zpráv z Paříže do Berlína přišlých, *více se nenosí!* Nosí se již jen tak krátký, že sahá pouze ku třemeni, tak aby bylo vidět vysoké ohrnuté boty a stříbrné ostruhy na nich. Je těch dlouhých šatů vlastně škoda, slušely, měly také už své historické právo; ale co platno, za žádnou cenu bych nechtěl, aby moje, zrovna moje čtenářky co do elegance nerovnaly se nejvybranějším kruhům pražským, aby se tam v těch alejích naproti restauraci směl někdo ušklíbnout po nich, hlavou hodit, posměšně pronést: „Čtenářky △kovy — ech —!" — Poptal jsem se: šaty dle nového toho francouzského vzoru ušije paní F. třeba přes noc a jen za 100 zl, klobouček se šlojířem k tomu 35 zl, pouze ty boty jsou tedy ještě trochu dražší — nejlíp ovšem objednat si je přímo z Paříže, kvůli rychlosti a akurátnosti módní, a tam stojí pár 150 franků, i s dovozem do Prahy přijdou tedy také asi na 100 zl. *Příliš* mnoho to arci není, zrovna jen tak měsíční gáže nějakého profesora, vyššího oficiála, nižšího rady nebo tp.

Ano, už je podzimní sezóna zde. Pánové už chodí v zimnících a lehčích kožíškách, dámy si obalují krky kočkami a ruce opičkami — za kým jdeš, každý voní něčím jiným, marjánkou, levandulí, loučí, kafrem, šňupavým tabákem, zkrátka tím, čím právě zimní šat svůj chránil proti letním molům. Někdy se smíchá na chodníku taková z toho vůně, že by člověk padnul. No, opatřit se mohl oděvem každý zavčas letos, výmluva není žádná. Pražské „vlašťovky podzimu", časopisecké inzerty totiž, kdeže možno dostati „dvakráte týdně známé chutné jitrničky a jelítka", poletují už od několika neděl pilně. Já mám tyhle inzerty rád, někdy je čtu dvakrát třikrát, jen abych si pochutnal hned myšlenkami. Pochutnávám si očima a myšlenkami vůbec rád a delikatesní krámy pražské za nynější podzimní doby poskytují k tomu věru už příležitosti hojné. Uzenin z Vídně a Goty, Berlína a Verony celé vrchy, jižního ovoce jako

kytic ve výloze u květináře, v košících ledem proložených humry, sfolie, mořský úhoř, tumák a fokoš, v bedničkách turecké a sicilské cukroví, v krabičkách čerstvé sardinky, v miskách čerstvé husí paštičky atd. atd.! Je toho mnoho, snad až příliš mnoho, ale dívám se na to rád. Stojím třeba čtvrt hodiny před takovým krámem — oči se mi svítí, ruce svírají, rty se pohybují, a kdo by stál dost blízko vedle, slyšel by řeč, asi jak následuje:

„Pěkné, viď? — Co bys myslil, zač je tahle bednička datlí? 6 zl? — no, můžeš mít pravdu — patrně marokánské, jako zlato! Ale ten chřest — já jsem se včera ptal — 25 zl! — to bych si raděj natlouk! Já nevím, že jsou někteří lidé tak mlsní! Musí všeho mít a musí dát hubě, čeho si jen ráčí, a pak — vem kde vem, třeba zastav a prodej! — Podívej se, takováhle míska s husí paštikou — ta by ti neškodila. Takhle vždycky dopoledne vyrejpnout si lžičku — trochu malaga k tomu — i ty! — A co ta sfolie — cítíš, jak voní mořskou solí? — dát ji na čerstvý olej, trochu osmažit, obalit v drobečkách čistého pečiva pšeničného, nejlíp z bábovky, a čerstvý polní salát k ní — to se ti sbíhají sliny — he? I ty můj milý, to není pro tebe, holečku můj drahý, — to je jen pro lidi bohaté, pro ty, kteří mají peníze, — víš? Ty jsi jen český spisovatel, ty si nemůžeš dovolit dát za kilo sfolie 7 zl. — Ty — no nevzdychej mi — já to nemohu vystát — chudoba není žádná hanba. — Prosím tě, snad se mi tu nerozpláčeš? — víš dobře, že nemohu slyšet mužského vrnět, hned se mi samotnému pak srdce svírá — no ticho — povídám ticho, mně je tě líto — — *tak tedy pojď* — já ti tedy něco koupím — pojď, ať má duše pokoj!“ A vedu se do krámu a koupím si něco, za zlatku, za dvě, podle míry pohnutí svého. Ani by čtenář neuvěřil, jak mi to pak doma chutná, — to ale dělá to vědomí prokázaného dobrodiní.

A takž dovede člověk vskutku dobrý osladit sobě i dny trpké, dobu podzimně fádní. Ano, řeknu to té podzimi do očí, že je fádní! Mám na to svědectví celé řady zkušených mladých lidí. Kdyby prý nebylo kaváren, kde možno

se sejít s kolegy, a tanečních hodin, kde možno se sejít s pěknými děvčátky, ani prý by člověk nevěděl, kamže si teď nějaké dostaveníčko určit. Kéž prý už je na Vltavě led a na ledu kluziště zase! Kéž prý už jsou bály! Pak prý bude zábava, vlastně nějaká různost v ní — dnes prý je v Praze pro zábavu vlastně místo jen jedno, Národní divadlo, a to prý je vlastně pořád totéž a k tomu ještě do něho vstupné tak mastné, že se to mladému člověku až hnusí.

A tu bychom byli věru vlastně u otázky druhého českého divadla v Praze a měl bych příležitost také věc tuto ozářit rozumem svým vzácným. Otázka ovšem „nespěchá" — u nás! Byla sice na tomto místě již vícekráte dokázána její nalehavost, ba nutnost, ale — „Víte, my počkáme, až co vlastně budou Němci dělat s tím svým divadlem druhým," řekla mi jedna z hlav rozhodujících o divadle. Ne snad že by naše družstvo bylo zásadně proti druhému, pomocnému českému divadlu v Praze — ach, já jsem přesvědčen, že kdyby národ vedle Národního postavil ze svých peněz ještě jedno opravdu „národní" a třetí operetní a čtvrté baletní atd., naše obětavé družstvo že by je skutečně všechny přijalo laskavě ve svou správu — ale když se národ k tomu nemá!

Arci, otázka zůstává z příčin uměleckých, národních, literárních, personálních, místních a ještě několika jiných palčiva napořád — co však dělat! Dovolil bych si tedy také přispět návrhem skromným, návrhem to zcela opravdově míněným, o němž jsem přesvědčen, že dřív či později sáhne se k němu jistě. Krátce řečeno: *aby Smíchov vystavěl si svoje divadlo vlastní, městské a stálé.* Smíchov je dost velký k tomu, dost bohatý i lidnatý. Celý levý břeh vltavský nemá divadlo žádné. Malá Strana dá mu četný svůj kontingent zimní. Celá Praha přispěje mu kontingentem letním. Smíchov sám o sobě má obecenstva dost, které dnešního dne nenavštěvuje divadlo žádné, které by ale divadlo blízké navštěvovalo *jistě*, — obecenstvo, které se musí teprve „tvořit", kterému se musí blízkostí a přístupností divadla pomoci k chuti. Že by tím trpěla návštěva Národního, nebude snad

doopravdy tvrdit nikdo. Naopak, každý asi přisvědčí, že by Národnímu to městské smíchovské přispělo ve všech příčinách uvedených výše.

Nebudu myšlénku rozvádět: ať zde stojí a chvíli se třepetá. Jen ne příliš dlouho, aby nám tam — dříve zase nevlezli Němci. Voláte: „Hoho — ti by tam pochodili!" —? nu, my voláme při všem „hoho!" tak dlouho, až nám pak zůstane huba odevřena.

Ale prosím své spanilé čtenářky za odpuštění, že jsem jich teď zanedbal a věnoval rozmyslnému čtenáři také něco času a místa. Mohl jsem čtenářkám vyprávět ještě tak všelijaké věci časově zajímavé a pěkné. Že například v Paříži byl letos o Dušičkách proslulý hrob Abélarda a Heloisy téměř již nepovšimnut. Jindy přehojně navštěvován, slaven a věnčen, klesá nyní ve vážnosti od roku k roku — prý od těch dob, co na divadlech nevěrnost manželská tak vzkvétá. Věrnost milenců, jejímiž reprezentanty Abélard a Heloisa byli, stává se tedy už fádní. A pak bych mohl čtenářky upozornit, že 11. listopadu máme zas velké „čistění se hvězd" — padání žhounek.

Je to s těmi žhounkami věc zvláštní. Každý z nás ví, když „padne hvězda" z nebe, že to znamená: konec lásky dvou milých. A rovněž každý z nás, kdo je spravedliv, uzná, že nebe ani nemůže mít všechno a všechny v evidenci stálé, že někdy leccos přehlídne, a pak tedy že dvakrát do roka pořádá velký uklid, všeobecné zametání pohaslého milostného smetí — vždycky nakrátko před novým májem nebo novým masopustem, kdy potřebuje ovšem zas místa na nové „hvězdy lásky"!

Ale: *proč* se děje to zametání například vždycky tedy *zrovna* dne 11. listopadu, v den „martinských husí"!? Přemýšlejme o tom!

NÁRODNÍ LISTY 7. listopadu 1886

△ *V Praze 20. listopadu*

Děkuju za poptávku: mám rýmu. Ale ne velkou, jen tak kotě, mladou, hravou, šimravou — roztomilou. Co jsme se my dva už nadováděli spolu! Co jásavě nakýchali! Ba co — přiznám se — spolu i naplakali! A to se rozumí, že lidská závist nás si také už všimla, zcela po svém způsobu! „Copak vám umřela žena, že máte tak červené oči?" ptá se mne milostivá paní a hodí posměšně hlavou. — „Pejska na provázek, rýmu na šnuptychl!" volá „dobrý" známý v nejprotivnějším žargónu pražském. — „Ach vy nebohý," lituje jiný dobrák, „víte co, šnupejte rapé!" — I ty „zůno" — vždyť já znám také výrazy pražské!

Každý Pražan člověku řekne: „Rýma je zdravá." No to se rozumí: jakpak by nemoc nebyla zdrava — to pochopí zas každý člověk. A proto pokračuju teď na zimu co nejochotněji v tom, v čem jsem se již na leto zkusil: v odporučování Prahy jakožto lázeňského, vynikavě léčebního města. Zimním lázeňským místům říká se „klimatické lázně" — „klimatičtější" ale než Praha, povídám, není žádné město na celém světě! Pražské rýmy (silnějším lidem odporučují se „nábřežní", gurmánům ale ty ze Stromovky, ty jsou obzvláštní) — pražské rýmy leží zrovna na ulici, je potřebí jen vyjít a sebrat si ňákou, všechny jsou zdravy. Já co pražský synek ovšem jsem už poněkud otupělý, na mne nemá léčivá síla pražského vzduchu přece tak už moc svoji plnou, ale čtyry rýmy si rok co rok absolvuju přece. A: „Rýmou odchází devatera neřest z lidského těla" — učí zase výše zmíněný každý Pražan. Odešlo tedy ze mne už na dva tisíce — ano na dva tisíce — jaktěživ bych byl neřek, dokud jsem se ještě dívával do zrcadla, že je ve mně neřestí tolik!

Jenom jedna věc mne mrzí při té nynější rýmě (čtenář sebou vrtí: „Ten člověk je dnes protivný!“ — no jen ať čtenář počká, já budu ihned — *ještě* protivnější), totiž to, že nemohu vyslovit dobře „Min-grelie“ (čtenář praštil teď novinami o stůl — copak jsem to čtenáři zrovna teď neřek?). To „Min“ by ještě šlo — ovšem trochu pomačkaně, tak jako by tomu někdo na nos šláp; ale to „gre-lie“ — to sedí někde až vzadu v krku — „gre-e-e“ — brrrr! Kdyby teď „poslední medvěd“ na Krumlově pošel a byl na jeho místo vypsán konkurs, zadal bych, přišel bych do knížecích švarcenberských služeb a byl bych zaopatřen. Čtyry bochníky chleba denně má takový medvěd!

Co ale platno, ať sebou škube čtenář, jak chce, já o té Mingrelii a o tom jejím, pro Bulhárii teď určeném knížeti mluvit musím. Mluví se teď o něm všude. V Čechách po česku, v Praze po pražsku — a já jsem Pražák.

Kdo by to byl řekl, když „dadián“ Mikuláš Davidovič chodil ještě po Příkopech! A když si tady namlouval tu hezkou hokynářčinu dceru, v ulici . . .ské — já jen proto nejmenuju ulici jmenem celým, aby se tam před krámem nenastavilo ještě víc lidí nežli dnes ráno. Ale — nechám raděj mluvit samy Pražany, jak jsem je při pivě vyslech.

„Pěkný člověk — povídám, krásný! Ten jeho krok — a fiakr jel vždycky za ním — všechny holky se ohlížely po něm! Vidím ho jako dnes, ačkoli je tomu — no už bude tomu tak asi dvacet roků. Velký, silný — blondýn — pěkné vlasy, tuze pěkné vlasy —“

„Vždyť ale tady v novinách stojí, že je mladý — a černý —“

„Nu ano — jako Francouz — copak to nepovídám?“

„Je Mingrelsko ve Francouzsku?“

„A kde by bylo, lample? Proto se Němec tak zlobí! —“

Čtenář se diví? Ach — čtenář neví velmi mnoho, co zevrubně ví náš lid český, *pražský!*

Ví čtenář například, že při dvoře Napoleona III. mluvilo se v letech padesátých česky? — ano, a se zálibou! Také jsem o tom pochyboval, hned tenkrát; ale „otec Pěkný“, známý hostinský z ulice sv. Jiljí, vytáh obočí až

doprostřed čela a pronesl: „Když vám to povídám já! Vždyť jsem si tím nechal sloužit!“ — „Prosím tě, nedráždi ho, nebo bude jeho guláš ještě horší!“ šeptal vedle sedící Tonner. Pohlédl jsem přes stůl na Baráka; ten jedl totiž den co den jenom guláš. On Barák nedovedl rozeznávat pečeně; když si poručil vepřovou, navedli jsme sklepníka, aby přines skopovou, a bylo také dobře. Aby tedy uhnul se našemu posměchu, rozhodl se Barák pro codenní guláš, jejž poznal už „dle tvaru“, jak říkal. Bylo mně ho v tom okamžiku líto. A to rozhodlo ve prospěch Napoleona tyrana: čeština se na francouzském dvoře mluvila dále.

A co ví čtenář o Pelissieru, vojvůdci francouzském? Že dal v jakés alžírské jeskyni několik set Arabů upéct kouřem — nu ano! Že byl komandantem na Krymi — rovněž pravda! Že o nějakých deset let později zemřel — arciť, vždyť to všechno stojí v knihách! Ale že se jmenoval vlastně Pelíšek a byl ze Mšena rodič. — „Kdopak by nevěděl *tohle*!“ rozkřikl se na mne herec Lapil a vyzdvih svou pěst, která dopadala na stůl jako kladivo na kovadlinu. „Jen kdyby sem přišel některý Mšenský, ten by ti řekl, jak tam žije ještě jeho starší sestra a bude teď po bratru dědit! Vidíš, mám tě rád, ale ty jsi šťoura!“

A konečně Bismarck — co Bismarck? Bylo to roku 1866, za času války. Jednoho dne, zrovna po polednách, přijel na náměstí v Náchodě oficír pruský. Rozhlídl se, slezl s koně a zavolal zevlujícího hocha. „Prosím tě, kdepak se to tu říká U Nováků?“ — Hoch ho vedl k nepatrnému domku. — Bismarck — neboť on to byl — stál tu dlouho a dlouho, díval se na domek a bohaté slzy se mu řinuly z očí. Pak šel na děkanství. Byl tam skoro do večera. Kdykoli se pana děkana později někdo zeptal, pan děkan pokaždé jen pokrčil rameny. Ale proto přece přišla pravda najevo a celá souvislost s ní. „Ty moje nebe, celý nebožtík Novák — vždyť jako bych ho tu viděl zrovna před sebou!“ zvolal starý náchodský soused; byl chudinka hluboce pohnut. Věc ovšem usnula načas; ale teď ji ode dvou let vyšetřuje zase jakýs doktor — sám jsem dotyčný jeho dopis četl.

Ano, tak je to! *Všude ve světě* jsou Češi, jenže není každý hodný, a když to přivede na Bismarcka nebo tak někam, nehlásívá se pak už ku svým. A náš lid má svoje zvláštní a po mém náhledu *jedině* správné ponětí o rozšíření a moci české krve. Ještě příklad z německo-francouzské války: „Už se Němec s Francouzem zase perou!" — „Už zase? A proč je Češi neroztrhnou?" — A ještě jeden z holštýnské války: „U Düpplu padlo za den tři tisíce Dánů," vypravoval jsem mamince svojí. — „Dánů? Chudáčkové mladí!" — „Je vám jich, maminko, líto?" — „Jakpak ne, vždyť sou to taky Češi!"

A proto tedy by *nás* Mikuláš Davidovič, ačkoli je „dadián", což prý po mingrelsku znamená tolik co kníže, nezajímal ani dost málo, kdyby se o něm nevyprávělo, že žil v Praze, že přišel do styku s námi. Mne ovšem zajímá i z příčiny jiné. Vydávalť prý — vypravuje o něm Němec Suttner — vždycky letního času na svém zámku Gordi jakýs psaný Journal de Gordi, po příkladu pařížského Figara, a psal tam úvodní články. „Bral místa z přísně vědeckých děl za základ povídání svého, takže dojem byl pak vždy tím komičtější, když z věty hluboké a moudré vyvedl závěrku naprosto nemoudrou." On mne tedy *nápodobí*: já také vždycky končím hloupě. Ale pak věru nepochopuju, pročže si kazí štěstí a drápe se na trůn! Vždyť by se mohl u nás poctivě a slušně co fejetonista živit!

Jiní urození dávají mu příklad: sáhají také už k živnostem slušným. Jeden je ekonom. Druhý cukrovarník. Třetí sklář a sklenář. Z Paříže i z Vídně docházejí docela zprávy, že tam urození páni nejen berou si koncese na fiakry a drožky, nýbrž že sami zasedají i na kozlík a vozí lidi. To je chvalitebné. Ať kníže pán, který má uhelné doly, roznáší v putně hezky po domech uhlí. Ať paní hraběnka, od jejíž portýrky kupuju mléko, pěkně mně je ráno sama přináší až k dveřím. Ať pan baron ze svých lesů sám prodává na Uhelném trhu louč a vedle něho baroňata na ošatkách jalovec a houby. Já jim to schválím.

Ovšem — když urození sáhnou k živnostem občanským,

k čemu máme ode dneška sáhat my, neurození? — Inu — už jsem to pověděl — kdyby takhle ten krumlovský medvěd —

Co řekl teď čtenář? „Pozdrav pánbůh"? — No — dejž to pánbůh, dejž to pánbůh — ale dnes by se čtenář u mne napozdravpámboval —!

NÁRODNÍ LISTY 21. listopadu 1886

△ *V Praze 27. listopadu*

Rozprávka nynější doby:

„Bože — já jsem vám nešťastna! Já jsem mrzuta-a!"

Nešťastna? Aha — manžel! To musí člověk honem — „Opravdu, milostivá paní? Vždyť vy jste přece tak dobra! Kdopak by mohl vám —"

„Jen si považte — troje kamna, a v žádných nechce hořet — to byste neřek! Dali jsme je vypucovat hned v letě — a nehoří — ne a ne! A co já se vám nazlobím v kuchyni! Mám dvě pečicí trouby — myslíte, že mohu v některé něco upect?"

„Kdybych já byl milostpaninou troubou, já bych pek, že by to praskalo jako —"

„Ale jděte! A pak — to je už k umření — já vám přísahám —"

„No konečně že mně přísaháte!"

„Já si pošlu pro cent uhlí, a uhlířka mně ho přinese šest lotů — šest lotů, když vám povídám!"

„Ó ta černá duše! Ó ta — —"

Ó to pohlaví ženské! Termometr tři nad nulou a ženská líbeznost už tři pod nulou! Paničky obracejí na jazyku centy uhlí, jako by to byla cukrlata. Slečinky mají na rtech „čmoudu" a „sazí", že člověk se na veřejné ulici zrovna ostýchá je zhubičkovat. A sebepěknější kuchařka, běží-li jen tak přes ulici, vypadá od stálého přikládání jako napolo umytý kominík. Půjde-li to tak dál, dám se s veškerým ženským pohlavím rozvést! *Dám* — žádné prosby nic platny!

Zrovna jako by ty ženské byly — samí mužští, čeští mužští. Těm ovšem není se konečně co divit, když mluví o „hnědém a černém uhlí" a nadávají „komínům", jen

aby nemuseli mluvit o české politice a nadávat — sobě. Ale nadávají si nespravedlivě, povídám. Česká politika je dcerou pramatky slovanské politiky, zrovna tak jako ruská politika a ještě jiné, a společným příznakem veškerých dcer pramatičky té je právě — nu ano: hloupost. Až bude jednou slovanské politice postavena socha, bude muset být udělána s udivenou otevřenou hubou. S toutéž, s kterou se teď velký ruský národ dívá na to, jak byl „už zase jednou" napálen od svých diplomatů; s toutéž, s jakou rovněž dost velký český národ dívá se na to, jak jej učinili politikové jeho už dávno směšným před celým světem. Važme si ale vlastností svých přirozených, jsouť *naše*. Chvalme si je raděj, stojí nás to jednu práci. Naši předchůdcové dávali i v tom nám příklad jasný.

Bylo, jak známo, na počátku let padesátých, když se hotovalo ku krymské válce. Tenkráte — prosím stotisíckrát za odpuštění, že sebe přivádím do spojení s krymskou válkou, ale já už jsem takový, tedy — : tenkráte jsem byl zcela mladý člověk a sál jsem moudrost ze rtů starších lidí, jakýmiž byli Šumavský, Tomíček ajj. Seděli den co den pohromadě v kavárně Slovanské a já sál tu moudrost od vedlejšího stolu. A oni se usmívali a práli: „Však on to báťuška spraví!"

A čas se pošinul a spojená vojska přistála a porazila Rusy. Ale Šumavský, Tomíček ajj. se usmívali a dále práli: „Však on to báťuška spraví!"

A Rusové utrpěli porážku za porážkou a báťuška byl bit jako žito; ale Šumavský, Tomíček ajj. se usmívali napořád a práli: „Však on to báťuška spraví!"

Příklad zrovna vznešený! Řiďme se, povídám, dle svých otců, zajisté moudrých! Doufejme, že také teď to „báťuška spraví". Že bude sice Rusko k válce přinuceno tenkráte, když zrovna jí bude nejméně potřebovat, ale že to, jak už popáté zde píšu, „báťuška spraví". Že bude Rusko ovšem bito jako žito, ale že — —

Tu to máte! Jsem celý zkoprnělý — porážím Rusko — porážím je takřka trhnutím pera — — ale, povídám, tím

je vinna *jenom* ta ukrutná mrzutost moje — a jakpak bych, prosím, nebyl mrzut, když je dnes sobota a zítra neděle, a já musím dnes koupit půl centu hnědého a cent černého (18 + 54 = 72 kr r. č.), jen abych do pondělka nezmrz! Achich — lidstvo — divodivoucí ty lidstvo, pročpak kráčíš tak pomalu kupředu!? Pročpak nemá Praha dosud svůj „ústřední výtop"? Pročpak nestojí někde u Libně „ústřední kamna", z nichž ohřátým vzduchem vytápí se celé město, bez smradu a práce? Abych mohl, přišed domů, pustit si kohoutkem tepla do pokoje, mnoho-li mi libo, aby se to přiráželo k činži jako dnes voda a světlo, a abych tedy svému domácímu činži, vodu, světlo i výtop zůstal pak už při jednom dlužen. Ach bože, já vydávám peníze nerad! A zrovna v sobotu musím, kvůli nedělně zavřeným krámům, koupit hnědého — či tak, o tom jsem už mluvil.

Beztoho nemáte vy teď ještě žádného citu, žádného srdce! Ještě nepokročila zima daleko dosti, ještě jste si nenastudili pořádně nohy, nezašlo vám za nehty, nerozbolelo se v jícnu — Vy nemáte tedy ještě také citu, že zebe i jiné, že mrznou vaši blížní, že třeba pomoci včasné. To já jsem zcela jiný člověk. Já jsem v zimě v letě, ve dne v noci, na zemi i na moři, já jsem pořád — pořád dobročinný! Ba když přijde na mne ta dobročinnost, já zrovna zuřím! Nebojte se ale — nezačnu zase starou píseň o polední útulně pro děti rodičů chudých, o útulně pro služky bez služeb se městem plížící, o školách pro služky ty — to jsou samé jen věci moudré, provádějí je už pražští Němci, a *my* — my se jim za to v novinách smějem. Já ale *nechci*, aby se mi v novinách smáli! A třeba tedy byla věc, kteráž tady následuje, rovněž a velmi vážná, já ji zde přece jen tak bez pýchy a vychloubavosti hodím.

Kdož nešel z vás Pražanů v zimě už náměstím Jungmannovým? Nebo nábřežím Františkovým? Nebo mostem Karlovým? Kdož nepozdvihl zraku svého k nalezajícím se tam sochám? A kdož se až do duše nezachvěl, jakže ty nebohé vypadaly v sněhu a mrazu! Na nepokryté hlavě led a sníh. Nahé části těla mrazem až šedé. Obličej

ukoptěný, mokrý. Činíme dobře, že stavíme sochy v tom našem ponebí, které do roka má sedm měsíců zimy? A když stavíme, činíme dobře, že je nehledíme chránit alespoň proti svízelům nejhorším? Jinde na severu dávají si za zimy na sochy celá, velká pouzdra, z prken a slámy. Já neříkám: Čiňme totéž! Já neříkám vůbec nic —

Ale mně je těch figur a postav líto. Jungmann například je arci z bronzu a bronz už sám o sobě vypadá teplej: ale co platno — Jungmann je přece jen starý člověk — ta obnažená hlava citlivého diváka bolí — pěkná chlupatá čepice, třeba jen z falešného astrachánu — ta by počínajíc 1. prosincem odpomohla celému tomu nepěknému dojmu! A taková čepice stojí „40 kr a výše" — řekněme půl zlatky. Přímo ustrnout musí však člověk, přijde-li na most Karlův! Sám jsem tam napočítal 11, pravím jedenáct andělíčků malých, v stáří tak do dvou let, kdy tedy tělíčko lidské je nejcitlivější, a *všichni* jsou nazí, jak je pánbůh stvořil (dětská dečka 1 zl a výše)! Také ale větší andělé nemají tam toho na sobě zrovna mnoho, skoro jen košili tenkou, a nějaká flanelová pinta kolem těla (2 zl 50 kr a výše) by jim posloužila tuze; takové pinty zachránily už mnohého od povážlivých nemocí větších. Ještě vlastně ani nezačala zima, a těm andělům nebohým dnes teče z čela a nosu (tucet velejemných šátků kapesních 1 zl 10 a výše). — O známých mouřenínech vedle svatého Ignáce ani nemluvím; pravda, jsou to chlapi silní, ale „teplá kazajka pro pány ‚stojí' jen 95 kr a výše". — —

Já neříkám ani slova víc. Věc, kterou jsem právě pronesl, je tak hloupá, že má zajisté nejlepší naději, že ji provedeme. Blíží se svatý Mikuláš — den dobročinnosti, den dárků — příležitost tuze pěkná. A pak přijdou vánoce.

Teď bych chtěl být hračkář! Například pan Brandejs. Už je na ten mikulášský šturem připraven a já tam u něho bývám denně, abych se těšil. Z těch udivených dětských obličejů venku před výkladem. Z toho ukrutného vyjevení těch dítek, které vejdou dovnitř. Ba i z těch hraček samých. Chodím po krámě, na všechno sáhám, po všem se ptám,

zač a odkud, a tak pod záminkou národněhospodářské zvědavosti hezky si denně hraju.

Rozkošné scénky! Tatínek vejde s dvěma kluky, sedmiletým a tříletým; starší, jakož ihned zvíme, jmenuje se Františk, mladší Pepík.

„Vy mne ještě přivedete na mizinu, pane Brandejse! Moji kluci mluví jen o vás, o vašem krámě — nejraděj by si jej odnesli domů hned celý. Včera zkoušel domácí učitel tadyhle Františka z vlastivědy. Ptal se ho: ‚Kde je Brandejs?‘ —, Na Příkopech,‘ odpověděl Františk beze všeho přemýšlení. A což tuhle Pepík! Zrovna teď jsem mu musel na ulici zacpat hubu. Jak přijde sem někam poblíž, začne ihned řvát a zpívat, že je ho slyšet až ku Prašné bráně. No tak, Pepíku, — tak teď spusť a zpívej!“

A Pepík sešpulil hubičku, velkou jako bobón, a spustil: „Brandejs, Brandejs — ten já mám nejradši — Brandejs —,“ ale tatínek mu ucpal už zase konec.

Šťastný pan Brandejs! Náleží už do vlastivědy. A my děti ho máme rády. —

Ale — musím se smát! Ten vztek pražských pánů spolufejetonistů! Já mluvil teď už o vánocích — mluvil jsem o nich z pražských fejetonistů letos *první* — já jim je „odstřelil“!

I ať se zlobí! Zato řekne čtenář: „Chlapík, tenhle △!“ Takyže jsem! Kdybych já chtěl, já bych doved už dnes říkat i o Novém roku. Že přijde hned po Silvestru. *Zrovna* dne 1. ledna 1887. Ale já si to nechám ještě za lubem: příliš bych kolegy zčertil!

NÁRODNÍ LISTY 28. listopadu 1886

△ *V Praze 4. prosince*

Byl bych pramizerný týdenní kronikář, kdybych opomenul čtenáři sdělit, že minulý úterý byl letos první opravdový mrazík zimní. Dále, že ve čtvrtek nato, o 3. hodině odpolední, první rozchumelil se výdatný sníh, z něhož ihned rozplízla se první, pořádná čvachtanice pražská. Načež, o $9^1/_4$ hodině večerní, zrovna na rohu ulice Vladislavovy a Lazarské, sklouznul a mrsknul sebou první člověk. Učinil tak na nemalou radost vedle s děvečkou stojícího furvezňáka, ačkoli by byli oba dotýční lidé měli vědět, že je v Praze už odedávna obyčejem, když padá sníh, že padá také člověk, kterémuž starobylému obyčeji napomáhá domovník špatným zametáním a posýpáním, slavná obec pak špatným dlážděním, každý, čím může.

Ano — a konečně kdybych čtenáři nesdělil, že na dnešek, zrovna o 12. hodině v noci, měl tento náš svět už zase jednou pojít; že ale nepošel. Trnu při myšlénce, že astrologové mohli mít se svými výpočty tentokráte pravdu a dnes už že andělé by byli lítali s obsílkami k poslednímu soudu! Ba trnu už i při myšlénce, že by byli měli třeba jen půl pravdy, že by například půl světa bylo pošlo a druhá polovice točila se ještě vesele dále! A na té pošlé polovině že bych se nalezal já — čtenář že by byl o mne přišel! Chudinka malá! Už při pouhé myšlénce té je mi ho slzebně líto — co — co by si beze mne počal!? Spisovatel může být bez čtenáře, spisovatel může psát a sám sobě se líbit, i když ho nikdo nečte; jakpak ale může být a žít nějaký čtenář bez spisovatele? — splaskne jako děravý měchýř! No — no jenom se nerozbečet — vždyť se to nestalo, vždyť je napořád dobře!

Sdělil jsem tedy čtenáři vše, co bylo důležité, a souhlasím s ním úplně, že čvachtavý prosinec je měsíc nepříjemný

a čvachtanice že jsou vůbec věc zlá, ano tuze zlá. Nohy studí. Oči jsou připnuty k zemi a hledají suchá místa. A sebehezčí člověk vypadá po pás jako mouně. Ale prosím snažně všechny svoje drahé blížné, aby byli spravedlivi a neměli to pánubohu za zlé. Prosinec už je jednou takový prazvláštní, prazatrolený měsíc, že je to s ním věc vskutku těžká. Lidé ani sami nevědí, co chtějí, tepla by se neradi zcela vzdali, zimy si za jiných příčin zase toužně už přejí — pánbůh by, to se rozumí, ve své neskonalé dobrotě vyhověl nejradš všem, každému alespoň trochu — a to je pak z toho.

Vždyť to znám ze života! Když jsem byl malý — upozorňuju na tuto zajímavou a pro českou literární historii důležitou povídku veškeré své biografy —, prožil jsem kdysi zimní měsíce u jistého pražského svého strýce. Týž byl sice už dávno ženat, ale neměl dětí, a vyprosili si mne tedy na tu dobu; vždyť jsem byl dítě milé, hezké a poslušné, a teprv později jsem ze všeho toho nějak vyrost. Strýc byl rybář a měl najato také vybírání písku z řeky; dělili se s tetou o práci: strýc obstarával ryby, teta písek. Byli to lidé pracovití, snaživí a zbožní. Žádného večera si neulehli, aby se nepomodlili k pánubohu: strýc, aby mrzlo a do vánoc tím přidražilo rybám, teta, aby bylo teplo a mohlo se v řece na dno. Já pak, když mne dali do postele, musil jsem kleknout a modlit se také.

Nu dobře — ale komu z nich mám svou přímluvou pomoct? Mlsná huba mne upozorňovala na tetu a její hrnky, a co nejochotněji byl bych vymodlil jí tepla, třeba až k vařbě; srdce ale zase tíhlo k strýci, chci říci k ledu a ke sklouzačkám: co dělat!? Inu — pomodlil jsem se tedy hned dva otčenáše za sebou. A pak jsem oddaně spustil malé své ručky (rukavičkářské číslo $5^1/_4$) v klín a s hlubokým povzdechem jsem prones: „Víš co, panebože, — dělej, co chceš!“ Kteréžto moudré rady pánbůh — pamatuju se na to zcela určitě — vskutku také uposlechl.

Ale — copak jsem chtěl vlastně dnes říci? Ano: že by mne přece jen bylo mrzelo, kdybych se byl tedy dnešní o půlnoci pojednou octl na té ztracené, rozbité polovině

světa! Upřímně to povídám: já bych byl rád ještě dlouho živ, deset, dvacet — třeba padesát let, zkrátka tak dlouho, až v olepšující, regenerující se přírodě bude všechno už zase v pořádku novém. Není v tom pouhá snad zvědavost, je zájem jen vědecký, čistý. Kteréžto poněkud mlhavé věty vztahují se — k novověkým knoflíkům ženským.

Kdyby mne čtenářka zabila (brrrr!), já bych jí přece nedovedl povědít, pročže jsem vlastně o těch moderních knoflících ženských dosud nepsal. Nejspíš proto, že jsem o nich nic zvláštního nevěděl. Teď už vím. Věděl jsem ovšem dávno a dobře o jich nehorázných nynějších formách, imponovaly mně svými rozměry, obdivoval jsem se jim; ale domníval jsem se, že jako každá skutečná krása také, ach, tato záhy zvadne, že knoflíky ty teď jako kávový tácek velké pominou a po nich že kvůli známé ženské důslednosti zavládnou hned zase knoflíky mikroskopické, jichž pět tuctů dohromady bude as jako makové zrno. Naštěstí jsem se mýlil. Nepominou — *zdokonalí se* ještě! Dosud byly jen placaty, nyní budou baňaty; dosud měly podobu lívance, teď budou mít podobu boule; dosud to byly koštěné nebo kovové relífy, představující zříceniny, hrady, koráb s plachtami, rozbouřené moře atd., teď to budou celé, dokonalou plastikou vyvedené zvířecí hlavy, lví, tygří, pardálí atp. Ovšem budou hotoveny z lehčího zato materiálu než dříve, jenom z vycpaných kousků astrachánu, bobra a jiných kožešin, do nichž se zasadí skleněná očka, koštěné zoubky a vousy z nefalšovaných vepřových štětin. Čtenář si může tu krásu pomyslet! Přiznám se, že jsem zůstal celý zkoprnělý, když blahý zrak můj poprvé spočinul na těch výtvarech luzných. Honosila se jimi velká, štíhlá dáma, a měla těch boulí na svém plášti napřed 8, vzadu 2, dohromady 10. Byly to hlavy buldogů, mistrně provedené, ošklivé jako noc, a zrovna vzteklé. Dáma, majitelka jich, je tchýní jistého pražského obchodníka a dostala je darem od svého zetě.

Podobné zvířecí hlavičky budou letos okrašlovat ale i jinak ještě svrchní šat dámský. Budou se nalezat na konci

rukávů dámských kožichů a také na přední straně rukávníků čili štuclů. Přihlédneme-li pak ještě k tomu, že též na kloboucích zůstane pták co okrasa pevně sedět přes zimu, musí i nejpřísnější soudce uznat, že bude „animálního" na dámách dost a dost. Účel je patrný: také méně myslivý divák má být tou zvířecí okrasou přiveden k poznání, že je náramný, ukrutný rozdíl mezi tou bytostí andělskou, již jsme sobě navykli nazývati prostě „ženou", a hmotným tím světem, který ji obklopuje. „Lidského" nebudou dámy mít při sobě tedy nic. —

Vlezl jsem tyto dny, puzen ušlechtilou zvědavostí svojí, do uměleckého ateliéru paní N., zanášející se hotovením těch kloboučních ptačích okras, — moji pražští známí mně dle smutných svých zkušeností dosvědčí, já že vlezu všude. Ale byl bych honemhonem rád zase vylezl — asi dvacet tu pracujících, vesměs mladých, vesměs hezkých děvčat — pravá ohnivá pec pro tichou duši mládeneckou. Než co naplat — obrátit se a utéct, to přece nešlo.

„To je překrásné zvíře," povídám koktmo, abych alespoň něco řekl, „nějaká indická vrána, milostpaní, je-li pravda?"

„I toto! To je jenom kompozice — ale krásná, viďte? Hlavička je ze slepice, vzali jsme však jen polovici svrchní; nožičky jsou z vodní sluky; tělíčko není arci žádné, toho zde ale nepotřebujeme; a to pěkně zelené křídlo, to je z české koroptve, my jsme je obarvily."

Tedy také v Praze! A já trnul obdivem, když jsem četl, že se to děje v Paříži! — Zelená koroptev! Není pochybnosti, že sobě matička příroda toho pokynu všimne, že nechá od letoška líhnout se koroptvičky vždy zelenější a zelenější, až za několik let — —

Ale teď bych chtěl být manželem, majitelem mladé ženy. Nebo otcem, majitelem několika dorostlých dcer. Jak by se teď mohl tedy člověk vyznamenat nejen důmyslnými, nýbrž i dosti drahými vánočními dary!

Arci peníze — peníze! A já budu mít letos dost sám se sebou co dělat, s vlastní svou choutkou! Mám totiž náram-

nou chuť na ten největší briliantový prsten v páně Šeborově skříni —

Přemýšlím. Napadlo mi: opatři si vysvědčení chudoby. Snad ti dá pak pan Šebor ten briliant laciněji —

Ovšem ale i pak ještě — — No, co dělat, to je stará věc, že pečení holubi netento — že se člověk musí pořádně činit. Dne 15. t. m. jsou ještě tahy. Tedy: člověče, přičiň se, spoř, kup si promesu a J. G. Selig bude s tebou.

NÁRODNÍ LISTY 5. prosince 1886

△ *V Praze 11. prosince*

Přemýšlím o hlubné, záhadné a nevyzpytatelné přírodě. Kdo učí vlašťovičku oblé hnízdo si stavět? Kdo učí hedvábníka v kokón se upřádat? Kdo učí bobra budovat chodby a jezy, obyty letní i obyty zimní? A kdo, sotvaže napadl první sníh, učí kluka do něho sebou praštit a v něm se ječivě válet i sněhové z něho koule trefně vyrábět, kdo ho učí klouzat se po chodnících a čundrat po sklepním mřížení, kdo ulamovat rampouch a strkat jej za krk druhům i družkám milým? Žádný učitel mu zajisté nedí: „Polož knihy zatím kamkoli na zem, vezmi sněhu, mnoho-li oběma rukama shrábneš, smačkej to až do tvrdosti, a je-li třeba, přidej trochu těžšího písku nebo i malý kámen dovnitř.“ Žádný otec mu nepohrozí: „Ty, poslouchej, nepřijdeš-li mně dnes v poledne ze školy domů s kabátem po zádech samé bláto a na loktech samá díra, tedy tě...!“ Ba ani žádná matka, když se před školou doma se synáčkem loučí, když ho křížkem po čele žehná a naposled ve tvář líbá, neřekne mu: „Tak, Františku, tedy jdi, uč se dobře, buď hodný a natrhni hokynářovic Pepíkovi ucho — požehnej tě pánbůh!“ A přece kluk jde, přijde do školy jako uvařený rak a domů pak jako otrapa, rozbije cestou čtyry okna a natrhne ucho nejen hokynářovic Pepíkovi, nýbrž i Otíkovi od voskářů, a nikdo — nikdo na světě mu nesmí říci: „Jsi budižkničemu, jsi balda!“

Ach — je to krásná mládež! Dívám se na ni den co den: v ulici, ve které bydlím, je mimo nějakou školu vyšší i několik škol drobných, a v nich tedy mnoho kluků, tuze mnoho kluků. Divoký hukot, jako když rozbouřené vody se hrnou, označuje mi, že právě sypou se už domů, a tu přistupuju vždy honem k oknu, aby pohledem srdce po-

okřálo. Jako když se peřina vysype a vítr do peří z ní pere! Řvou, kvičí, chechtají se a bečí. Ruce vzhůru, paty až u zad. Strkají se, honí se, kráčou a perou. Tamhle několik příštích sloupů vlasti leží na zemi a otesává pěstmi sloup jiný, jenž leží vespod a křičí: „Já to povím!" Hned vedle drží se dva mladiství myslitelé za pačesy. O kousek dál shluklo se asi deset budoucích manželů a otců kolem holčičky malé, pohlavkují ji, šťouchají a konají pěstí i patou na ní ještě jiné přípravy k milostným námluvám příštím. Ty můj bože — zrovna tak, jak my sami jsme se chovávali druhdy! Tytéž talenty, totéž nadějné símě! Těš se, vlasti drahá, neboj se pražádných více případů těžkých, zde je již příští obrana tvá — spasí tě jistě — zrovna tak jako my jsme tě spasili jistě! Kroutíš hlavou, drahá vlasti?

Jenom mi nebuďte přísni na tu drobotinu řvavou. Neříkejte: „Rozpustilí kluci — bez mravu a kázně!" Dívali jste se už někdy, když jdou ze své školy *holky*? Ty zcela malé, ty „kytičky", ti „andílkové", jak se jim říká, — co byste teprve musili pronést o těch! Chumáč padesáti najednou se vyhrne ze vrat — zapísknou, zakniknou, zavřeští jako stádo opic — a teď tu stojí, nevědí honem kam a kudy. Jedna se odloupne a běží zas do domu zpátky: zapomněla tam kabeli svoji. Druhá běží za ní: zapomněla tam penál. Třetí: zapomněla klobouk. A teď se jich odtrhne deset, chytne řetězem, a již to jde našterc přes ulici — hrc na chodník vlevo — hrc na chodník vpravo, hlavou a kabelí a lokty drcají do každého a letí — letí — mlékařský vůz i s kobylou by porazily! Hrrrr — a už stojí celá řada před kupcovým krámem, točí se, mele a tlačí nosy na sklo krabic, v nichž vyloženo cukroví; nehnou se, dokud na ně nevyjde kupec. Hrrrr — a už jsou před krámem hračkářským a malé ruce šermují a malé huby se kroutí a hulají, až zase na ně vyjde nějaký strážce. A teď se tedy „doprovázejí". To je nejdůležitější úkol celého dne, tohle „doprovázení", výron posvátných citů přátelských, a řada žene se z ulice do ulice, od vrat do vrat, a všude zůstává stát, všude dovádí a pere se a křičí — až zbude chudinka holčička

poslední a ta si teď poskočí a bere se kalupem domů. Polívku dali už třikráte na plotnu ohřát, matka bůhvíkolikráte už vyložila se z okna nebo vyběhla před dům — konečně je dceruška zde — podívejme se na ni, je reprezentantka těch ostatních!

Jedna punčocha je shrnuta a rousá se dole až pod opatkem; druhá sice kryje tenounké lýtko, ale podvazek s ní svezl se také až na botku dolů; botky jsou sešmaťhány, že by se žádný šupák nemusil za ně stydět. Jupka je napřed vytržena z direk, šátek je rozvázán a šourá se jedním cípem po zemi, na zádech lze pozorovat pět černých škvrn; přihlédneš-li blíže, poznáš, že je to otisk pěti prstů — rukopis přítelkyně sedící o škamnu zadněj. Klobouk sedí vzadu v týlu, cop je rozepnut, obličej umouněný, nos — nos — ale nemluvme raděj ani o tom nose! — a to — to je tedy budoucí „královna"!

Ano „královna"! Vždyť je přece známo, že jako každý infanterista nese si v telecí tornistře své příští hůl maršálskou, má zas každé děvčátko jen proto dvě ruce, aby do jedné z nich „nejspíš" jednou obrželo žezlo královské. Arci to visí na některých podmínkách malých: za prvé musí se z ní vyvinout zcela zvláštní kráska; za druhé musí se ona v životě dostat do zcela zvláštních poměrů a za třetí musí se do ní zamilovat zcela zvláštní král. —

Přemýšlím o hlubné, záhadné, nevyzpytatelné přírodě. Tedy je tak chtěla mít matka příroda, ty mladé ženské tvory? A proč tedy my mužští si je myslíváme, ano i *někdy* přejeme zcela jiné? Proč ony samy snaží se, aby se časem změnily a staly podobny těm našim „ideálům", ať už chytrým, nebo hloupým? Divná vychovatelská hádanka, velká filosofická otázka, těžká — —

Čtenář se diví, že tak hluboce zabřídám do vychovatelství, že tak ostře všímám si dnes dětí, že o nich přemýšlím a soudím? Čtenář se nemá ale divit! Má si mne spíše všimnout. Dobře si mne má všimnout!

Co vidí? Jak vypadám?

Mám palce zastrčeny za vestu, bubnuju prsty po prsou — trá-la, trá-la, tralala — — vždyť *já jsem otec!*

Ano — jak říkáme takový skutečný, opravdovský otec! Mám *dceru*, rovněž skutečnou, opravdovskou — co teď říká čtenář?

No děkuju — děkuju pěkně za blahopřání! Já vím, že to čtenář myslí upřímně a srdečně, děkuju ještě jednou! Ale hostina nebude žádná! Předně že nebudou křtiny. Moje dcera je už pokřtěna myslím. Vždyť už je hezky velká, jak se domnívám. A je jí, jak počítám, asi už šestnáct nebo asi už dvaadvacet let — spíš dvaadvacet, smím-li věřit vlastnímu jejímu slovu, že je už „dorostlá". A tuze hezká musí být — nu ano, moje dcera! Jistotu arci nemám — já o ní zrovna příliš mnoho nevím — jenom to, co jsem si zapsal do kalendáře: „Dne 7. prosince 1886 obdržel jsem dceru. Je už dorostlá, píše se K. B. a škrabe jako ženská. Má poštovní znamínko $^{7}/_{12}$ — 9. A — 86. — Bůh je velik!"

Kterážto památná událost se přihodila, jak následuje. Minulou neděli napsal jsem: „Ale teď bych chtěl být manželem, majitelem mladé ženy. Nebo otcem, majitelem několika dorostlých dcer. Jak by se teď mohl člověk vyznamenat nejen důmyslnými, nýbrž i dosti drahými vánočními dary!" — A hned o dva dny později, pod výše uvedeným poštovním znamínkem, obdržel jsem dopis a v něm stojí po několika, o skvělé fantazii svědčících slovech (připisuju do kalendáře ještě: „Dotyčná dcera má fantazii" —) zřejmě a jasně: „Račte mne považovat za svou *dorostlou dceru*. Vašnost bude míti radost, že bude moct obdarovat, a já zase budu mít radost, že budu obdarována."

To dobré, milé dítě! Napřed myslí na tatínka, na sebe teprv potom! Jsem hluboce pohnut. Vždyť jsem ještě nepocítil nikdy, co je to radost otcovská — ta pravá, ta unášivá —, a teď pojednou mám dítě, svoje dítě, dorostlé už dítě, které by bylo v neobmezené, v obětovné své lásce s to přijmout ode mne i dary — snad sebevětší dary —

Nemáš se ve mně mýlit, ty dušičko dobrá! Chtěla jsi sice odpověď jen tak soukromě a „poste restante", ale tu by se

mohlo naposled zdát, že si tropíš jen veselý žertík, nebo že se docela snad za mne za otce u veřejnosti stydíš, dceruško zlatá, a to nesmí — nesmí nikdy být — viď že nesmí!?

Přijímám tě tedy za dceru svoji. A také tě obdaruju, abys také ty měla radost upřímnou. Nač však čekat až do vánoc, celých ještě čtrnácte dní!? Obdaruju tě ihned, krásně, bohatě, jakž to odpovídá radostně rozechvělé mysli mojí, i přirozené noblese mojí. Dcero: *já ti dávám otcovské svoje požehnání!*

Ano! — Krásný dar, velký a výdatný; ale měj si jej! „Otcovo požehnání *staví dětem domy*" — ať ti jich tedy požehnání moje vystaví už, mnoho-li chce, měj si je, jsou tvoje, jsou tvým věnem, provdej se na ně!

Mně ale dovol, abych už končil, — vždyť vidíš, jak jsem pohnut!

NÁRODNÍ LISTY 12. prosince 1886

△ *V Praze 18. prosince*

„*Nejlepším dárkem štědrovečerním* je bez odporu pěkný houpací kůň“ . . .

„*Nejlepším dárkem štědrovečerním* je zajisté soudek vepřového sádla“ . . .

„*Nejlepším dárkem štědrovečerním* je lakovaná škatulka s čínskými tuši“ . . .

„*Nejlepším dárkem štědrovečerním* jsou francouzské nůžky na koně“ . . .

„*Nejlepším dárkem štědrovečerním* jsou dvě flanelové spodničky“ . . . —

Tak prosím, *co* si mám teď koupit!? Abych ve vlastních očích nestál tu hloupě, aby svět se mi z plna hrdla nevysmál, abych sám si udělal opravdovou radost! Někdo z těch pánů inzerentů má přece pravdu — ne? Některý z dárků je vskutku nejlepší, a sice ze všech oznamovaných přece jen jediný — — či by snad —

Či by snad — ale já to spolknu! Beztoho — copak je to všechno platno, když si něco dát *musím*! Jsem už tak zvyklým, mám v té věci svoje historické právo — celý rok bych nemoh kouknout sám sobě ani do očí, kdybych si o Štědrý večer něco pěkného nedal. Také bych musil být s odpuštěním pravý osel, když v ty dny zářím jako briliant na všechny strany, když paprsky neskonalé mé dobroty ozlacují a obohacují „téměř“ každého, koho na ulici nebo v průjezdě potkám, abych sobě jedinému neučinil pražádnou radost! Učiní mi ji snad někdo jiný?*

* No — nebudu lhát! Už mi někdo učinil štědrovečerní radost, opravdovou! Minulou neděli obdržel jsem od anonymní dopisovatelky rozmarný list a v něm ležela padesátka — věnovaná příští té *útulně pražských služek bez služby se nalezajících*, pro niž jsem na tomto místě

Ale já to podezření svoje, to „či by snad“, přece jenom nemohu smlčet! Či by snad ti páni obchodníci jednali dle úmluvy, schválně, aby obecenstvo spletli, by nevědělo, co vlastně honem koupit a kde? Aby měli páni obchodníci svatý pokoj? Ach — kdo by jim porozuměl! —

„Nu jakpak se daří, pane V., — prodáváte — prodáváte, jak vidím — krám plný lidí, nu to je pěkné!“

Pan V. ani nemuká. Jindy hovorný, úslužný, úsměvný — dnes zařezaný, zamračený. Stojí tu v koutě, má ruce založeny a dívá se jen po svých mládencích, jak lítají a obsluhují. Nahlížím, že na zbytečné zdvořilosti nemá teď času; hledím tedy také chvílku mlčky.

„Na takovou melu dívám se nesmírně rád —“

„To si myslím: *dívám!*“ vyhrkne konečně teď pan V. „Což je o dívání — já jsem se svého času také díval, když věšeli ty čtyry na Židovských pecích, — ale sám být v tom, sám při tom trpět! Vždyť se ani nevyspím — večer abych kupce zrovna vyhazoval, chci-li konečně zavřít krám, — do hospody se už vůbec teď nedostanu nikdy — a ráno abych byl už ve čtyry vzhůru a připravoval, měřil, urovnával — a sotva se ti lidé nasnídají, už běhají po městě znovu, z krámu do krámu, a mám to tady až do noci jako ve mlejnici!“

„Jednou za rok, kamaráde, jednou za rok!“

„To je právě ta hrozná chyba — pročpak si ti lidé nekoupí, co chtějí, hned o několik týdnů dříve? Pročpak týrají obchodníka v okamžik nejposlednější?“

„Zato ta šuplata plná peněz —“

„Také pěkná věc! Když šuple odevru, je mi vždycky až nanic — celý oblak zápachu — ty zlatky a krejcary, když je jich na sobě mnoho, zrovna se paří!“

již vícekráte horlil. Kvituju tímto šlechetné dárkyni tedy *padesáte* zlatých, jež jsem vložil do *První občanské záložny*; knížku přijal do uschování advokát pan dr. E. Herrmann, jenž bude nám u provedení myšlenky naší i jinak nápomocen. Doufám, že záhy budou se moci pro dobrou věc činit již kroky další, — zásluha prvního kroku náleží šlechetné anonymce, kteráž darem svým vzbudila důvěru v konečné provedení a dala pobídku k práci.

„A proč jste tedy inzeroval ‚vánoční dary'? Proč jste si upravil krásně a slavnostně výlohu?"

„Když jsem dobrý člověk! Vím to už ze zkušenosti dávné, že mne vánoce vždycky zmoří, a přece se zase činím. Podívejte se tamhle přes ulici, na toho K. — stojí pohodlně před krámem a šťourá se v zubech — zrovna asi přišel od snídaně u Donátů — já vím, že se mně v duchu směje! — No tak — no tak," — a pan V. začíná sebou teď škubat — „tak jestlipak by člověka zrovna čert nevzal? Teď se pojednou krám zase prázdní — tamhleten mládenec stojí a nemá už celých pět minut co dělat — přibral jsem si pro tu dobu dva mládence přespočetní, mimořádné — tak jestlipak by si to nemohlo obecenstvo trochu rozdělit — ach ty moje nebe, už kdyby bylo radš po těch božích svátcích!" —

Kdeže má tenhle pan V. v Praze svůj krám? Já nevím, moji milí — snad ten pan V. vlastně ani nežije, snad jsem si ho já jenom tak sesadil z pana A. a pana B. a pana C. a ještě několika jiných pánů, pan V. je tedy jenom moje kompozice, jako ti ptáci na kloboucích dámských: každý kousek z jiného ptáka, ale každý kousek přece jen „dle přírody a pravdy". Vždyť jsem věru ještě nemluvil s obchodníkem ani jediným, a navštěvuju denně třeba dvacet krámů, aby byl býval některý spokojen, aby byl nehuboval, aby refrén konečně nezněl: „Už kdyby bylo radš po těch božích svátcích!"

A jsme od svátků vzdáleni ještě na celý týden! Nic platno, na *všech stranách* zní: „Už kdyby bylo radš — atd.!" Praví to lahůdkář, který se bojí, že při panujícím počasí mírném zásoby bažantů se mu neudrží. Praví rybář, který by si přál, aby ryby byly obaleny přímrazky a ledem, by každá vážila alespoň o libru víc, než mnoho-li jí osud přirozené váhy uděliti ráčil. Praví otec rodiny, který den co den smutněji prsty sliní a pětky přepočítává. Praví milostivá paní, která už dnes neví, „kde jí hlava stojí" samým perníkem a sladkým pivem, cibulí a celerem. Praví služka její, na kterou čeká mytí všech oken, drhnutí všech

podlah, leštění všech pokojů, a pak, o Štědrý večer, co skvělá odměna kanafas na zástěrku nebo režné plátno na půl košile. Praví novinář, který musí psát cituplný fejeton výroční a vzletný článek úvodní a doporučující zprávu denní a obdivující se kritiku literární, hudební atd. atd. A praví konečně i nebohý chudý student český —

Ach ten nebohý student chudý! Je poukázán na obědy co honorář, na jiné obědy z pouhého milosrdí, na ještě jiné ze šťastné náhody. Není pochybnosti: každý ten jeho hostitel myslí to s ním dobře. „Co mám vařit — dnes je u nás na obědě student —," ptá se hospodyně. „Navař mu knedlíků, ať se nají, — vždyť víš, jak takový studentský žaludek kručí!" rozhoduje hospodář. A v pondělí a ve čtvrtek je tedy na jednom místě knedlík, a v úterý a v pátek na druhém knedlík, a ve středu a v sobotu na třetím knedlík, a tak se student proknedlíkuje konečně přece šťastně až k neděli, kdy dostane k pečeni — knedlík. Vždyť já neříkám, že knedlík není věc dobrá!" Knedlík mohl bych jíst den co den," říká mnohý a také tomu mnohý snad upřímně věří. Ale domnívám se, že kdyby se studentovi navařilo jiných dobrých věcí dost, že by se jich také najed. Arci — mladý žaludek! A někdy konečně přijdou přece také svátky — změna. Například tedy Štědrý večer; tu je pak student ovšem slavně pozván a dostane nejen černou rybu, nýbrž k ní i — — knedlík.

Celkový rezultát z toho všeho: že na Štědrý večer těší se do posledního okamžiku vlastně jen děti. Nám dorostlým je příjemný jen z poetické dáli; když se blíží, bojíme se ho; když odejde, oddychnem si. Dnes například těšíme se spíše už zas na ten týden po něm. To bude vskutku týden krásný! Předně budou prý v Římě prohlášeni zase někteří noví svatí, že prý tři, vesměs druhdy členové řádu jezuitského; a pak bude Silvestr. Ale bojím se už dnes, až tedy bude ten krásný týden, že pojednou nebudeme ani z těch svatých jezuitů, ani z toho silvestrovského bolení hlavy mít nějakou obzvláštní radost.

To už se spíš budeme těšit pak zase o kousek dále: na Tři

krále, na masopůst. Ach — masopůst! Ty bály! A ty svatby! — Být takhle ženichem, to musí být radost! Člověk nemá se vlastně nikdy vzdát nějaké naděje krásné. Copak vlastně na tom, že člověk stárne!

Pan Valečka si teď zařídil antikvariát. Snad nás starší spisovatele odbude tedy konečně přece. Ovšem že v značně snížené ceně.

Doporučuju firmu: Eduard Valečka, v Praze.

NÁRODNÍ LISTY 19. prosince 1886